

Η οπτική των ανδρών 18-30 ετών για τη σεξουαλική παρενόχληση: μια ποιοτική διερεύνηση

Σοφία Λαμπροπούλου (Α.Μ.: 7982142200012)

Διδρυματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών "Συμβουλευτική", Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης & Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Τριμελής Επιτροπή Εξέτασης:

Μαρία Μαλικιώση- Λοΐζου (Επιβλέπουσα)

Αγάπη Κανδυλάκη

Λήδα Αναγνωστάκη

Ιανουάριος- Φεβρουάριος 2025

Σημείωμα Συγγραφέως

Η συγγραφέας βεβαιώνει ότι το περιεχόμενο του παρόντος έργου είναι αποτέλεσμα προσωπικής εργασίας και ότι έχει γίνει η κατάλληλη αναφορά στην εργασία τρίτων, όπου κάτι τέτοιο ήταν απαραίτητο, σύμφωνα με τους κανόνες της ακαδημαϊκής δεοντολογίας.

Ευχαριστίες

Ολοκληρώνοντας την παρούσα εργασία, θα ήθελα να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα μου, Μαρία Μαλικιώση-Λοϊζου, την βοηθό της Άννυ Μπενέτου, την Αγάπη Κανδυλάκη και την Λήδα Αναγνωστάκη, για την πολύτιμη εποπτεία, καθοδήγηση και ανατροφοδότηση κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής της έρευνας μου και της συγγραφής του κειμένου της διπλωματικής μου.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω από καρδιάς τους συνεντευξιαζόμενους που πήραν μέρος στην έρευνα μου, οι οποίοι αποδέχθηκαν, με μεγάλη προθυμία, την πρόσκληση για να συμμετάσχουν στο ερευνητικό εγχείρημά μου και μοιράστηκαν μαζί μου τις σκέψεις και τα βιώματα τους. Εύχομαι ολόψυχα στον καθένα να φτάσει γρήγορα εκεί που επιθυμεί.

Ακόμη, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον παιδικό μου φίλο Γιώργο Λαμπρόπουλο και τον ξάδερφό και φίλο μου Νίκο Σουρίλα για την στήριξη τους σε όλες εκείνες τις στιγμές που λύγισα και σκέφτηκα να τα παρατήσω. Η αγάπη τους και οι ενθαρρυντικές τους κουβέντες ήταν σημαντικές για να συνεχίσω να προσπαθώ έως το τέλος.

Τέλος, δεν θα μπορούσα να μην ευχαριστήσω την οικογένεια μου για την αμέριστη στήριξη και κατανόηση που μου έδειξαν τα τελευταία δύο χρόνια των μεταπτυχιακών σπουδών μου. Εύχομαι να είναι πάντα κοντά μου και να χαίρονται με την πρόοδο μου.

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	7
Abstract	8
Εισαγωγή.....	9
Θεωρητικό Υπόβαθρο.....	12
Σεξουαλική Παρενόχληση.....	12
Ορισμός της Σεξουαλικής Παρενόχλησης.....	12
Μορφές της Σεξουαλικής Παρενόχλησης.....	12
Ιστορική Αναδρομή του Όρου και των Ερευνών για την Σεξουαλική Παρενόχληση	13
Παράγοντες που επηρεάζουν τις αντιλήψεις των ανδρών για τη σεξουαλική παρενόχληση	15
#Metoo.....	16
Ορισμός.....	16
Ιστορική Αναδρομή του όρου #Metoo.....	16
Το κίνημα #metoo και οι άνδρες	17
Το #Metoo στην Ελλάδα.....	17
Έρευνες για το #metoo στην Ελλάδα.....	18
Επιδράσεις του κινήματος #Metoo στις αντιλήψεις των ανδρών για την σεξουαλική παρενόχληση.....	19
Οι άνδρες ως θύματα σε περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης.....	21
Έρευνες για τη θυματοποίηση των ανδρών σε περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης	21
Μορφές σεξουαλικής παρενόχλησης που εμπλέκονται οι άνδρες ως θύματα	21
Ομάδες ανδρών που γίνονται στόχοι σεξουαλικής παρενόχλησης	21
Θύτες της σεξουαλικής παρενόχλησης των ανδρών.....	22
Επιπτώσεις της σεξουαλικής παρενόχλησης στα θύματα. Η σύγκριση ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες θύματα.....	22
Οι άνδρες ως θύτες σε περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης.....	24

Έρευνες για τη συμμετοχή των ανδρών ως θύτες σε περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης	24
Δημογραφικά χαρακτηριστικά ανδρών-θυτών σε περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης	24
Τύποι ανδρών-θυτών που διαπράττουν σεξουαλική παρενόχληση.....	24
Παράγοντες που ωθούν τους άνδρες στη διάπραξη σεξουαλικής παρενόχλησης.....	25
Οι άνδρες ως παρατηρητές σε περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης	27
Έρευνες για τη συμμετοχή των ανδρών ως παρατηρητές σε περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης	27
Παράγοντες που επηρεάζουν την αντίδραση των ανδρών-παρατηρητών σε περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης	27
Επιπτώσεις της παρατήρησης περιστατικών σεξουαλικής παρενόχλησης στους άνδρες	28
Στρατηγικές αντιμετώπισης της σεξουαλικής παρενόχλησης	29
Στρατηγικές αντιμετώπισης που εφαρμόζονται από άνδρες θύματα.....	29
Διαφορές ανδρών και γυναικών θυμάτων ως προς τις στρατηγικές αντιμετώπισης της σεξουαλικής παρενόχλησης	29
Γνώση δομών/οργανισμών που θα μπορούσε να απευθυνθεί κάποιος, ο οποίος επιθυμεί να μιλήσει για θέματα σεξουαλικής παρενόχλησης.....	31
Μεθοδολογία	32
Συμμετέχοντες.....	32
Μέσα Συλλογής Δεδομένων	34
Διαδικασία Συλλογής Δεδομένων	34
Ανάλυση Δεδομένων	35
Αποτελέσματα Θεματικής Ανάλυσης	37
Θέμα 1ο: Κατανόηση της σεξουαλικής παρενόχλησης.....	38
Υποθέμα 1 ^ο : Ορισμός της σεξουαλικής παρενόχλησης.....	38
Υποθέμα 2 ^ο : Πράξεις ή συμπεριφορές που αναγνωρίζονται ως σεξουαλική παρενόχληση	39

Θέμα 2ο: Τρόπος/Τρόποι διαμόρφωσης των αντιλήψεων των ανδρών για τη σεξουαλική παρενόχληση	41
Θέμα 3ο: Επίδραση του κινήματος #metoo στις αντιλήψεις των ανδρών για τη σεξουαλική παρενόχληση	43
Υποθέμα 1 ^ο : Τρόπος/Τρόποι που το κίνημα #metoo επέδρασε στις αντιλήψεις των ανδρών για τη σεξουαλική παρενόχληση.....	44
Υποθέμα 2 ^ο : Λόγοι που το κίνημα #metoo δεν επέδρασε στις αντιλήψεις των ανδρών για τη σεξουαλική παρενόχληση	45
Θέμα 4ο: Εμπειρίες των συμμετεχόντων που έχουν θυματοποιηθεί.....	46
Υποθέμα 1 ^ο : Αντιδράσεις των συμμετεχόντων στην εμπειρία θυματοποίησης.....	46
Υποθέμα 2 ^ο : Συναισθήματα που προέκυψαν από την εμπειρία θυματοποίησης	47
Υποθέμα 3 ^ο : Επιπτώσεις της εμπειρίας θυματοποίησης.....	48
Υποθέμα 4 ^ο : Τρόποι Αντιμετώπισης της εμπειρίας θυματοποίησης	49
Θέμα 5ο: Εμπειρίες των συμμετεχόντων που έχουν εμπλακεί ως θύτες σε περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης.....	49
Θέμα 6ο: Εμπειρίες των συμμετεχόντων που έχουν υπάρξει παρατηρητές σε περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης	50
Υποθέμα 1 ^ο : Αντιδράσεις των συμμετεχόντων όταν παρατήρησαν το/α περιστατικό/ά. 50	
Υποθέμα 2 ^ο : Συναισθήματα που αναδύθηκαν όταν παρατήρησαν το/α περιστατικό/ά .. 51	
Υποθέμα 3 ^ο : Παράγοντες που επηρέασαν την αντίδραση των συμμετεχόντων στο/α περιστατικό/ά.....	52
Θέμα 7ο: Στρατηγικές αντιμετώπισης της σεξουαλικής παρενόχλησης	53
Υποθέμα 1ο: Αποτελεσματικές στρατηγικές αντιμετώπισης της σεξουαλικής παρενόχλησης	53
Υποθέμα 2ο: Μη αποτελεσματικές στρατηγικές αντιμετώπισης της σεξουαλικής παρενόχλησης	55
Συζήτηση	58
Συμπεράσματα-Σύνδεση με τη Βιβλιογραφία	58
Περιορισμοί-Προτάσεις για μελλοντική έρευνα.....	65

Αξία Αποτελεσμάτων Συμβουλευτικής.....	68
Προσωπικός Αναστοχασμός.....	70
Βιβλιογραφία	74
Παράρτημα Α	90
Παράρτημα Β.....	92
Παράρτημα Γ	95

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η κατανόηση της οπτικής των ανδρών φοιτητών 18-30 ετών για τη σεξουαλική παρενόχληση, η καταγραφή των βιωμάτων τους και η διερεύνηση της επίδρασης του κινήματος #metoo στις αντιλήψεις τους γι' αυτήν. Αρχικά, παρουσιάζεται η σχετική βιβλιογραφία γύρω από τη σεξουαλική παρενόχληση, τους παράγοντες που επηρεάζουν τις αντιλήψεις των ανδρών γι' αυτήν, το κίνημα #metoo, τη συμμετοχή των ανδρών ως θύματα, θύτες ή παρατηρητές σε ανάλογα περιστατικά και τις στρατηγικές αντιμετώπισης της σεξουαλικής παρενόχλησης. Ακολουθεί πλήρης αναφορά στη μέθοδο για τους συμμετέχοντες και τα δημογραφικά τους χαρακτηριστικά, τα μέσα καθώς και τη διαδικασία συλλογής δεδομένων. Έπεται η ανάλυση των αποτελεσμάτων που πραγματοποιήθηκε με τη μέθοδο της θεματικής ανάλυσης και ανέδειξε επτά θέματα. Μέσα απ' την ανάλυση βρέθηκε ότι οι συμμετέχοντες της παρούσας έρευνας διαμόρφωσαν τις αντιλήψεις τους για τη σεξουαλική παρενόχληση κυρίως μέσα από την επαφή τους με τη μητέρα τους και άλλες γυναικείες φιγούρες και εξαιτίας δικών τους εμπειριών από ανάλογα περιστατικά. Ακόμη, οι συμμετέχοντες αναφέρθηκαν στις θετικές επιδράσεις που δέχθηκαν από το κίνημα #metoo στις αντιλήψεις τους για τη σεξουαλική παρενόχληση. Επίσης, εκείνοι που είχαν θυματοποιηθεί, μίλησαν για την εμπειρία τους (τρόποι αντίδρασης, συναισθήματα, επιπτώσεις και τρόποι αντιμετώπισης), ενώ το ίδιο έκαναν και ορισμένοι συμμετέχοντες που είχαν υπάρξει παρατηρητές περιστατικών σεξουαλικής παρενόχλησης (τρόποι αντίδρασης, συναισθήματα, παράγοντες που επηρέασαν την αντίδραση τους στο περιστατικό). Ακόμη, εκείνοι που είχαν προβεί σε σεξουαλική παρενόχληση στο παρελθόν, μίλησαν για τους παράγοντες που τους ώθησαν σ' αυτήν και αναστοχάστηκαν σε σχέση με τη συμπεριφορά τους. Τα παραπάνω αποτελέσματα αναλύονται διεξοδικά στη συζήτηση, μέσα στην οποία επιχειρείται και μία σύνοψη των περιορισμών, των προτάσεων για μελλοντική έρευνα, της αξίας των αποτελεσμάτων συμβουλευτικής καθώς και του προσωπικού αναστοχασμού της ερευνήτριας. Η συνεισφορά της έρευνας κρίνεται σημαντική, αφενός διότι κατάφερε να συμπληρώσει ένα βιβλιογραφικό κενό, αφετέρου επειδή μπορεί να εμπνεύσει τη διεξαγωγή μελλοντικών ερευνών στο πεδίο και τη δημιουργία εστιασμένων προγραμμάτων πρόληψης και παρέμβασης στον ελληνικό πληθυσμό.

Λέξεις-κλειδιά: σεξουαλική παρενόχληση, #metoo, άνδρες, θύματα, θύτες, παρατηρητές

Abstract

The aim of the present study is to explore the perspectives of male university students (aged 18–30) on sexual harassment, document their experiences, and investigate the influence of the #MeToo movement on their perceptions of this issue. Initially, the relevant literature is reviewed, focusing on sexual harassment, the factors shaping men's perceptions of it, the #MeToo movement, men's roles as victims, perpetrators, or bystanders in such incidents, and strategies for addressing sexual harassment. Subsequently, a detailed account is provided of the study's methodology, including the participants and their demographic characteristics, the tools utilized, and the data collection process. The findings, analyzed using thematic analysis, highlight seven key themes. The analysis revealed that participants shaped their perceptions of sexual harassment primarily through interactions with female figures and personal experiences of such incidents. Additionally, participants noted the positive influence of the #MeToo movement on their perceptions of sexual harassment. Those who had been victimized shared their experiences, including their responses, emotions, impacts, and coping strategies. Similarly, some participants who had been witnesses to incidents of sexual harassment discussed their reactions, emotions, and the factors that influenced their responses. Furthermore, those who had committed sexual harassment in the past, spoke about the factors that prompted them to do so and reflecting on their behaviour. These findings are examined in depth in the discussion, which also includes a summary of the study's limitations, recommendations for future research, the implications for counseling practices, and the researcher's personal reflections. The contribution of this study is considered significant, as it addresses a gap in the existing literature and may inspire future research in the field and the development of targeted prevention and intervention programs for the Greek population.

Keywords: sexual harassment, #MeToo, men, victims, perpetrators, bystanders

Εισαγωγή

Η σεξουαλική παρενόχληση ως έννοια εμφανίζεται αρκετά συχνά στη βιβλιογραφία, ήδη από το δεύτερο μισό του περασμένου αιώνα (Barak, 2005· Farley, 1978· Fitzgerald & Hesson- McInnis, 1989· Karami et al., 2021· Mac Kinnon, 1979· McDonald, 2012· Pina et al., 2009). Τα τελευταία χρόνια, η εξάπλωση του κινήματος #metoo έχει προκαλέσει πληθώρα κοινωνικοπολιτικών αλλαγών, τροποποιώντας παράλληλα την αντίληψη των ανθρώπων για το φαινόμενο (Williams et al., 2019). Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η κατανόηση της οπτικής των ανδρών φοιτητών (18-30 ετών) για τη σεξουαλική παρενόχληση, η καταγραφή των βιωμάτων τους και η διερεύνηση της επίδρασης του κινήματος #metoo στις αντιλήψεις τους γι' αυτήν.

Το συγκεκριμένο θέμα επιλέχθηκε από την ερευνήτρια, επειδή είναι υπο-μελετημένο στη χώρα μας. Στην Ελλάδα, οι έρευνες για τη σεξουαλική παρενόχληση, είτε αναδεικνύουν την οπτική και τα βιώματα των γυναικών, είτε εστιάζουν στη σεξουαλική παρενόχληση σε συγκεκριμένους χώρους¹(Athnasiades et al., 2023· Βρεττού & συν., 2023· Chroni & Fasting, 2009· Chroni et al., 2013). Επιπλέον, στη χώρα μας δεν έχει μελετηθεί η επίδραση του κινήματος #metoo στις αντιλήψεις των ανδρών για τη σεξουαλική παρενόχληση, παρόλο που υπάρχουν ήδη έρευνες, γι' αυτό σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (π.χ. Δανία). Τέλος, σημαντικό ρόλο στην απόφαση για τη διεξαγωγή της συγκεκριμένης έρευνας διαδραμάτισε ότι οι έρευνες με παρόμοια θεματολογία, που έχουν διενεργηθεί, έως τώρα, στον ελλαδικό χώρο είναι ποσοτικές και, κατά κύριο λόγο, δεν μελετούν τα βιώματα των ανδρών από ανάλογα περιστατικά.

Κύριος στόχος της έρευνας είναι η συμπλήρωση του προαναφερθέντος βιβλιογραφικού κενού. Αναμένεται ότι η συγκεκριμένη έρευνα θα εμπνεύσει τους/τις ερευνητές/τριες, ώστε να διεξαχθούν περισσότερες έρευνες για το φαινόμενο και τους ειδικούς ψυχικής υγείας για να σχεδιάσουν προγράμματα πρόληψης και παρέμβασης, τα οποία θα είναι προσαρμοσμένα στα ελληνικά δεδομένα και θα απευθύνονται στο ευρύ κοινό.

Η συγκεκριμένη εργασία χωρίζεται σε δύο μέρη, τα οποία έχουν κεφάλαια και υποκεφάλαια. Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει την Εισαγωγή και το Θεωρητικό Υπόβαθρο.

Αρχικά, στο Θεωρητικό Υπόβαθρο, σε πρώτο στάδιο, θα παρουσιαστεί η αιτία ύπαρξης πολλών ορισμών για την σεξουαλική παρενόχληση στη βιβλιογραφία και θα

¹ Εργασία, εκπαιδευτικά περιβάλλοντα, αθλητισμός, κ.α.

παρατεθεί ένας ορισμός γι' αυτήν. Επίσης, θα αναλυθούν οι μορφές της σεξουαλικής παρενόχλησης, ώστε να μην υπάρξει σύγχυση των αναγνωστών, με άλλες μορφές σεξουαλικής βίας (π.χ. η κακοποίηση). Ακόμα, θα πραγματοποιηθεί μια ιστορική αναδρομή του όρου *σεξουαλική παρενόχληση* και των ερευνών γι' αυτήν, ώστε να διαπιστωθεί πως επηρεάστηκε από διάφορες κοινωνικές εξελίξεις, όπως η διάδοση φεμινιστικών κινημάτων, η είσοδος του διαδικτύου στις ζωές των ανθρώπων, η εξάπλωση του #metoo, κ.α..

Σε επόμενο στάδιο, θα γίνει αναφορά σε γενικότερους παράγοντες, που επηρεάζουν την αντίληψη των ανδρών για τη σεξουαλική παρενόχληση, στους οποίους συμπεριλαμβάνεται το κίνημα #metoo. Σ' αυτό το πλαίσιο θα εξεταστούν οι θετικές και αρνητικές επιδράσεις του #metoo στις αντιλήψεις των ανδρών για το φαινόμενο. Εκτός από τα παραπάνω, θα δοθεί ο ορισμός του #metoo και θα περιγράψουν οι στόχοι καθώς και η ιστορία του. Επιπρόσθετα, θα παρουσιαστεί το κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο, μέσα στο οποίο, δημιουργήθηκε το ελληνικό #metoo καθώς και οι έρευνες, που έχουν διενεργηθεί, στην χώρα μας, γι' αυτό. Το συγκεκριμένο κομμάτι αποτελεί σημαντικό μέρος της εργασίας, καθώς, μέσα απ' τα στοιχεία που παρουσιάζονται σ' αυτό, θα γίνει πιο εύκολα κατανοητή η οπτική των συμμετεχόντων της παρούσας έρευνας, οι οποίοι έζησαν την άνοδο και εξάπλωση του ελληνικού #metoo και επηρεάστηκαν από αυτό.

Έπειτα, θα παρουσιαστούν έρευνες για τα βιώματα των ανδρών από περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης, στα οποία εκείνοι συμμετέχουν είτε ως θύματα, είτε ως θύτες, είτε ως παρατηρητές. Αυτό είναι αρκετά σημαντικό, διότι, με αυτό τον τρόπο, θα γίνουν κατανοητά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ανδρικής θυματοποίησης, θα αναδειχθούν οι συνθήκες που ωθούν τους άνδρες στη διάπραξη παρενόχλησης και θα υπογραμμιστούν οι παράγοντες που επηρεάζουν την αντίδραση ή την απάθεια των ανδρών παρατηρητών σε περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης.

Στη συνέχεια, θα αναφερθούν οι στρατηγικές αντιμετώπισης, που υιοθετούν τα θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης και οι διαφορές που έχουν οι στρατηγικές των ανδρών, σε σχέση με τις αντίστοιχες των γυναικών. Η εξέταση των στρατηγικών αντιμετώπισης καθίσταται σημαντική, για να διαπιστωθεί η αποτελεσματικότητα ή η αναποτελεσματικότητα τους, όταν χρησιμοποιούνται από τα θύματα.

Το τέλος του Θεωρητικού Υπόβαθρου ολοκληρώνεται με την παράθεση στοιχείων για την γνώση δομών/οργανισμών, στις οποίες θα μπορούσε να απευθυνθεί κάποιος, ο οποίος επιθυμεί να μιλήσει για θέματα σεξουαλικής παρενόχλησης.

Τα ερευνητικά ερωτήματα, που προέκυψαν από ενδελεχή μελέτη της βιβλιογραφίας και αποσκοπούν στην επιτυχή εκπλήρωση του σκοπού της έρευνας, ορίζονται ως: α) Πώς διαμορφώνονται οι αντιλήψεις των ανδρών για τη σεξουαλική παρενόχληση, β) Πως έχει επιδράσει το κίνημα #metoo στις αντιλήψεις των ανδρών για τη σεξουαλική παρενόχληση και γ) Με ποιον τρόπο βιώνουν ή έχουν βιώσει οι συνεντευξιαζόμενοι περαστικά σεξουαλικής παρενόχλησης;

Το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει την Μεθοδολογία, τα Αποτελέσματα της Θεματικής Ανάλυσης, και την Συζήτηση για τα αποτελέσματα που προέκυψαν. Στην Μεθοδολογία θα παρουσιαστούν εκτενώς ο λόγος επιλογής της ποιοτικής μεθοδολογίας και της θεματικής ανάλυσης, το δείγμα και τα χαρακτηριστικά του, τα κριτήρια εισδοχής/αποκλεισμού από την έρευνα, η τεχνική δειγματοληψίας, τα μέσα συλλογής δεδομένων και η διαδικασία συλλογής δεδομένων. Στα Αποτελέσματα της Θεματικής Ανάλυσης θα καταγραφούν τα πορίσματα της ανάλυσης, με ευρύτερα θέματα, υποθέματα και κωδικούς, που θα προέρχονται από τις συνεντεύξεις των συμμετεχόντων. Τέλος, η Συζήτηση θα περιλαμβάνει τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την ανάλυση, τους περιορισμούς της εργασίας, τις προτάσεις για μελλοντική έρευνα, την αξία αποτελεσμάτων συμβουλευτικής και ένα κείμενο αναστοχασμού για όλη την ερευνητική προσπάθεια.

Θεωρητικό Υπόβαθρο

Σεξουαλική Παρενόχληση

Ορισμός της Σεξουαλικής Παρενόχλησης

Αν κάποιος κάνει μια αναζήτηση στη βιβλιογραφία, θα βρει αρκετούς ορισμούς για την σεξουαλική παρενόχληση (Berdahl, 2007· Burn, 2019· Fitzgerald et al., 1997· Franke, 1997· Leskinen & Cortina, 2014). Σύμφωνα με τους Saguy & Rees, (2021), η πληθώρα ορισμών και η αντικρουόμενη φύση τους δικαιολογείται από το διαφορετικό επιστημονικό υπόβαθρο των ερευνητών που μελετούν το φαινόμενο (Ψυχολογία, Κοινωνιολογία, Νομική), το κοινωνικό/χρονικό/πολιτισμικό πλαίσιο της εκάστοτε μελέτης και την πληθώρα των συμπεριφορών, που συμπεριλαμβάνονται κάτω απ' την ομπρέλα του όρου.

Η παραπάνω συνθήκη οδηγεί σε δυσκολία εύρεσης ενός ενιαίου ορισμού για την σεξουαλική παρενόχληση. Παρόλα αυτά, στη συγκεκριμένη έρευνα θα επιχειρηθεί η παράθεση ενός ορισμού, ο οποίος δύναται να θεωρηθεί επαρκής, καθώς είναι πρόσφατος, κάνει αναφορά σε σύγχρονες μορφές σεξουαλικής παρενόχλησης, όπως η διαδικτυακή σεξουαλική παρενόχληση και αναγνωρίζει τη θυματοποίηση ατόμων, χωρίς διακρίσεις λόγω του κοινωνικού φύλου.

Η Burn (2019), ορίζει τη σεξουαλική παρενόχληση, «ως μορφή βίας, που περιλαμβάνει την στοχοποίηση ατόμων λόγω του φύλου και της έκφρασής του ή του σεξουαλικού προσανατολισμού, μέσω ανεπιθύμητων σεξουαλικών σχολίων, χειρονομιών ή ενεργειών. Ενδέχεται να συμβαίνει είτε δια ζώσης, είτε εξ αποστάσεως, μέσω ηλεκτρονικών μέσων» (σ.1).

Μορφές της Σεξουαλικής Παρενόχλησης

Σύμφωνα με τους Hoel & Vartia (2018), η σεξουαλική παρενόχληση μπορεί να εμφανιστεί με τις παρακάτω τέσσερις μορφές:

A) Λεκτική: Σεξουαλικά υπονοούμενα, σχόλια, κοροϊδευτικά πειράγματα, αδιάκριτες προσκλήσεις για έξοδο, επίμονες ερωτήσεις για την ιδιωτική ζωή ενός θύματος

B) Μη Λεκτική: Σεξουαλικές χειρονομίες, μη συναινετικά σεξουαλικά υπονοούμενα, επίδειξη σεξουαλικού υλικού ή μερών του σώματος, παραβιαστικά/εκφοβιστικά κοιτάγματα

Γ) Σωματική: Ανεπιθύμητα αγγίγματα, αγκαλιές, φιλιά, σεξουαλική επαφή χωρίς συναίνεση

Δ) Διαδικτυακή: προσβλητικά ηλεκτρονικά μηνύματα σεξουαλικού περιεχομένου, παραβιαστική προσέγγιση σε ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης, κ.α.

Ιστορική Αναδρομή του Όρου και των Ερευνών για την Σεξουαλική Παρενόχληση

Ο όρος σεξουαλική παρενόχληση χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά, τη δεκαετία του 1970, από την δημοσιογράφο και φεμινίστρια L. Farley, κατά τη διάρκεια ενός πανεπιστημιακού μαθήματος στις Η.Π.Α. για τις γυναίκες και τις προκλήσεις που αντιμετώπιζαν στον εργασιακό χώρο (Farley 1978).

Σύμφωνα με την ανασκόπηση των Karami et al. (2021), οι έρευνες που διενεργήθηκαν τις δεκαετίες του 1970 και 1980 στις Η.Π.Α. επικεντρώθηκαν στη σεξουαλική παρενόχληση των γυναικών στο χώρο εργασίας. Εκείνη την περίοδο, το φαινόμενο εξεταζόταν ερευνητικά, υπό το πρίσμα της εξουσίας του ανδρικού φύλου, που ασκούνταν σε ομάδες ατόμων (π.χ. γυναίκες), οι οποίες θεωρούνταν κοινωνικά κατώτερες.

Τη δεκαετία του 1990, οι έρευνες για την σεξουαλική παρενόχληση συνέχιζαν να επικεντρώνονται σε περιστατικά στον εργασιακό χώρο, με κύριο θέμα τη θυματοποίηση των γυναικών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η έρευνα του Pryor (1995), στις Η.Π.Α., όπου η πλειοψηφία των ανδρών παρουσιάζονταν ως θύτες και οι γυναίκες ως θύματα. Εντούτοις, στο τέλος της δεκαετίας του 1990, άρχισε να ακμάζει το ερευνητικό ενδιαφέρον για την ανδρική σεξουαλική παρενόχληση, με συνέπεια να διεξάγονται χαρακτηριστικές μελέτες, που έδειξαν ότι το φαινόμενο δεν αφορά μόνο το γυναικείο φύλο (π.χ. η έρευνα των Waldo et al., το 1998, για την ανδρική σεξουαλική παρενόχληση σε εργασιακά περιβάλλοντα).

Από τις αρχές της δεκαετίας του 2000, οι έρευνες για τη σεξουαλική παρενόχληση επεκτάθηκαν στα σχολεία, στα πανεπιστήμια, στο στρατό και άλλους χώρους (DeSouza & Fansler, 2003· Fineran, 2002· Thomson & Cracco, 2008· Vogt et al., 2005). Παράλληλα συνεχίστηκε η μελέτη της ανδρικής σεξουαλικής παρενόχλησης και των διαφόρων χαρακτηριστικών της (π.χ. επιπτώσεις της θυματοποίησης των ανδρών, ομάδες ανδρών που θυματοποιούνται περισσότερο, κ.α.), ενώ παράλληλα δόθηκε έμφαση στις διαφορές της θυματοποίησης ανάμεσα στους άνδρες και τις γυναίκες (Street et al., 2007· De Haas et al., 2009).

Ωστόσο, μετά το 2010, τα ποσοστά των ανδρών- θυμάτων και των καταγγελιών εκ μέρους τους αυξάνονται, σε σχέση με τις προηγούμενες δεκαετίες. Στην έρευνα των Quick & McFadyen (2017), για την σεξουαλική παρενόχληση στον εργασιακό χώρο βρέθηκε ότι, αν και οι καταγγελίες των θυμάτων μειώθηκαν σε ποσοστό 28%, σε σχέση με προηγούμενες δεκαετίες, υπήρξε αυξητική τάση στις καταγγελίες των ανδρών που είχαν παρενοχληθεί. Επίσης, σε άλλη έρευνα βρέθηκε ότι το 81% των γυναικών και το 43% των ανδρών είχαν πέσει

θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης, με το ποσοστό των ανδρών να είναι υψηλότερο, σε σχέση με προηγούμενες έρευνες (Raj et al., 2021). Ακόμη, σε έρευνα του 2024, σε 1704 συμμετέχοντες, που βρίσκονταν σε ακαδημαϊκό περιβάλλον, το 63,3% των γυναικών και το 23,7% των ανδρών είχαν θυματοποιηθεί, ενώ το 89,5% είχαν υπάρξει παρατηρητές συμπεριφορών σεξουαλικής παρενόχλησης, με το 81% από αυτούς να είναι άνδρες (Begeny et al., 2024).

Μετά το 2017, το ενδιαφέρον για τη μελέτη της σεξουαλικής παρενόχλησης αυξήθηκε σημαντικά, εξαιτίας της εξάπλωσης του κινήματος #metoo και της πρωτοβουλίας #time's up² (Cuenca-Piqueras et al., 2023). Σύμφωνα με τους Williams et al. (2019), το #metoo διαφοροποίησε τις αντιλήψεις των ανθρώπων αναφορικά με τις συμπεριφορές, που μπορούν να χαρακτηριστούν ως σεξουαλική παρενόχληση, ενώ παράλληλα ένα ευρύ φάσμα παρενοχλητικών συμπεριφορών κατατάχθηκε κάτω από την ομπρέλα του όρου.

Τέλος, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι, τη δεκαετία του 2020, η ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας και των ηλεκτρονικών μέσων, έφερε στο προσκήνιο την διαδικτυακή παρενόχληση, η οποία έχει μελετηθεί λιγότερο σε σχέση με την δια ζώσης, γεγονός που ανησυχεί ιδιαίτερα τους/τις ερευνητές/τριες, οι οποίοι προτείνουν διαρκώς τη διεξαγωγή ερευνών με αυτή τη θεματική (Buchanan & Mahoney, 2022).

² Σύμφωνα με τους Cobb και Horeck, (2018), μέσω του κινήματος #times up, ένας μεγάλος αριθμός ηθοποιών διεκδίκησε την ισότητα στον εργασιακό χώρο και την ορατότητας της σεξουαλικής παρενόχλησης, στη βιομηχανία του θεάματος

Παράγοντες που επηρεάζουν τις αντιλήψεις των ανδρών για τη σεξουαλική παρενόχληση

Αρχικά, έχει βρεθεί ότι οι άνδρες, σε σχέση με τις γυναίκες, τείνουν να αξιολογούν μικρότερο φάσμα συμπεριφορών ως σεξουαλικά παρενοχλητικές (Ekore, 2012· Hehman et al., 2022· Kessler et al., 2020· Rothgerber et al., 2021· Tharumiya & Manicka, 2022). Επομένως, το φύλο, ως παράγοντας, επηρεάζει την αντίληψη για την σεξουαλική παρενόχληση.

Επίσης, ο σεξισμός³ εμφανίζεται σε έρευνες ως παράγοντας που επηρεάζει τις αντιλήψεις των ανδρών για τη σεξουαλική παρενόχληση. Έρευνες έδειξαν ότι οι άνδρες που εκτέθηκαν πειραματικά σε εικόνες με σεξιστικό περιεχόμενο, δηλαδή εικόνες που παρουσιάζουν την γυναίκα ως σεξουαλικό αντικείμενο, σε επόμενο χρόνο είχαν μεγαλύτερη ανοχή και κανονικοποιούσαν περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης (Ferguson et al., 2005· Dill & et al., 2008).

Εκτός από την επίδραση του σεξισμού, έχει βρεθεί ότι η αποδοχή μύθων για τη σεξουαλική παρενόχληση, δηλαδή ότι οι γυναίκες ικανοποιούνται σεξουαλικά από πράξεις βίας και ότι μόνο οι ψυχικά διαταραγμένοι άνδρες διαπράττουν σεξουαλική παρενόχληση, εμποδίζει την ικανότητα απεικόνισης του προβλήματος από την πλευρά των ανδρών και την προθυμία για παροχή βοήθειας στα θύματα (Lonsway et al. 2008).

Τέλος, οι αντιλήψεις των σύγχρονων ανδρών για τη σεξουαλική παρενόχληση φαίνεται να έχουν επηρεαστεί, από την εξάπλωση του κινήματος #metoo, θέμα που θα μελετηθεί διεξοδικότερα παρακάτω (Män, 2018).

³ Σύμφωνα με το λεξικό της Αμερικανικής Ψυχολογικής Εταιρείας (APA), ο σεξισμός συνίσταται από διακρίσεις, προκαταλήψεις και πρακτικές που στρέφονται ενάντια σ' ένα άτομο εξαιτίας του φύλου του. Συνδέεται με την αποδοχή των στερεοτύπων για το φύλο που θεωρείται κατώτερο και δύναται να εμφανιστεί σε πολλαπλά επίπεδα: ατομικό, οργανωτικό, θεσμικό και πολιτισμικό. Μπορεί να είναι: α) φανερός, περιλαμβάνοντας την ανοιχτή υιοθέτηση σεξιστικών πεποιθήσεων ή στάσεων, β) συγκεκαλυμμένος, περιλαμβάνοντας την τάση να κρύβονται οι σεξιστικές πεποιθήσεις ή στάσεις και να αποκαλύπτονται μόνο όταν πιστεύεται ότι δεν θα υποφέρει κανείς δημόσια γι' αυτές και γ) ανεπαίσθητος, περιλαμβάνοντας άνιση μεταχείριση που μπορεί να μην γίνεται αντιληπτή επειδή αποτελεί μέρος της καθημερινής συμπεριφοράς ή θεωρείται ασήμαντη.

#Metoo

Ορισμός

Σύμφωνα με τον Hillstrom (2018), ο όρος #metoo αναφέρεται στη δημοσιοποίηση των συγκεκριμένων δύο λέξεων, με τη μορφή hastag, στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, μέσω των οποίων εκατομμύρια θύματα, σε όλο τον κόσμο, δημιούργησαν μια κοινότητα αλληλεγγύης και έθεσαν τα θεμέλια για την εξάλειψη των περιστατικών σεξουαλικής παρενόχλησης και κακοποίησης. Η βασική ιδέα του #metoo βασίζεται στη διαφορά ανάμεσα στην καταγγελία ενός μεμονωμένου ατόμου, που ενδέχεται να μην γίνει πιστευτή από τους άλλους και στην καταγγελία στο δίκτυο αλληλεγγύης του #metoo, όπου αποκτά διαφορετική βαρύτητα, εξαιτίας της δύναμης του πλήθους.

Ιστορική Αναδρομή του όρου #Metoo

Η Tarana Burke, έχοντας δουλέψει με έγχρωμες νεαρές γυναίκες που είχαν υπάρξει θύματα σεξουαλικής βίας, ξεκίνησε το 2006 μια εκστρατεία με το όνομα #metoo, προσπαθώντας να ευαισθητοποιήσει το κοινό απέναντι στα θύματα σεξουαλικής βίας (Prata, 2021). Μια δεκαετία αργότερα, τον Οκτώβριο του 2017, η ηθοποιός Alyssa Milano, παρασυρόμενη από τις καταγγελίες για τον παραγωγό του Χόλυγουντ, Harvey Weinstein, κάλεσε τα θύματα σεξουαλικής κακοποίησης ή παρενόχλησης να δημοσιεύσουν την ιστορία τους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, βάζοντας δίπλα το hastag #metoo (Rottenberg, 2019). Με αυτή την κίνηση, η ηθοποιός θέλησε να δημοσιοποιήσει στο ευρύ κοινό μια αίσθηση του μεγέθους του προβλήματος της σεξουαλικής βίας και να τροποποιηθεί η αντίληψη του για τις έννοιες της σεξουαλικής παρενόχλησης και επίθεσης (Boyle, 2019).

Σύμφωνα με την Jaffe (2018), το #metoo της Burke διαφοροποιείται από το μεταγενέστερο κίνημα, το οποίο διαδέχθηκε το κάλεσμα της Milano, διότι η εκστρατεία της Burke είχε ως στόχο την υποστήριξη των θυμάτων, την εύρεση πόρων γι' αυτά και την θεραπεία τους, ενώ το #metoo, μετά το 2017, επικεντρώθηκε στις ιστορίες των θυμάτων και στην αποκάλυψη των ενεργειών των δραστών.

Μέχρι σήμερα, το κίνημα #metoo έχει εξαπλωθεί σε πολλές χώρες σε όλο τον κόσμο. Παρόλο που η βασική του ιδέα παραμένει ίδια, προσαρμόζεται στις διαφορετικές ανησυχίες των γυναικών και γενικότερα της κοινωνίας, ανάλογα με το εθνικό και πολιτισμικό πλαίσιο της κάθε χώρας (Ghadery, 2019).

Το κίνημα #metoo και οι άνδρες

Αν και το κάλεσμα της Milano απευθυνόταν κυρίως σε γυναίκες που είχαν θυματοποιηθεί, δόθηκε η ευκαιρία και στους άνδρες να μιλήσουν για τις ιστορίες τους. Παρόλα αυτά, η πλειοψηφία των ανδρών, που προβλήθηκαν ως θύματα σεξουαλικής βίας, βρισκόταν στο περιθώριο, είτε εξαιτίας της φυλετικής τους καταγωγής, είτε εξαιτίας των σεξουαλικών τους προτιμήσεων (Boyle, 2019). Αυτό δικαιολογείται εάν ληφθεί υπόψιν ότι οι άνδρες, που δεν ακολουθούν τα κλασσικά πρότυπα αρρενωπότητας, αναγνωρίζονται πιο εύκολα ως θύματα (Conell & Messerschmidt, 2005).

Για να δοθεί προβολή σε άνδρες θύματα, στοιχείο που θα ενίσχυε τον ισχυρισμό ότι η θυματοποίηση, σαν κατάσταση, μπορεί να αφορά όλα τα φύλα, διαδόθηκε, παράλληλα με το #metoo, το κίνημα #Himtoo (O'Neil, 2018). Ωστόσο, το #Himtoo άρχισε να χρησιμοποιείται από θύτες σεξουαλικών επιθέσεων, που παρουσίαζαν τον εαυτό τους ως θύματα, χάνοντας τον αρχικό του σκοπό (Ellis, 2018).

Τέλος, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι σύμφωνα με την Maier (2024), ο τρόπος που εκφράζεται το #metoo, σαν κίνημα, αποθαρρύνει τους άνδρες να αποκαλύψουν τις εμπειρίες τους ή να συμμετέχουν σ' αυτό, γεγονός που μπορεί να επιδράσει αρνητικά στην αλλαγή, που επιθυμούν οι υποστηρικτές του να φέρει στην οπτική της κοινωνίας για τα θέματα της σεξουαλικής βίας.

Το #Metoo στην Ελλάδα

Οι πρώτες συζητήσεις, για το κίνημα #metoo στην Ελλάδα, ξεκινούν στις αρχές του 2021, όταν η αθλήτρια, Σοφία Μπεκατώρου, αποκάλυψε ότι είχε πέσει θύμα σεξουαλικής παρενόχλησης, το 1998, από παράγοντα της Ελληνικής Ομοσπονδίας Ιστιοπλοΐας. Το γεγονός αυτό προκάλεσε την έναρξη πολλών καταγγελιών από τον αθλητικό και έπειτα από τον καλλιτεχνικό χώρο, αποτελώντας έναυσμα για την εμφάνιση του κινήματος στη χώρα μας (Karagianni & Panagiotou, 2021).

Σύμφωνα με την Μπελίτση (2022), στο πλαίσιο του ελληνικού #metoo, ήρθαν στο φως καταγγελίες γυναικών και ανδρών, οι οποίοι είχαν πέσει θύματα σεξουαλικής βίας, κυρίως από άνδρες με υψηλές κοινωνικές ή επαγγελματικές θέσεις. Οι τελευταίοι, εκμεταλλευόμενοι την κοινωνική ανοχή, τις θεσμικές ανεπάρκειες και την ισχύ της θέσης τους, δρούσαν με τρόπο κακοποιητικό για τα θύματα, ενώ παράλληλα «εξασφάλιζαν» ότι δεν θα καταγγελθούν για τις πράξεις τους. Εξαιτίας της εξάπλωσης του κινήματος και της ανάδειξης των μαρτυριών των θυμάτων, οι θύτες δεν είχαν μόνο ποινικές κυρώσεις, αλλά δέχθηκαν πλήγμα στην

επαγγελματική και κοινωνική τους δραστηριότητα (διακοπή συνεργασιών, απόσυρση χορηγιών, cancel στα social media ⁴, κ.α.) (Κεφαλληνού, 2022).

Έρευνες για το #metoo στην Ελλάδα

Οι ελάχιστες έρευνες που έχουν διεξαχθεί στον ελλαδικό χώρο, για το #metoo, είναι μικρότερης κλίμακας και αποτελούν μέρος κυρίως προπτυχιακών και μεταπτυχιακών εργασιών. Αυτές είτε εστιάζουν σε συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού ή επαγγελματιών (π.χ. ηθοποιοί, γυναίκες), είτε διερευνούν, με ποσοτικό τρόπο, τις απόψεις επιμέρους ομάδων πληθυσμού (π.χ. άνδρες και γυναίκες φοιτητές) για το κίνημα ή την επιρροή του στην ευαισθητοποίηση και ενδυνάμωση τους, σε σχέση με τα ζητήματα της έμφυλης και σεξουαλικής βίας (Αντουλινάκη, 2022· Βαρζακάκου, 2022· Κανταρτζή & συν., 2022· Χρηστίδη & συν., 2022). Οι μελέτες αυτές, στο σύνολό τους, ανέδειξαν την ενίσχυση της πληροφόρησης διαφόρων ομάδων του πληθυσμού για θέματα σεξουαλικής βίας και την αυξημένη ευαισθητοποίηση τους, απέναντι σ' αυτά, εξαιτίας της εξάπλωσης του κινήματος #metoo. Επίσης, έφεραν στο προσκήνιο την τάση πολλών ατόμων, προερχόμενων από διαφορετικές πληθυσμιακές ομάδες, να μιλούν για τη θυματοποίηση τους, με μεγαλύτερη ευκολία σε σχέση με το παρελθόν. Επιπλέον, έθεσαν προς συζήτηση, διάφορες έννοιες που σχετίζονται άμεσα με την εξάπλωση του κινήματος #metoo, όπως η κουλτούρα του βιασμού. Τέλος, υπογράμμισαν την ανάγκη δημιουργίας προγραμμάτων πρόληψης και παρέμβασης για να διαδοθεί περισσότερο το κίνημα και οι στόχοι του.

Εκτός από τις παραπάνω έρευνες, είναι σημαντικό να γίνει αναφορά στην έρευνα των Chroni & Kavoura (2022), η οποία δημοσιεύτηκε στο *Frontiers in Psychology* και εξέτασε ρόλο της κοινωνικής κουλτούρας σε περιπτώσεις σεξουαλικής βίας στον αθλητισμό, μετά την αποκάλυψη της Σοφίας Μπεκατώρου και την εμφάνιση του #metoo. Σ' αυτή την έρευνα βρέθηκε ότι η πατριαρχία και ο κολεκτιβισμός διαιωνίζουν το φαινόμενο της σεξουαλικής βίας σε αθλητικούς χώρους, καθώς ενισχύουν την απόκρυψη των περιστατικών, και καθυστερούν την εδραίωση του κινήματος στην Ελλάδα. Σύμφωνα με τις ερευνήτριες, για να καταπολεμηθούν τα περιστατικά βίας είναι αναγκαίο να πάψει η εφαρμογή πρωτόκολλων αντιμετώπισης, τα οποία έχουν υιοθετηθεί από άλλες χώρες, χωρίς τις απαραίτητες

⁴ Σύμφωνα με την Haskell (2021), μέσω της ακύρωσης στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (cancel στα social media), οι χρήστες του διαδικτύου μπορούν να διαμαρτυρηθούν και να σταματήσουν την επιτυχημένη άνοδο ενός διάσημου προσώπου, που καταγγέλθηκε, στο πλαίσιο του #metoo, για διάπραξη σεξουαλικής βίας. Συνοπτικά, αποτελεί μια μορφή συλλογικής συσπείρωσης χρηστών του διαδικτύου, οι οποίοι επιθυμούν να αποδώσουν κοινωνική δικαιοσύνη.

πολιτισμικές προσαρμογές και να προωθηθεί η δημιουργία νέων, βασισμένων στα ελληνικά κοινωνικοπολιτικά δεδομένα.

Επιδράσεις του κινήματος #MeToo στις αντιλήψεις των ανδρών για την σεξουαλική παρενόχληση

Όπως αναφέρθηκε νωρίτερα, η εξάπλωση του #metoo φαίνεται να έχει επηρεάσει τις αντιλήψεις των ανδρών για την σεξουαλική παρενόχληση (Män, 2018).

Από τη μια πλευρά, υπήρξαν άνδρες, στους οποίους το κίνημα #metoo άσκησε θετική επίδραση. Αυτή η κατηγορία ανδρών το αντιμετώπισε ως ευκαιρία για αλλαγή. Αρχικά, στην έρευνα του Reinicke (2022), βρέθηκε ότι παρόλο που κανένας άνδρας δεν αντιλαμβανόταν τον εαυτό του ως μέρος του προβλήματος, το #metoo αποτέλεσε εφαλτήριο για αναστοχασμό, σε σχέση με προηγούμενες ακούσιες/εκούσιες πράξεις σεξουαλικής παρενόχλησης και συνειδητοποίηση του μεγέθους του προβλήματος καθώς και του αντίκτυπου στη ζωή των θυμάτων. Μάλιστα, μετά την εξάπλωση του κινήματος, αρκετοί άνδρες κατάλαβαν ότι δεν τραυματίζουν τα θύματα μόνο οι σοβαρές μορφές σεξουαλικής παρενόχλησης (π.χ. σωματική σεξουαλική παρενόχληση). Εξίσου τραυματικές ενδέχεται να είναι και άλλες μορφές (πχ. μη λεκτική σεξουαλική παρενόχληση, σεξουαλικά αστεία, κ.α.), οι οποίες ενδέχεται να μην είναι αντιληπτές, από το ευρύ κοινό, ως παρενοχλητικές.

Επιπλέον, σύμφωνα με τους Nilsson & Lundgren (2021), το κίνημα #metoo είχε θετική επίδραση σε άνδρες που είχαν υπάρξει παρατηρητές ή θύματα περιστατικών σεξουαλικής παρενόχλησης, αφενός διότι κατάφεραν να μοιραστούν την εμπειρία τους, έχοντας πολύπλευρη υποστήριξη από το κίνημα, αφετέρου επειδή, μ' αυτό τον τρόπο, κατόρθωσαν να αμφισβητήσουν την παραδοσιακή κουλτούρα της τοξικής αρρενωπότητας, που μέσω τέτοιων συμπεριφορών εδραιώνεται στην κοινωνία.

Τέλος, σε έρευνα των Atwater et al. (2019), βρέθηκε ότι οι άνδρες συμμετέχοντες, μετά την εξάπλωση του κινήματος #metoo, αναμένουν την μείωση των περιστατικών σεξουαλικής παρενόχλησης στον εργασιακό χώρο, αφενός εξαιτίας της δημοσιότητας και των επιδράσεων του κινήματος, αφετέρου εξαιτίας της πρόθεσής τους να μην εμπλέκονται πλέον σε περιστατικά τέτοιου είδους.

Απ' την άλλη πλευρά, υπήρξαν άνδρες, στους οποίους το κίνημα #metoo άσκησε αρνητική επίδραση.

Αρχικά, κάποιιοι αμφισβήτησαν το κίνημα και έδρασαν ενάντια σ' αυτό, επειδή θεώρησαν ότι έχει απομακρυνθεί από τον αρχικό του στόχο, δηλαδή να δοθεί «φωνή» στα θύματα, και ότι έχει μετατραπεί σε ένα κίνημα, το οποίο στοχεύει στην απώλεια των ανδρικών προνομίων και στην αμφισβήτηση της ταυτότητας τους (Greene, 2018· Barron et al., 2024).

Επιπλέον, κάποιιοι τοποθετούνται με κριτική στάση απέναντι στο κίνημα, επειδή σύμφωνα μ' αυτούς, πλέον είναι δύσκολο να κατανοήσουν, πώς μπορούν να προσεγγίσουν ερωτικά μια γυναίκα, χωρίς να θεωρηθεί ότι βρίσκονται εκτός των ορίων της πολιτικής ορθότητας. Σύμφωνα με την Essig (2018), αρκετοί άνδρες έμαθαν, κατά τη διάρκεια της εφηβείας τους και των πρώιμων χρόνων της ενηλικίωσής τους, ότι ορισμένες συμπεριφορές, όπως το cat call⁵ και οι επαναλαμβανόμενες προτάσεις σε μια γυναίκα για ραντεβού ή σεξουαλική συνεύρεση, είναι κοινωνικά αποδεκτές στο πλαίσιο δόμησης της ανδρικής ταυτότητας. Το #metoo κατέστησε αυτές τις συμπεριφορές μη αποδεκτές και κάλεσε τους άνδρες να επαναπροσδιορίσουν την στάση τους για το φλερτ, τα ραντεβού και την αλληλεπίδρασή τους με τις γυναίκες (Flood, 2019). Επομένως, οι άνδρες, που είναι βαθιά επηρεασμένοι από παραδοσιακά πρότυπα αρρενωπότητας, έχουν σεξιστικές αντιλήψεις και δείχνουν ανοχή σε παρενοχλητικές συμπεριφορές, ενδέχεται να δυσκολεύτηκαν στον επαναπροσδιορισμό της στάσης τους και ενδεχομένως να θεώρησαν την εξάπλωση του κινήματος απειλή για τις αντιλήψεις τους και τον τρόπο κοινωνικοποίησης τους.

Κλείνοντας, εξαιτίας της διάδοσης ψευδών καταγγελιών, στο πλαίσιο του κινήματος, κάποιιοι άνδρες επηρεάστηκαν αρνητικά, καθώς αντιλήφθηκαν το #metoo ως μια προσπάθεια των γυναικών να καταστρέψουν ζωές των ανδρών (Manne 2020· Banet-Weiser, 2021).

⁵ Σύμφωνα με το λεξικό του Cambridge, ως Cat Call (Παρενοχλητικό Σφύριγμα στο Δρόμο) ορίζεται ένα δυνατό προσβλητικό σχόλιο ή σφύριγμα, το οποίο εκφράζει ανεπιθύμητο σεξουαλικό ενδιαφέρον

Οι άνδρες ως θύματα σε περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης

Έρευνες για τη θυματοποίηση των ανδρών σε περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης

Αρχικά, σύμφωνα με τους Pina et al. (2009), σε στατιστική έρευνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία δημοσιεύτηκε το 1998 και περιελάμβανε στοιχεία για την σεξουαλική παρενόχληση από δύο έρευνες που είχαν διεξαχθεί σε χώρες της Ευρώπης το διάστημα 1987-1997, φαίνεται ότι οι μισές περίπου γυναίκες και ένας στους δέκα άνδρες είχαν βιώσει κάποια μορφή σεξουαλικής παρενόχλησης.

Όμως, σχεδόν δύο δεκαετίες αργότερα, τα δεδομένα έχουν διαφοροποιηθεί, καθώς πιο πρόσφατες έρευνες δείχνουν ότι το ποσοστό θυματοποίησης των ανδρών έχει αυξηθεί, εάν και, μέχρι και σήμερα, δεν έχει ξεπεράσει το αντίστοιχο ποσοστό των γυναικών που θυματοποιούνται (Begeny et al., 2024· Duggan, 2017· Hill & Kearl, 2011· Raj et al., 2021).

Σε πρόσφατη έρευνα, σε ελληνικό δείγμα, φαίνεται ότι επαληθεύονται τα ευρήματα των παραπάνω ερευνών. Το ποσοστό των γυναικών φοιτητριών, που είχαν παρενοχληθεί (από 67% έως 89%) ήταν υψηλότερο, σε σχέση με το αντίστοιχο ποσοστό των ανδρών φοιτητών (από 5% έως 28%) και των ατόμων που δεν επιθυμούσαν να δηλώσουν το φύλο τους (από 2,34% έως 5,06%) (Athanasiades et al., 2023).

Μορφές σεξουαλικής παρενόχλησης που εμπλέκονται οι άνδρες ως θύματα

Στην έρευνα του Kearl (2018), το 34% των θυματοποιημένων ανδρών δήλωσε ότι έχει υποστεί λεκτική σεξουαλική παρενόχληση, το 17% σωματική παρενόχληση, το 22% διαδικτυακή σεξουαλική παρενόχληση, το 12% stalking⁶ και το 12% μη λεκτική σεξουαλική παρενόχληση (π.χ. επίδειξη γεννητικών οργάνων από το θύτη).

Ομάδες ανδρών που γίνονται στόχοι σεξουαλικής παρενόχλησης

Στην έρευνα των Adams et al. (2021), βρέθηκε ότι οι άνδρες, που ανήκουν σε μικρότερες ηλικιακές ομάδες, προέρχονται από εθνοτικές μειονότητες, έχουν κάποια μορφή αναπηρίας ή είναι μέλη της ΛΟΑΤΚΙ⁺ κοινότητας, είναι πιθανότερο να παρενοχληθούν σεξουαλικά, σε σχέση με άλλες κοινωνικές ομάδες ανδρών.

Εκτός από τα παραπάνω, έχει βρεθεί ότι οι ετεροφυλόφιλοι άνδρες, που δεν υιοθετούν τυπικές συμπεριφορές αρρενωπότητας⁷, οι οποίες ακολουθούνται από άλλους

⁶ Σύμφωνα με το λεξικό της Αμερικανικής Ψυχολογικής Εταιρείας (APA), ως Stalking (Εμμονική Παρακολούθηση), ορίζεται η παρακολούθηση ενός ατόμου με εμμονικό/ παραβιαστικό τρόπο.

⁷ Σύμφωνα με τους Holland et al. (1994), ένα παράδειγμα μιας συνηθισμένης τυπικής συμπεριφοράς αρρενωπότητας από την πλευρά των ανδρών είναι η διήγηση των ερωτικών τους κατορθωμάτων με

άνδρες, «χάνουν» στα μάτια των θυτών τον ανδρισμό τους και είναι πιο πιθανόν να θυματοποιηθούν (Lee, 2000). Αυτό φάνηκε και στην έρευνα των Holland et al. (2016), για την σεξουαλική παρενόχληση στον χώρο εργασίας, όπου οι άνδρες συμμετέχοντες, που συμμετείχαν σε φεμινιστικό ακτιβισμό και εργαζόνταν σε περιβάλλοντα που η σεξουαλική παρενόχληση θεωρούνταν ανεκτή, είχαν περισσότερες πιθανότητες να θυματοποιηθούν σε σχέση με τους υπόλοιπους εργαζόμενους άνδρες.

Θύτες της σεξουαλικής παρενόχλησης των ανδρών

Όπως θα αναλυθεί διεξοδικότερα παρακάτω, διάφορες έρευνες αναφέρουν ότι οι άνδρες που έχουν θυματοποιηθεί, υποδεικνύουν, κατά κύριο λόγο, άλλους άνδρες ως θύτες της παρενόχλησης τους.

Παρόλα αυτά, υπάρχουν έρευνες, στις οποίες φαίνεται ότι οι άνδρες ενδέχεται να στοχοποιούνται τόσο από άνδρες, όσο και από γυναίκες (Adikaram & Weerakotuwa, 2022· Kearnl, 2018· Waldo et al., 1998). Σ' αυτό το πλαίσιο, αξίζει να γίνει αναφορά στην πρόσφατη έρευνα των Erentzen et al. (2022), για την σεξουαλική παρενόχληση των ανδρών από άγνωστες γυναίκες, στην οποία βρέθηκε ότι αρκετοί συμμετέχοντες είχαν παρενοχληθεί σεξουαλικά από γυναίκες, ήδη από τα χρόνια της πρώιμης εφηβείας τους.

Επιπτώσεις της σεξουαλικής παρενόχλησης στα θύματα. Η σύγκριση ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες θύματα

Γενικότερα, τα θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης έχουν χαμηλή ψυχολογική ευημερία, αρνητική διάθεση και συναισθήματα (π.χ. θυμός, αηδία), συμπτώματα κατάθλιψης, γενικευμένο άγχος και υψηλές πιθανότητες να λαμβάνουν συνταγογραφούμενα φάρμακα για την ψυχική τους υγεία (Cortina & Berdahl, 2008).

Πιο συγκεκριμένα, στην έρευνα των Vogt et al. (2005), για τις εμπειρίες σεξουαλικής παρενόχλησης των ανδρών και των γυναικών στο στρατό, βρέθηκε ότι, στην περίπτωση των ανδρών, η εμπειρία θυματοποίησης σχετιζόταν με υψηλά επίπεδα κατάθλιψης. Μάλιστα, τα επίπεδα κατάθλιψης των ανδρών, που είχαν παρενοχληθεί, ήταν μεγαλύτερα από των γυναικών, αφενός επειδή η θυματοποίηση ενός άνδρα θεωρείται «απροσδόκητο γεγονός», κάτι που τραυματίζει περισσότερο ένα θύμα, αφετέρου διότι οι γυναίκες, που είχαν

άτομα του άλλου φύλου, στο πλαίσιο μιας ανδρικής παρέας, με στόχο την επίδειξη του ανδρισμού τους. Εάν κάποιοι άνδρες δεν επιθυμούν να μιλήσουν για την ερωτική τους ζωή ή τα ερωτικά κατορθώματα τους δεν γίνουν αποδεκτά ως αληθή, χλευάζονται και αντιμετωπίζονται ως «φλώροι» και «άνδρες κατώτερης κατηγορίας».

θυματοποιηθεί, μπορούσαν να δεχθούν μεγαλύτερη βοήθεια σε σχέση με τους άνδρες. Ακόμα, στην έρευνα του Parantoniou (2021), οι άνδρες, που είχαν παρενόχληθεί, δήλωσαν ότι είχαν σωματικές επιπτώσεις εξαιτίας της παρενόχλησης, όπως δυσκολία στον ύπνο και αύξηση εξαρτητικών συμπεριφορών (π.χ. αλκοόλ, κάπνισμα), ψυχολογικές επιπτώσεις (π.χ. αυξημένα επίπεδα άγχους) και επιπτώσεις στην εργασία τους. Τέλος, στην έρευνα των Farmer et al. (2024), βρέθηκε ότι οι άνδρες που έχουν υπάρξει θύματα σεξουαλικών επιθέσεων έχουν μειωμένη ψυχική ανθεκτικότητα, ενώ παράλληλα φέρουν βαρύτερα το στίγμα της θυματοποίησης, καθώς αυτό ενισχύεται από τη ντροπή που νιώθουν για αυτό που τους συνέβη.

Απ' την άλλη πλευρά, σύμφωνα με έρευνες, οι άνδρες δεν βρίσκουν τις εμπειρίες σεξουαλικής παρενόχλησης αγχωτικές, ούτε αναστατώνονται με τον ίδιο τρόπο όπως οι γυναίκες (Berdahl et al., 1996· Bates, 2014). Για παράδειγμα, κάποιες παρενοχλητικές συμπεριφορές μπορεί να γίνουν αντιληπτές από τους άνδρες ως κολακευτικές ενώ οι γυναίκες ενδέχεται να τις βιώσουν ως παρεμβατικές ή εξευτελιστικές (Flood, 2022). Αυτό ενδέχεται να συμβαίνει επειδή οι άνδρες, σε σχέση με τις γυναίκες και άτομα με άλλες ταυτότητες φύλου, αντιλαμβάνονται μικρότερο εύρος συμπεριφορών ως σεξουαλική παρενόχληση (Kessler, 2020). Επίσης, μια άλλη εξήγηση βασίζεται στην παραδοχή ότι, όταν οι γυναίκες αντιμετωπίζονται ως «σεξουαλικά αντικείμενα», τείνουν χάνουν κομμάτια της ταυτότητάς τους και υποβαθμίζονται ως προσωπικότητες, σε αντίθεση με τους άνδρες που, όταν αντικειμενοποιούνται σεξουαλικά, δεν χάνουν άλλες πτυχές της ταυτότητας τους (π.χ. συνεχίζουν να είναι επαγγελματίες, σύζυγοι, αρχηγοί σε ομάδες, κ.α.). Η αντικειμενοποίηση των γυναικών είναι πιο ταπεινωτική, γεγονός που εξηγεί τις βαρύτερες επιπτώσεις που υφίστανται οι γυναίκες όταν παρενοχλούνται (Reinicke, 2018 όπως αναφέρεται στο Reinicke, 2022).

Οι άνδρες ως θύτες σε περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης

Έρευνες για τη συμμετοχή των ανδρών ως θύτες σε περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης

Διάφορες μελέτες που έχουν διεξαχθεί δείχνουν ότι τα θύματα, ανεξαρτήτως φύλου, υποδεικνύουν τους άνδρες ως θύτες της παρενόχλησης τους. Σε έρευνα του 2012, στην Αυστραλία, το 90% των γυναικών και το 61% των ανδρών, που δήλωσαν ότι έχουν θυματοποιηθεί, υπέδειξαν κάποιον άνδρα ως θύτη της παρενόχλησης (Australian Human Rights Commission, 2012). Αντίστοιχες έρευνες του 2016, δείχνουν ότι η πλειοψηφία των θυτών, σε περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης, είναι άνδρες ή νεαρά αγόρια (Espelage et al., 2016· Gruber & Fineran, 2016). Τέλος, σε έρευνα των Adams et al. (2021), βρέθηκε ότι τα θύματα είχαν παρενοχληθεί περισσότερο από άνδρες, παρά από γυναίκες ή άτομα με διαφορετική ταυτότητα φύλου.

Δημογραφικά χαρακτηριστικά ανδρών-θυτών σε περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης

Αν και υπάρχουν πολλές έρευνες για τα δημογραφικά χαρακτηριστικά ανδρών-θυτών σε περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης, θα ήταν παραπλανητικό να δηλώσουμε ότι οι θύτες έχουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, επειδή ενδέχεται να ανήκουν σε διάφορα κοινωνικά στρώματα, να προέρχονται από διάφορες ηλικιακές ομάδες και να εξασκούν διάφορα επαγγέλματα (Pina et al., 2009).

Τύποι ανδρών-θυτών που διαπράττουν σεξουαλική παρενόχληση

Εφόσον καθίσταται παραπλανητικό να δηλώσουμε ότι οι θύτες περιστατικών σεξουαλικής παρενόχλησης έχουν συγκεκριμένα δημογραφικά χαρακτηριστικά, θα ήταν βοηθητικό να εξεταστεί μια κατηγοριοποίηση των ανδρών-θυτών, ώστε να φωτιστεί, σ' ένα βαθμό, αυτή η πτυχή που αφορά τη διάπραξη σεξουαλικής παρενόχλησης. Σύμφωνα με τον Lengnick- Hall (1995), υπάρχουν 3 τύποι ανδρών-θυτών που δρουν σε εργασιακούς χώρους:

A) Ο Σκληροπυρηνικός Θύτης. Οι σκληροπυρηνικοί θύτες έχουν χαρακτηριστικά προσωπικότητας και υιοθετούν συμπεριφορές, που τους διακρίνουν από τους υπόλοιπους τύπους θυτών σεξουαλικής παρενόχλησης. Αναζητούν διαρκώς ευκαιρίες για να παρενοχλήσουν άλλα άτομα και δεν σταματούν την συγκεκριμένη συμπεριφορά, ακόμα και αν ένα θύμα έρθει σε άμεση αντιπαράθεση μαζί τους.

B) Ο Καιροσκόπος. Οι καιροσκόποι θύτες είναι ο πιο συχνός τύπος ανδρών-θυτών σεξουαλικής παρενόχλησης. Δεν αναζητούν διαρκώς ευκαιρίες για να παρενοχλήσουν

κάποιο θύμα, αλλά το πράττουν όταν τους δοθεί η ευκαιρία. Εάν κάποιο θύμα έρθει σε αντιπαράθεση μαζί τους, συνήθως σταματούν την παρενόχληση.

Γ) Ο θύτης που δεν έχει επίγνωση της πράξης του⁸. Αυτοί οι θύτες δεν έχουν επίγνωση της πράξης τους και των επιπτώσεων που προκαλούν στα θύματα. Εάν έρθουν αντιμέτωποι με τις συνέπειες της συμπεριφοράς τους, θα την σταματήσουν. Συνήθως παρενοχλούν στην προσπάθεια τους να συνάψουν μια ρομαντική σχέση με το θύμα.

Παράγοντες που ωθούν τους άνδρες στη διάπραξη σεξουαλικής παρενόχλησης

Αρχικά, σύμφωνα με τους Pryor et al. (1995), φαίνεται ότι είναι πιθανότερο ένας άνδρας να διαπράξει σεξουαλική παρενόχληση, εάν βρίσκεται σε περιβάλλοντα που δείχνουν ανοχή σε τέτοια περιστατικά.

Επίσης, ο σεξισμός επηρεάζει την αντίληψη και την ικανότητα αξιολόγησης γεγονότων από την πλευρά των ανδρών, γεγονός που αυξάνει την προδιάθεση τους να διαπράξουν σεξουαλική παρενόχληση (Herrera et al., 2014).

Ακόμη, η συλλογική κοινωνικοποίηση των ανδρών και ο τρόπος που διενεργείται, σχετίζονται με την διάπραξη σεξουαλικής παρενόχλησης (Quinn, 2002). Οι άνδρες πιστεύουν ότι πρέπει να ακολουθούν το παραδοσιακό πρότυπο αρρενωπότητας, του οποίου η κατασκευή βασίζεται στη σχέση των ανδρών με τις γυναίκες, την υποτίμηση τους, την σεξουαλική αντικειμενοποίηση τους και την έλλειψη ενσυναίσθησης, από την πλευρά τους, προς αυτές (Sweeney, 2014). Η υιοθέτηση συμπεριφορών, που βασίζονται σ' αυτό το πρότυπο, πολλές φορές, αποτελούν προϋπόθεση για να μπορούν να ενταχθούν σε παρέες με άλλους άνδρες. Άρα η σεξουαλική παρενόχληση έρχεται ως απότοκος της συγκεκριμένης απόπειρας κοινωνικοποίησης. Δηλαδή, η διάπραξη παρενόχλησης φέρνει πιο κοντά τους άνδρες μιας παρέας και εδραιώνει την ταυτότητα τους (Perkins, 2003).

Εκτός από την συλλογική ανδρική κοινωνικοποίηση, που στην περίπτωση των ανδρών ενδέχεται να σχετίζεται με την διάπραξη σεξουαλικής παρενόχλησης, είναι σημαντικό να επισημανθεί η επιρροή των πατριαρχικών αντιλήψεων, που προδιαθέτουν τους άνδρες να προβούν σε ανάλογες πράξεις. Με λίγα λόγια, οι άνδρες δεν επιθυμούν συνειδητά να βλάψουν τις γυναίκες, αλλά διαπράττουν παρενόχληση γιατί έχουν διδαχθεί, στο πλαίσιο

⁸ Ο όρος «Ο θύτης που δεν έχει επίγνωση της πράξης του» μεταφράστηκε από τον αγγλικό όρο «Insensitive Harasser» και αποδόθηκε, με τέτοιο τρόπο, ώστε να αποδίδει επαρκέστερα το νόημα του κειμένου.

της πατριαρχικής κοινωνίας, ότι αυτός είναι ένας ενδεδειγμένος τρόπος συμπεριφοράς (Bates, 2014).

Επιπλέον, η επιρροή του χώρου/τοποθεσίας μπορεί να ωθήσει τους άνδρες στη διάπραξη σεξουαλικής παρενόχλησης. Σε έρευνα των Thomson & Cracco (2008), σε 264 Αμερικανούς άνδρες φοιτητές για τη συμπεριφορά τους απέναντι σε γυναίκες σε νυχτερινά περιβάλλοντα (π.χ. κλαμπ, πάρτι, κ.λπ.), βρέθηκε ότι οι άνδρες προκαλούσαν ο ένας τον άλλον να προβούν σε συμπεριφορές που δεν θα προέβαιναν σε άλλες συνθήκες, ότι το 80% των ανδρών είχε προβεί σε σωματική σεξουαλική παρενόχληση (π.χ. χούφτωμα) προς κάποια γυναίκα, ότι τα 2/3 των ανδρών είχαν στριμώξει κάποια γυναίκα από πίσω και τέλος ότι μόνο ένα μικρό ποσοστό ανδρών δεν είχε διαπράξει σεξουαλική παρενόχληση προς κάποια γυναίκα.

Κλείνοντας, η επιρροή των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης ενδέχεται να ενθαρρύνει τους άνδρες να διαπράξουν σεξουαλική παρενόχληση. Στην έρευνα των Galdi et al. (2014), βρέθηκε ότι οι άνδρες που είχαν εκτεθεί πειραματικά σε εικόνες γυναικών, που παρουσιάζονταν ως σεξουαλικά αντικείμενα, ήταν πιθανότερο να γίνουν θύτες τέτοιων συμπεριφορών.

Οι άνδρες ως παρατηρητές σε περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης

Έρευνες για τη συμμετοχή των ανδρών ως παρατηρητές σε περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης

Στην έρευνα των Athanasiades et al. (2023), βρέθηκε ότι το 25,9% των ανδρών είχαν υπάρξει παρατηρητές διαφόρων περιστατικών σεξουαλικής παρενόχλησης ή βίας. Από αυτούς το 32,1% αντέδρασε, διακόπτοντας την παρενόχληση, το 25,4% επικοινωνήσε με τα πιθανά θύματα, το 24% εξέφρασε την ανησυχία τους στο άτομο, που εμπλέκονταν σε αυτή τη συμπεριφορά (θύτη), το 20,3% ζήτησε βοήθεια από φιλικά πρόσωπα είτε του θύματος, είτε του θύτη, το 16,7% ζήτησε βοήθεια από άλλο άτομο, το 29,4% μίλησε για την ανησυχία του σε πρόσωπα ευθύνης του Πανεπιστημίου, το 33,6% δεν έκανε τίποτα γιατί διαπίστωσε ότι το θύμα μπορεί να χειριστεί την κατάσταση, το 22,5% δεν έκανε τίποτα γιατί δεν ήξερε τι έπρεπε να κάνει και το 22,5% δεν έκανε τίποτα για άλλους λόγους. Συνοπτικά, το ποσοστό των ανδρών-παρατηρητών, που δεν αντέδρασαν στο περιστατικό, είναι μεγαλύτερο από εκείνο που επενέβη/αντέδρασε με κάποιον τρόπο.

Επίσης, στην έρευνα των Mahon et al. (2024), για την σεξουαλική παρενόχληση ανδρών σε ιατρικές σπουδές, οι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι είχαν παρατηρήσει πληθώρα περιστατικών σεξουαλικής παρενόχλησης, αλλά στην πλειοψηφία τους δεν αντέδρασαν με κάποιον τρόπο σ' αυτά. Παρόλα αυτά, στις περιπτώσεις που υπήρξαν αντιδράσεις, εκ μέρους των παρατηρητών, τα θύματα ωφελήθηκαν και η αποκάλυψη του γεγονότος της παρενόχλησης ήταν πιο πιθανή, σε σχέση με τις περιπτώσεις, που οι παρατηρητές δεν αντέδρασαν.

Παράγοντες που επηρεάζουν την αντίδραση των ανδρών-παρατηρητών σε περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης

Σύμφωνα με τους Brewer et al. (2024), ο παράγοντας του φύλου, δηλαδή το να είναι κάποιος άνδρας, σχετίζεται με την έλλειψη αντίδρασης σε περιστατικά παρενόχλησης και την απροθυμία ανάληψης ευθύνης για παροχή βοήθειας στο θύμα.

Ακόμα, στην έρευνα των Gramazio et al. (2018), βρέθηκε ότι, στην περίπτωση των ανδρών παρατηρητών, η επίδραση των παραδοσιακών ανδρικών προτύπων επηρεάζει την απόφασή τους για παροχή βοήθειας σε κάποιο θύμα σεξουαλικής παρενόχλησης. Πιο συγκεκριμένα, οι άνδρες συμμετέχοντες διάβασαν ένα πλασματικό κείμενο για την σεξουαλική παρενόχληση στο χώρο εργασίας, το οποίο περιελάμβανε φωτογραφίες του θύματος, είτε με προκλητικά ρούχα, είτε με λιγότερο προκλητικά ρούχα. Οι συμμετέχοντες

έδειξαν μεγαλύτερη προθυμία να επέμβουν και να βοηθήσουν το θύμα, με τα λιγότερο προκλητικά ρούχα, γεγονός που φανερώνει την επιρροή των σεξιστικών αντιλήψεων και την αποδοχή των μύθων του βιασμού, που επέδρασαν στην αντίδραση των παρατηρητών και στην παροχή βοήθειας στο θύμα (Lonsway et al., 2008· Sakalli-Uğurlu, 2010).

Επιπλέον, η έλλειψη αντίδρασης των ανδρών-παρατηρητών συνδέεται με τον φόβο για την άσκηση αρνητικής κριτικής από τον θύτη και τους υπόλοιπους άνδρες παρατηρητές προς το πρόσωπο τους (Flood, 2022).

Τέλος, οι αντιδράσεις των ανδρών σε περιστατικά παρενόχλησης, ποικίλουν ανάλογα με τον δέκτη, το είδος της παρενόχλησης και τα χαρακτηριστικά προσωπικότητας των παρατηρητών, ενώ αρκετοί δηλώνουν άγνοια για τον ενδεδειγμένο τρόπο αντίδρασης σ' αυτά (Benavides-Espinoza & Cunningham, 2010· Farkas et al., 2020).

Επιπτώσεις της παρατήρησης περιστατικών σεξουαλικής παρενόχλησης στους άνδρες

Η παρατήρηση περιστατικών σεξουαλικής παρενόχλησης ενδέχεται να επιφέρει παρόμοιες επιπτώσεις με την θυματοποίηση. Πιο συγκεκριμένα, οι παρατηρητές μπορεί να έχουν σωματικές, ψυχολογικές και εργασιακές επιπτώσεις, εξαιτίας της συμμετοχής τους, μ' αυτόν τον ρόλο, σε τέτοια περιστατικά (Flood, 2022). Μάλιστα, οι παρατηρητές, οι οποίοι έχουν υπάρξει θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης, τραυματίζονται «διπλά», με επιπρόσθετες αρνητικές συνέπειες στην υγεία, στην ψυχολογία και στην εργασία τους (Low et al., 2007). Κλείνοντας, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η σεξουαλική παρενόχληση, εκτός από τους άμεσους παρατηρητές, έχει αρνητικές συνέπειες και σε άλλους, που δεν ήταν μπροστά στο συμβάν, αλλά μπορεί να πληροφορήθηκαν αργότερα για αυτό (Miner-Rubino & Cortina, 2007).

Στρατηγικές αντιμετώπισης της σεξουαλικής παρενόχλησης

Σύμφωνα με τους Fitzgerald & Shullman (1993), οι στρατηγικές αντιμετώπισης της σεξουαλικής παρενόχλησης μπορούν να χωριστούν σε δύο κατηγορίες: α) τις στρατηγικές που εστιάζουν στο πρόβλημα, οι οποίες αναφέρονται στην αποφυγή του θύτη, στην αντιπαράθεση μαζί του, στην καταγγελία και στην αναζήτηση κοινωνικής υποστήριξης και β) τις στρατηγικές που εστιάζουν στο συναίσθημα, οι οποίες αναφέρονται στην υποβάθμιση του συμβάντος και στην προσπάθεια απόδοσης διαφορετικού νοήματος στο συμβάν της παρενόχλησης (από την πλευρά του θύματος).

Αν και υπάρχουν αρκετές στρατηγικές αντιμετώπισης της σεξουαλικής παρενόχλησης, όλες έχουν μειονεκτήματα που μπορεί να φέρουν το θύμα σε δυσμενή θέση (Herrera et al., 2014).

Στρατηγικές αντιμετώπισης που εφαρμόζονται από άνδρες θύματα

Στην έρευνα του Papantoniou (2021), οι άνδρες νοσηλευτές, που δήλωσαν ότι είχαν πέσει θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης, υιοθέτησαν διαφορετικές στρατηγικές για να αντιμετωπίσουν το περιστατικό. Το 45% των ανδρών-θυμάτων αγνόησε την παρενόχληση και τον θύτη, το 30% δεν αντέδρασε, ενώ μόνο το 10% αντέδρασε ενεργά, λέγοντας στον θύτη να σταματήσει την παρενόχληση. Στο πλαίσιο της ίδιας έρευνας, οι συμμετέχοντες, που είχαν παρενοχληθεί και δεν αντέδρασαν στο περιστατικό, ανέφεραν ότι υιοθέτησαν αυτή την στρατηγική επειδή θεώρησαν ότι δεν θα τους πιστέψουν, θα λάβουν αρνητικά σχόλια από τους συναδέλφους τους, θα τους κατηγορήσουν πως αντιδρούν υπερβολικά και δεν θα έχει κάποιο αντίκτυπο η αντίδραση τους, αφού ο δράστης δεν θα τιμωρηθεί (Papantoniou, 2021).

Ακόμη, στην έρευνα των Farkas et al. (2020), βρέθηκε ότι οι άνδρες προτιμούν να χρησιμοποιούν μη συγκρουσιακές στρατηγικές αντιμετώπισης της σεξουαλικής παρενόχλησης, όπως το χιούμορ, η ανακατεύθυνση της συζήτησης και η αποφυγή της παρενόχλησης. Η υιοθέτηση των μη συγκρουσιακών στρατηγικών αντιμετώπισης φαίνεται να σχετίζεται με την σύγχυση που νιώθουν όταν παρενοχλούνται και την έλλειψη εκπαίδευσης τους για την αντιμετώπιση τέτοιων περιστατικών (Erentzen et al., 2022).

Διαφορές ανδρών και γυναικών θυμάτων ως προς τις στρατηγικές αντιμετώπισης της σεξουαλικής παρενόχλησης

Στην έρευνα του Stockdale (1998), βρέθηκε ότι οι άνδρες που έχουν παρενοχληθεί υιοθετούν πιο συχνά παθητικές στρατηγικές αντιμετώπισης της σεξουαλικής παρενόχλησης,

εξαιτίας των συνεπειών που ενδέχεται να υποστούν, εάν υιοθετήσουν ενεργές στρατηγικές. Αυτό το εύρημα έρχεται σε αντίθεση με άλλες έρευνες, οι οποίες υποστηρίζουν ότι οι άνδρες και οι γυναίκες υιοθετούν εξίσου παθητικές στρατηγικές για να αντιμετωπίσουν τέτοια περιστατικά (Scarduzio et al., 2018· Nyarko Adu et al., 2023).

Εντούτοις, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι, επειδή η υιοθέτηση στρατηγικών αντιμετώπισης της σεξουαλικής παρενόχλησης είναι μια σύνθετη και κυκλική διαδικασία, τα θύματα μπορεί να υιοθετήσουν μια ή περισσότερες στρατηγικές, τις οποίες ενδέχεται να διαφοροποιήσουν ανάλογα με τις συνθήκες (Scarduzio et al., 2018). Αυτό σημαίνει ότι επιβάλλεται να εξετάζονται αρκετοί παράγοντες, εκτός από το φύλο του θύματος, για διαφωτιστούν οι στρατηγικές αντιμετώπισης της σεξουαλικής παρενόχλησης και γιατί επιλέγονται ή όχι από τα θύματα.

Γνώση δομών/οργανισμών που θα μπορούσε να απευθυνθεί κάποιος, ο οποίος επιθυμεί να μιλήσει για θέματα σεξουαλικής παρενόχλησης

Στην ποιοτική έρευνα της Μαυρομμάτη-Λαγάνη (2022), για την σεξουαλική παρενόχληση στον χώρο εργασίας, οι άνδρες συμμετέχοντες δήλωσαν ότι, εάν γνώριζαν ότι κάποια συνάδελφός τους δέχεται σεξουαλική παρενόχληση, θα την παρέπεμπαν για να λάβει βοήθεια σε κάποια Μη Κυβερνητική Οργάνωση, στη γραμμή βοήθειας για τους/τις επιζώντες/επιζώσες έμφυλης βίας, στην πλατφόρμα καταγγελιών #metoo, στην αστυνομία, σε κάποιον ανώτερο, σε δικηγόρο και τέλος σε κάποιον ειδικό ψυχικής υγείας (π.χ. ψυχολόγο). Παρόλα αυτά, κάποιοι συμμετέχοντες δεν είχαν καμία γνώση, σε σχέση με δομές/οργανισμούς, που θα μπορούσε να απευθυνθεί κάποιος, ο οποίος επιθυμεί να μιλήσει για θέματα σεξουαλικής παρενόχλησης.

Η έλλειψη ενημέρωσης οδηγεί ένα μεγάλο αριθμό θυμάτων σε αδυναμία κατανόησης της συνθήκης της θυματοποίησης, καθιστά τους θύτες, μη ικανούς, ως προς την συνειδητοποίηση των συνεπειών, που προκαλούνται από την σεξουαλική παρενόχληση στα θύματα και επιδρά στην αντίδραση των παρατηρητών, καθώς κάποιοι, εξ αυτών, ενδέχεται να μην μπορούν να αναγνωρίσουν τις συμπεριφορές που χαρακτηρίζονται ως σεξουαλική παρενόχληση, τις συνέπειες τους και τον ενδεδειγμένο τρόπο συμβολής τους στον τερματισμό τους (Μαυρομμάτη-Λαγάνη & Τουρή, 2023). Τέλος, η έλλειψη ενημέρωσης ενδέχεται να συνδέεται με την απόφαση των θυμάτων να μην απευθυνθούν σε κάποια δομή/οργανισμό για παροχή βοήθειας (Athnasiades et al., 2023).

Μεθοδολογία

Η ποιοτική μεθοδολογία έρευνας επιλέχθηκε ως κατάλληλη για την διερεύνηση του ευαίσθητου θέματος της σεξουαλικής παρενόχλησης, δίνοντας έμφαση στην οπτική και στις βιωμένες εμπειρίες του υπό μελέτη πληθυσμού (Hennink et al., 2020).

Συμμετέχοντες

Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από 11 συμμετέχοντες, οι οποίοι αυτό-προσδιορίζονται ως άνδρες και είναι ενεργοί φοιτητές (προπτυχιακοί/ μεταπτυχιακοί/ διδακτορικοί). Η ηλικία των συμμετεχόντων κυμαίνεται από 18 έως 30 ετών. Έξι από τους 10 συμμετέχοντες είναι προπτυχιακοί φοιτητές, τέσσερις μεταπτυχιακοί και ένας διδακτορικός.

Οι συμμετέχοντες μπορούσαν να λάβουν μέρος στην έρευνα εφόσον αυτό-προσδιορίζονταν ως άνδρες, ήταν ενεργοί φοιτητές (προπτυχιακός/ μεταπτυχιακός/ διδακτορικός) και ανήκαν στην ηλικιακή ομάδα 18 έως 30 ετών. Δεν υπήρξε αποκλεισμός ατόμων εξαιτίας του σεξουαλικού τους προσανατολισμού, ούτε ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να αποκαλύψουν αυτή την πληροφορία. Από το ερευνητικό έργο αποκλείστηκαν άτομα που δεν πληρούσαν τα κριτήρια που αναφέρθηκαν παραπάνω.

Πριν τη διεξαγωγή των συνεντεύξεων, διεξήχθη πιλοτική δοκιμή με δύο συμμετέχοντες, οι οποίοι πληρούσαν τα κριτήρια εισδοχής στο ερευνητικό έργο. Επρόκειτο για δύο άνδρες, μεταπτυχιακούς φοιτητές 27 και 29 ετών. Τα δεδομένα που προέκυψαν από τις πιλοτικές συνεντεύξεις δεν θα συμπεριληφθούν στα αποτελέσματα της έρευνας.

Ως τεχνική δειγματοληψίας ορίζεται η Σκόπιμη Δειγματοληψία, η οποία χρησιμοποιείται σε μεγάλο βαθμό στις ποιοτικές έρευνες (Bryman, 2012). Με λίγα λόγια, η ερευνήτρια δεν επέλεξε τους συμμετέχοντες τυχαία αλλά με γνώμονα ότι πληρούν τα χαρακτηριστικά για να συμμετάσχουν στην έρευνα.

Όσον αφορά το μέγεθος του δείγματος, στις ποιοτικές έρευνες δεν υπάρχει κάποιος συγκεκριμένος αριθμός ατόμων που «επιβάλλεται» να λάβουν μέρος στην έρευνα, ώστε αυτή να πραγματοποιηθεί (Bryman, 2012). Ωστόσο, στη συγκεκριμένη έρευνα μια παράμετρος που λήφθηκε υπόψιν ήταν ο πληροφοριακός κορεσμός (Saunders et al., 2018). Δηλαδή, το μέγεθος του δείγματος θεωρήθηκε πλήρες όταν, μετά την διεξαγωγή και της τελευταίας συνέντευξης, η ερευνήτρια διαπίστωσε ότι έρχονταν στην επιφάνεια παρόμοια θέματα από διαφορετικούς συμμετέχοντες, απαντώντας, με αυτό τον τρόπο, τα ερευνητικά της ερωτήματα. Για αυτό το λόγο, ενώ στο αρχικό ερευνητικό σχέδιο είχε προβλεφθεί η διεξαγωγή 10 συνεντεύξεων, εν

τέλει πάρθηκαν 11 συνεντεύξεις, για να επιτευχθεί ο πληροφοριακός κορεσμός. Τέλος, στην παρούσα έρευνα ο μικρός αριθμός δείγματος, προτιμήθηκε για λόγους πρακτικούς, όπως η ύπαρξη μιας ερευνήτριας και το μικρό χρονικό διάστημα, στο οποίο επιβλήθηκε να ολοκληρωθεί η παρούσα έρευνα.

Πίνακας 1. Δημογραφικά Στοιχεία Συμμετεχόντων Διπλωματικής

Συμμετέχοντες ⁹	Ηλικία	Φοιτητική Ιδιότητα/ Σχολή Φοίτησης
Νέστορας (1 ^η πιλοτική συνέντευξη)	29 ετών	Μεταπτυχιακός Φοιτητής στο ΠΤΔΕ ΕΚΠΑ
Χάρης (2 ^η πιλοτική συνέντευξη)	27 ετών	Μεταπτυχιακός Φοιτητής στο ΠΤΔΕ ΕΚΠΑ
Γιάννης	26 ετών	Προπτυχιακός Φοιτητής στο ΔΠΘ
Δημήτρης	26 ετών	Μεταπτυχιακός Φοιτητής στο Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
Αλέξανδρος	23 ετών	Προπτυχιακός Φοιτητής στο ΕΜΠ
Μάκης	27 ετών	Διδακτορικός Φοιτητής στην Ιατρική Σχολή Αθηνών
Θωμάς	23 ετών	Προπτυχιακός Φοιτητής στο Τμήμα Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών ΕΚΠΑ
Μένιος	26 ετών	Μεταπτυχιακός Φοιτητής στο ΕΜΠ
Όμηρος	30 ετών	Μεταπτυχιακός Φοιτητής στο ΠΑΔΑ/ Φιλοσοφική Σχολή Αθηνών

⁹ Για την διατήρηση της ανωνυμίας των συμμετεχόντων η ερευνήτρια έχει προχωρήσει σε διαδικασία ψευδωνυμοποίησης

Βάιος	25 ετών	Μεταπτυχιακός Φοιτητής στην Ιατρική Σχολή Αθηνών
Αριστείδης	20 ετών	Προπτυχιακός Φοιτητής στο ΠΑΠΕΙ
Λεωνίδα	21 ετών	Προπτυχιακός Φοιτητής στο ΕΚΠΑ
Μιλτιάδης	18 ετών	Προπτυχιακός Φοιτητής στο Πανεπιστήμιο Πατρών

Μέσα Συλλογής Δεδομένων

Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσω ημι-δομημένων συνεντεύξεων. Ο συγκεκριμένος τύπος συνέντευξης επιλέχθηκε εξαιτίας της ελευθερίας που δίνει στον εκάστοτε ερευνητή ως προς την δυνατότητα αλλαγής του περιεχομένου των ερωτήσεων, την πιθανότητα εμβάθυνσης σε διάφορα θέματα κατά τη διάρκεια της συνέντευξης, την πρόσθεση/αφαίρεση θεμάτων και την δυνατότητα αλλαγής της σειράς των ερωτήσεων (Ισαρη & Πούρκος, 2015).

Για την πραγματοποίηση της παρούσας έρευνας αξιοποιήθηκε ένας Οδηγός Συνέντευξης, ο οποίος βασίστηκε στα ερευνητικά ερωτήματα, τα οποία προέκυψαν μετά από μελέτη της βιβλιογραφίας (ο Οδηγός Συνέντευξης παρατίθεται στο Παράρτημα Α).

Διαδικασία Συλλογής Δεδομένων

Οι συμμετέχοντες, που πήραν μέρος στην έρευνα δεν γνωρίζονταν με την ερευνήτρια πριν την έρευνα. Κατά κύριο λόγο, η προαναφερόμενη ενημέρωσε τον κοινωνικό της κύκλο για την έρευνα και την αναζήτηση συμμετεχόντων, με αποτέλεσμα οι γνωστοί της να την φέρουν σε επαφή με τους συμμετέχοντες που ενδιαφέρονταν να λάβουν μέρος σ' αυτήν.

Πριν την διεξαγωγή των συνεντεύξεων, οι συμμετέχοντες ενημερώνονταν τηλεφωνικά από την ερευνήτρια για το θέμα της έρευνας, το σκοπό, την καταγραφή της συνέντευξης, το απόρρητο, τα δικαιώματά τους για αποχώρηση καθώς για πρόσβαση στο τελικό προϊόν της διπλωματικής, όταν αυτή ολοκληρωθεί. Επίσης, για να μπορέσει να πραγματοποιηθεί η συνέντευξη, απαραίτητη προϋπόθεση ήταν η υπογραφή του Εντύπου Συγκατάθεσης Συμμετοχής σε Έρευνα κατόπιν Ενημέρωσης (παρατίθεται στο Παράρτημα Β), στο οποίο

αναφέρονταν ο σκοπός και η συμβολή της έρευνας, ζητήματα εμπιστευτικότητας και απορρήτου, η περιγραφή της διαδικασίας αποχώρησης από την έρευνα, η εθελοντική, ανώνυμη και μη αμειβόμενη συμμετοχή και η διαδικασία υποβολής παραπόνων και καταγγελιών. Όλοι οι συμμετέχοντες υπέγραψαν, χωρίς κωλύματα, το παραπάνω έντυπο πριν την πραγματοποίηση της συνέντευξης.

Η ερευνήτρια πήρε 13 συνεντεύξεις (στον αριθμό συμπεριλαμβάνονται οι πιλοτικές), οι οποίες πραγματοποιήθηκαν από το Φεβρουάριο έως τον Ιούνιο του 2024. Όλες οι συνεντεύξεις ήταν δια ζώσης και πραγματοποιήθηκαν στην Αττική. Οι έξι από τις 13 συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν στα σπίτια των συμμετεχόντων, οι έξι στο σπίτι της ερευνήτριας και η μία στο φορέα πρακτικής άσκησης της ερευνήτριας (Πρόγραμμα «Αθηνά», Ο.ΚΑ.ΝΑ-Αιγινήτειο Νοσοκομείο). Ο μέσος όρος του χρόνου των συνεντεύξεων είναι περίπου 25 λεπτά (η μικρότερη σε διάρκεια συνέντευξη ήταν 12 λεπτά και η μεγαλύτερη 51 λεπτά).

Οι συνεντεύξεις ηχογραφήθηκαν σε μια ηλεκτρονική συσκευή της ερευνήτριας (tablet, μάρκας TCL, μοντέλο TCL TAB 10), απομαγνητοφωνήθηκαν στον προσωπικό της υπολογιστή (μάρκας HP) και αποθηκεύτηκαν με τη μορφή αρχείων Word 2010. Οι ηχογραφήσεις και τα αρχεία Word αποθηκεύτηκαν με χρονολογική σειρά, ενώ παράλληλα υπήρξε ψευδωνυμοποίηση ώστε να προστατευτούν τα στοιχεία των συμμετεχόντων. Η καταστροφή της ηλεκτρονικής μορφής του ηχογραφημένου υλικού και των κειμένων απομαγνητοφώνησης θα πραγματοποιηθεί μετά από το πέρας ενός ημερολογιακού έτους.

Κλείνοντας, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η παρούσα έρευνα έχει λάβει έγκριση από την Επιτροπή Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας (Ε.Η.Δ.Ε.) του ΕΚΠΑ (Α.Π. 46809/21.5.2024). Η έγκριση ζητήθηκε εξαιτίας της ευαίσθητης φύσης του θέματος της σεξουαλικής παρενόχλησης. Πιο συγκεκριμένα, η ερευνήτρια και η επιβλέπουσα έκριναν ότι ορισμένες ερωτήσεις του Οδηγού Συνέντευξης, που αφορούν την περιγραφή εμπειριών/βιωμάτων των συμμετεχόντων από περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης, έπρεπε να λάβουν έγκριση από την Επιτροπή Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας, ώστε να υπάρχει βεβαιότητα ότι η έρευνα είναι σύμφωνη με τις αρχές δεοντολογίας της επιστήμης που υπηρετούν.

Ανάλυση Δεδομένων

Η θεματική ανάλυση ορίζεται ως «μια μέθοδος εντοπισμού, ανάλυσης και αναφοράς μοτίβων, δηλαδή «θεμάτων», που προκύπτουν από τα ερευνητικά δεδομένα. Μέσω αυτής

οργανώνονται και περιγράφονται με συνοπτικό τρόπο τα δεδομένα, διατηρώντας παράλληλα τις πλούσιες λεπτομέρειες τους» (Braun & Clarke, 2006, σελ. 79).

Η θεματική ανάλυση επιλέχθηκε ως μέθοδος ανάλυσης των δεδομένων της συγκεκριμένης έρευνας εξαιτίας α) της «θεωρητικής» ανεξαρτησίας από επιστημολογικές θέσεις, κάτι που δεν συμβαίνει σε άλλες διαδοσμένες μεθόδους της ποιοτικής έρευνας (πχ. ερμηνευτική φαινομενολογική ανάλυση) και β) της ευχρηστίας της, κάτι που μπορεί να διευκολύνει ιδιαίτερα τους/τις νέους/ες ερευνητές/τριες (Braun & Clarke, 2006).

Σύμφωνα με τους Braun and Clarke, (2006), υπάρχουν έξι στάδια για τη διεξαγωγή της Θεματικής Ανάλυσης, τα οποία δεν είναι απαραίτητο να πραγματοποιηθούν με την σειρά που παρουσιάζονται παρακάτω: α) Εξοικείωση με το ερευνητικό υλικό, δηλαδή ανάγνωση των δεδομένων και αναζήτηση των σχετικών νοημάτων, θεμάτων και μοτίβων με το υπό μελέτη φαινόμενο, β) Κωδικοποίηση, δηλαδή τοποθέτηση ενός κωδικού, ο οποίος συνοψίζει το νόημα που υπάρχει σε συγκεκριμένα σημεία του απομαγνητοφωνημένου κειμένου, γ) Αναζήτηση πιθανών θεμάτων/υποθεμάτων, μέσω του συνδυασμού των κωδικών που είχαν τοποθετηθεί στο προηγούμενο στάδιο σε διάφορα σημεία του απομαγνητοφωνημένου κειμένου. Όταν το συγκεκριμένο βήμα ολοκληρωθεί τα θέματα/μοτίβα θα συνοψίζουν ομάδες κωδικών ή κατηγοριών και θα έχουν μεγαλύτερη ερμηνευτική ισχύ από τους μεμονωμένους κωδικούς, δ) Επανεξέταση των θεμάτων/υποθεμάτων, δηλαδή εστίαση στα δεδομένα των θεμάτων/υποθεμάτων για να έχουν συνοχή και να εξάγουν νόημα. Τα θέματα επιβάλλεται να διαχωρίζονται μεταξύ τους ως προς το περιεχόμενο και το νόημά τους, ε) Ορισμός των θεμάτων/υποθεμάτων, δηλαδή ονομασία των θεμάτων και συγγραφή του σκοπού, του περιεχομένου και του νοήματος κάθε θέματος. Τα υποθέματα θα λειτουργήσουν επικουρικά, στην κατανόηση και συγγραφή θεμάτων με πολύπλοκο περιεχόμενο και στ') Έκθεση των δεδομένων-συγγραφή των ευρημάτων, δηλαδή συγγραφή, ανάλυση και ερμηνεία των ευρημάτων που προέκυψαν από τη Θεματική Ανάλυση.

Αποτελέσματα Θεματικής Ανάλυσης

Στο παρόν κεφάλαιο θα παρουσιαστούν τα επτά κύρια θέματα και τα υποθέματα (subthemes), τα οποία προέκυψαν μέσω της κωδικοποίησης στο αρχικό στάδιο της ανάλυσης και συνοδεύονται από την παράθεση αυτούσιων κομματιών από τα κείμενα των συνεντεύξεων. Τα θέματα και τα υποθέματα παρουσιάζονται εκτενώς στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 2).

Πίνακας 2. Αποτελέσματα Θεματικής Ανάλυσης

Θέματα	Υποθέματα
Θέμα 1ο: Κατανόηση της σεξουαλικής παρενόχλησης	Υποθέμα 1 ^ο : Ορισμός της σεξουαλικής παρενόχλησης Υποθέμα 2 ^ο : Πράξεις ή συμπεριφορές που αναγνωρίζονται ως σεξουαλική παρενόχληση
Θέμα 2ο: Τρόπος/Τρόποι διαμόρφωσης των αντιλήψεων των ανδρών για τη σεξουαλική παρενόχληση	
Θέμα 3ο: Επίδραση του κινήματος #metoo στις αντιλήψεις των ανδρών για τη σεξουαλική παρενόχληση	Υποθέμα 1 ^ο : Τρόπος/Τρόποι που το κίνημα #metoo επέδρασε στις αντιλήψεις των ανδρών για τη σεξουαλική παρενόχληση Υποθέμα 2 ^ο : Λόγοι που το κίνημα #metoo δεν επέδρασε στις αντιλήψεις των ανδρών για τη σεξουαλική παρενόχληση
Θέμα 4ο: Εμπειρίες των συμμετεχόντων που έχουν θυματοποιηθεί	Υποθέμα 1 ^ο : Αντιδράσεις των συμμετεχόντων στην εμπειρία θυματοποίησης Υποθέμα 2 ^ο : Συναισθήματα που προέκυψαν από την εμπειρία θυματοποίησης Υποθέμα 3 ^ο : Επιπτώσεις της εμπειρίας θυματοποίησης

Υποθέμα 4^ο: Τρόποι αντιμετώπισης της εμπειρίας θυματοποίησης

Θέμα 5ο: Εμπειρίες των συμμετεχόντων που έχουν εμπλακεί ως θύτες σε περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης

Θέμα 6ο: Εμπειρίες των συμμετεχόντων που έχουν υπάρξει παρατηρητές σε περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης

Υποθέμα 1^ο: Αντιδράσεις των συμμετεχόντων όταν παρατήρησαν το/α περιστατικό/ά

Υποθέμα 2^ο: Συναισθήματα που αναδύθηκαν όταν παρατήρησαν το/α περιστατικό/ά

Υποθέμα 3^ο: Παράγοντες που επηρέασαν την αντίδραση των συμμετεχόντων στο/α περιστατικό/ά

Θέμα 7ο: Στρατηγικές αντιμετώπισης της σεξουαλικής παρενόχλησης

Υποθέμα 1^ο: Αποτελεσματικές στρατηγικές αντιμετώπισης της σεξουαλικής παρενόχλησης

Υποθέμα 2^ο: Μη αποτελεσματικές στρατηγικές αντιμετώπισης της σεξουαλικής παρενόχλησης

Θέμα 1ο: Κατανόηση της σεξουαλικής παρενόχλησης

Το πρώτο θέμα που προέκυψε από την ανάλυση των δεδομένων της έρευνάς μας αφορά τον τρόπο, με τον οποίο κατανοούν οι συμμετέχοντες την σεξουαλική παρενόχληση. Σε αυτό το ευρύτερο θέμα εντάσσονται δύο υποθέματα: α) ορισμός της σεξουαλικής παρενόχλησης και β) πράξεις ή συμπεριφορές που αναγνωρίζονται ως σεξουαλική παρενόχληση

Υποθέμα 1^ο: Ορισμός της σεξουαλικής παρενόχλησης

Το συγκεκριμένο υποθέμα αναφέρεται στον τρόπο που όρισαν οι συμμετέχοντες τη σεξουαλική παρενόχληση. Σε αυτό το υποθέμα περιλαμβάνονται τρεις κωδικοί:

Κωδικός 1: Η σεξουαλική παρενόχληση ως μια παραβίαση: Επτά συμμετέχοντες όρισαν την σεξουαλική παρενόχληση ως μια πράξη που παραβιάζει τα προσωπικά όρια των θυμάτων. Όπως αναφέρει ένας από αυτούς:

Πως την ορίζω;... Είναι σίγουρα η παραβίαση των προσωπικών ορίων του κάθε ατόμου, είτε κάποιος είναι άνδρας, είτε είναι γυναίκα, γεγονός που φέρνει το θύμα σε δύσκολη, αμήχανη θέση, σε σημείο που καλείται να βγει από το comfort zone του, χωρίς να το καταλάβει και να το έχει ζητήσει... (Μένιος, συν. 5)

Κωδικός 2: Δίνεται έμφαση στο φύλο του θύματος: Δύο συνεντευξιαζόμενοι όρισαν την έννοια, δίνοντας έμφαση στο φύλο του θύματος. Απ' τη μία πλευρά, ο ένας συνεντευξιαζόμενος, καθώς όριζε την έννοια, εστίασε στο ότι μπορεί να συμβεί σε όλους τους ανθρώπους, ανεξάρτητα από το φύλο τους: «όταν γίνεται κάποια παρεμβατική πράξη, χωρίς τη συναίνεση του άλλου ατόμου ανεξαρτήτως φύλου...» (Μάκης, συν. 6). Απ' την άλλη πλευρά, ο άλλος συνεντευξιαζόμενος αναφέρθηκε στην έννοια, τονίζοντας ότι πρόκειται για μια μορφή σεξουαλικής βίας, κατά την οποία θυματοποιούνται κυρίως οι γυναίκες: «το ορίζω από την άποψη του άνδρα, που θέλει να προσεγγίσει μια κοπέλα, η οποία δεν θέλει, με επιθετικό τρόπο» (Αριστείδης, συν. 9).

Κωδικός 3: Διαφοροποίηση της σεξουαλικής παρενόχλησης από την κακοποίηση: Τέλος, ένας συνεντευξιαζόμενος, καθώς όριζε την σεξουαλική παρενόχληση, αναφέρθηκε στην διαφορά της από την κακοποίηση: «εεεε... ναι η παρενόχληση με την κακοποίηση νομίζω ότι διαφοροποιούνται ως προς την σοβαρότητα, δηλαδή κακοποίηση θα ήταν εάν το έκανε πράξη το σεξουαλικό» (Βάιος, συν. 7).

Υποθέμα 2^ο: Πράξεις ή συμπεριφορές που αναγνωρίζονται ως σεξουαλική παρενόχληση

Το δεύτερο υποθέμα που αναδύθηκε αφορά τις πράξεις ή συμπεριφορές που αναγνωρίστηκαν από τους συμμετέχοντες ως σεξουαλική παρενόχληση. Σ' αυτό το υποθέμα εντάσσονται 10 κωδικοί:

Κωδικός 1: Αγγίγματα: Ο πρώτος κωδικός αναφέρεται σε αγγίγματα ή χουφτώματα που πραγματοποιούνται μέσω σωματικής επαφής, τα οποία αναγνωρίστηκαν από έξι συνεντευξιαζόμενους ως μια πράξη σεξουαλικής παρενόχλησης: «όταν λέω σωματική επαφή, η οποία μπορεί να χαρακτηριστεί ως παρενόχληση, αναφέρομαι σε συγκεκριμένου είδους επαφή, όχι προφανώς μια χειραψία...αναφέρομαι σ' ένα άγγιγμα σε ένα σημείο του σώματος ενός ανθρώπου, που εκείνη την ώρα δεν θέλει να τον αγγίζουν εκεί...» (Θωμάς, συν. 8).

Κωδικός 2: Στρίμωγμα του θύματος: Ο δεύτερος κωδικός εστιάζει στην προσπάθεια κάποιων θυτών να περιορίσουν το χώρο ενός θύματος, εμποδίζοντας το, πράξη που χαρακτηρίστηκε από δύο συμμετέχοντες ως σεξουαλική παρενόχληση: «το να σε εμποδίσει κάποιος να φύγεις από μια συζήτηση που ανοίγει ο ίδιος, σε ένα στενό χώρο, με σκοπό να κάνει σεξ μαζί σου» (Βάιος, συν. 7).

Κωδικός 3: Καταναγκασμός σε σεξουαλική πράξη: Ο τρίτος κωδικός αφορά τον καταναγκασμό ενός θύματος να συμμετέχει σε σεξουαλικές πράξεις, χωρίς να το επιθυμεί, που σύμφωνα με τρεις συμμετέχοντες είναι μια πράξη σεξουαλικής παρενόχλησης: «σεξουαλική παρενόχληση είναι και όταν πάει να γίνει κάτι πιο βαρύ και δεν υπάρχει συναίνεση... δηλαδή να προχωρήσει ένας άνθρωπος με το ζόρι σε μια πράξη σεξουαλική, υποχρεώνοντας, ας πούμε, τον άλλον να κάνει προκαταρκτικά» (Θωμάς, συν. 8).

Κωδικός 4: Χυδαία ή προσβλητικά σχόλια στο δρόμο: Σύμφωνα με τέσσερις συνεντευξιαζόμενους, τα χυδαία ή προσβλητικά σχόλια στο δρόμο μπορούν να χαρακτηριστούν ως σεξουαλική παρενόχληση: «σεξουαλική παρενόχληση θεωρείται και το να γίνει κάποιο σχόλιο χυδαίο στο δρόμο, σ' έναν περαστικό ή μια περαστική», (Λεωνίδα, συν. 10).

Κωδικός 5: Υπονοούμενα ή σεξιστικά αστεία: Μια άλλη πράξη ή συμπεριφορά που αναγνώρισαν τρεις συνεντευξιαζόμενοι ως σεξουαλική παρενόχληση είναι τα υπονοούμενα ή τα σεξιστικά αστεία: «...σεξιστικά αστεία και υπονοούμενα, που καλύπτονται από μια πλάκα, από εκφράσεις όπως «δεν έγινε και κάτι» και πολλά απ' αυτά, δυστυχώς, μακιγιάρονται και κανονικοποιούνται, αλλά στην ουσία είναι περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης» (Μένιος, συν. 5).

Κωδικός 6: Αποστολή γραπτών μηνυμάτων με σεξουαλικό περιεχόμενο μέσω διαδικτύου: Δύο συμμετέχοντες μίλησαν για την αποστολή γραπτών διαδικτυακών μηνυμάτων με σεξουαλικό περιεχόμενο, που προκαλεί δυσάρεστα συναισθήματα στα θύματα, ως μια πράξη σεξουαλικής παρενόχλησης: «Η σεξουαλική παρενόχληση... μπορεί να είναι κάτι μέσω διαδικτύου, γραπτό σε μήνυμα..... το να γράψουν ας πούμε σε μια κοπέλα στο Instagram ποπό μωρή μουνάρα να σε ξεκωλιάσω, να σου κάνω αυτό, εκείνο...» (Γιάννης, συν. 1).

Κωδικός 7: Πέσιμο-Φλέρτ που ξεπερνάει το όριο: Παράλληλα, δύο συνεντευξιαζόμενοι μίλησαν για το πέσιμο-φλέρτ που παραβιάζει τα όρια του θύματος ως μια πράξη που συνιστά σεξουαλική παρενόχληση: «...πεσίματα που ξεπερνάνε το όριο, δηλαδή όταν έχεις

πάρει ήδη το μήνυμα του όχι και συνεχίζεις, τότε παρενοχλείς. Και μάλιστα με πολύ ενοχλητικό τρόπο για τον άνθρωπο που φλερτάρεις» (Μένιος, συν. 5).

Κωδικός 8: Cat call ¹⁰: Μια άλλη πράξη ή συμπεριφορά, που αναγνώρισαν πέντε συνεντευξιαζόμενοι ως σεξουαλική παρενόχληση είναι τα παρενοχλητικά σφυρίγματα στο δρόμο (cat call): «αυτό που βλέπουμε διαχρονικά, σ' ένα αμάξι, που περνάει από μπροστά μια κοπέλα και της κορνάρουν, της σφυράνε, το λεγόμενο cat call...και αυτά... αυτό είναι σ' ένα βαθμό σεξουαλική παρενόχληση» (Μάκης, συν. 6).

Κωδικός 9: Έκθεση σε σεξουαλικές εικόνες χωρίς συγκατάθεση: Ένας συνεντευξιαζόμενος μίλησε για την έκθεση ενός θύματος σε σεξουαλικές εικόνες, χωρίς αυτό να έχει δώσει συγκατάθεση ως πράξη που συνιστά σεξουαλική παρενόχληση: «ακόμα και εικόνες, όπως για παράδειγμα κάποιος να γδυθεί μπροστά σου, να θωπεύει τον εαυτό του ενώπιόν σου, είναι και αυτή μια μορφή σεξουαλικής παρενόχλησης διότι αφορά πράξη που έχει γίνει χωρίς τη δική σου θέληση...» (Γιάννης, συν. 1).

Κωδικός 10: Καταναγκασμός κατά τη διάρκεια συναινετικής σεξουαλικής πράξης: Τέλος, ένας συνεντευξιαζόμενος δήλωσε ότι σεξουαλική παρενόχληση μπορεί να διαπραχθεί και στο πλαίσιο συναινετικής σεξουαλικής συνέντευξης μεταξύ δύο συντρόφων:

Ακόμα και στη συναινετική σεξουαλική πράξη μπορεί να υπάρξει παρενόχληση γιατί ακόμα και εκεί κάποιος που έδωσε το ok να συνευρεθεί μαζί σου, δεν σημαίνει ότι εσύ έχεις λευκή επιταγή να κάνεις οτιδήποτε, ακόμα και αν, κατά τη διάρκεια της σεξουαλικής πράξης, παίρνεις τα ok και φαίνεται να είναι όλα εντάξει. Με λίγα λόγια άθελά σου μπορεί να εξαναγκάσεις τον άλλον να κάνει πράγματα που δεν θέλει... (Μένιος, συν. 5)

Θέμα 2ο: Τρόπος/Τρόποι διαμόρφωσης των αντιλήψεων των ανδρών για τη σεξουαλική παρενόχληση

Το δεύτερο θέμα που αναδύθηκε από τα δεδομένα της έρευνας αφορά τον τρόπο/ τους τρόπους διαμόρφωσης των αντιλήψεων των ανδρών για τη σεξουαλική παρενόχληση. Στο συγκεκριμένο θέμα περιλαμβάνονται έξι κωδικοί:

Κωδικός 1: Κοινωνική Παρατήρηση: Οι αντιλήψεις πέντε συμμετεχόντων της έρευνας για τη σεξουαλική παρενόχληση διαμορφώθηκαν μέσω της κοινωνικής παρατήρησης:

¹⁰ Σύμφωνα με το λεξικό του Cambridge, ως Cat Call (Παρενοχλητικό Σφύριγμα στο Δρόμο) ορίζεται ένα δυνατό προσβλητικό σχόλιο ή σφύριγμα, το οποίο εκφράζει ανεπιθύμητο σεξουαλικό ενδιαφέρον

Κυρίως παρατηρώντας.. η παρατήρηση... αυτός είναι ο κύριος τρόπος που έχω διαμορφώσει αυτά που πιστεύω... ας πούμε παρατηρώ στο δρόμο πως θα γυρίσει ο άλλος να κοιτάξει μια κοπέλα, με το βλέμμα και μόνο το καταλαβαίνεις... μετά είναι το σχόλιο, το σφύριγμα... όλα αυτά που δεν πρέπει να γίνονται... κυρίως είναι η παρατήρηση που επηρεάζει αυτά που πιστεύω, γιατί όταν παρατηρείς βλέπεις το φαινόμενο στην πράξη του... (Ομηρος, συν. 4)

Κωδικός 2: Προσωπικές εμπειρίες από περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης: Επίσης, τέσσερις συνεντευξιαζόμενοι ανέφεραν ότι οι εμπειρίες τους από ανάλογα περιστατικά διαμόρφωσαν τις αντιλήψεις τους για το φαινόμενο:

Παλαιότερα απλά άκουγα και έβλεπα, δεν ήξερα πως είναι να ζεις στο πετσί σου την παρενόχληση. Κάτι που κατάλαβα όταν βίωσα την δική μου σεξουαλική παρενόχληση ήταν ότι, πριν μου συμβεί πάντα σκεφτόμουν πράγματα, όπως για παράδειγμα πως γίνεται το θύμα να νιώθει ντροπή, το θεωρούσα πραγματικά αδιανόητο, δεν χωρούσε στο μυαλό μου και πραγματικά έλεγα πως γίνεται αυτό το πράγμα... μέχρι που μετά... κατάλαβα πολλά πράγματα, όπως το πως γίνεται το θύμα να νιώθει ένοχο, να νιώθει ότι φταίει... αλλά αυτό το κατάλαβα μόνο όταν συνέβη σ' εμένα. Πριν δεν μπορούσα να το καταλάβω, το έβλεπα ως κάτι που δεν μπορούσα να εξηγήσω και δεν μπορούσα να τοποθετηθώ απέναντι του. Τώρα που συνέβη σ' εμένα μπορώ πολύ εύκολα να το εξηγήσω και να τοποθετηθώ για αυτό... απ' τη δική μου πλευρά πλέον είναι πολύ εύκολο να το εξηγήσω... (Μιλτιάδης, συν. 11)

Κωδικός 3: Επιρροή από τη μητέρα: Ακόμη, τρεις συμμετέχοντες δήλωσαν ότι οι αντιλήψεις τους για τη σεξουαλική παρενόχληση διαμορφώθηκαν εξαιτίας της επιρροής που δέχθηκαν από τη μητέρα τους:

Πιστεύω ότι κάποιες αξίες που κουβαλώ και που θα κουβαλώ για πάντα μου τις έχει διαμορφώσει η μητέρα μου, η οποία, όσον αφορά τη σεξουαλική παρενόχληση, είναι κατά, οπότε μου έμαθε από μικρό παιδί ότι πρέπει να σεβόμαστε τους άλλους ανθρώπους, με όλες τις έννοιες που μπορεί να έχει ο σεβασμός. Μέσα σ' αυτές συμπεριλαμβάνεται ότι δεν μπορούμε να παρενοχλούμε τους άλλους (Δημήτρης, συν. 3)

Κωδικός 4: Επιρροή από άλλες γυναικείες φιγούρες: Επιπλέον, πέντε συμμετέχοντες δήλωσαν ότι οι αντιλήψεις τους για τη σεξουαλική παρενόχληση διαμορφώθηκαν από την συναναστροφή τους με γυναίκες, οι οποίες είτε τους αφηγήθηκαν τις εμπειρίες τους, ευαισθητοποιώντας τους απέναντι στο φαινόμενο, είτε τους μετέδωσαν αξίες, που τους

τοποθετούν ενάντια στο φαινόμενο και τους αποτρέπουν από την εμπλοκή σε ανάλογα περιστατικά:

Σίγουρα έχει επηρεάσει αρκετά τις απόψεις μου και η κοπέλα μου, η οποία κάνοντας μαζί μου αναλυτικές συζητήσεις, με έχει βάλει σε διαδικασία να μπω στην δική της ματιά και στο πως αισθάνεται μια γυναίκα όταν κυκλοφορεί έστω και για λίγο έξω το βράδυ, το πως καιροφυλακτεί και αγχώνεται για το ποιος μπορεί να είναι δίπλα της ή πίσω της ή το οτιδήποτε... (Μένιος, συν. 5)

Κωδικός 5: Επιρροή από εκπαιδευτικά περιβάλλοντα: Επιπρόσθετα, τρεις συνεντευξιαζόμενοι υποστήριξαν ότι η ενημέρωση για τη σεξουαλική παρενόχληση, κατά τη διάρκεια μαθημάτων σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα, επέδρασε στη διαμόρφωση των αντιλήψεων τους για το φαινόμενο:

Στο σχολείο... είχαμε κάνει κάποιες αναφορές στο ζήτημα με κάποιους καθηγητές... στο μάθημα της βιολογίας, αν θυμάμαι καλά, είχε γίνει μια αναφορά, γιατί κάναμε εκείνο το κεφάλαιο για τη σεξουαλική αγωγή... μας είχε πει η καθηγήτρια ότι είναι το σώμα σου, πρέπει να ξέρεις ότι έχει αυτά τα κομμάτια και να αντιλαμβάνεσαι αντίστοιχα ότι είναι δικά σου και να μην νιώθεις ταμπού για αυτά.. αν κάτι ή κάποιος σε πειράζει θα πρέπει να μιλάς για αυτό... (Αλέξανδρος, συν. 2)

Κωδικός 6: Οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον: Τέλος, ένας συμμετέχων δήλωσε ότι το οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον επέδρασε στη διαμόρφωση των αντιλήψεων του για τη σεξουαλική παρενόχληση: «το οικογενειακό και φιλικό περιβάλλον έχει παρόμοιες αντιλήψεις, οπότε.. καλώς ή κακώς, καλώς για μένα έχω ακολουθήσει παρόμοιες αντιλήψεις...» (Μάκης, συν. 6)

Θέμα 3ο: Επίδραση του κινήματος #metoo στις αντιλήψεις των ανδρών για τη σεξουαλική παρενόχληση

Το τρίτο θέμα που προέκυψε από την ανάλυση των δεδομένων της έρευνας αφορά την επίδραση του κινήματος #metoo στις αντιλήψεις των ανδρών για τη σεξουαλική παρενόχληση. Πιο συγκεκριμένα, από την ανάλυση προέκυψαν δύο υποθέματα, τα οποία αφορούν: α) τον τρόπο/ τους τρόπους με τους οποίους το κίνημα #metoo επέδρασε στις αντιλήψεις των ανδρών για τη σεξουαλική παρενόχληση και β) τους λόγους που το κίνημα δεν επέδρασε στις αντιλήψεις των ανδρών για τη σεξουαλική παρενόχληση

Υποθέμα 1^ο: Τρόπος/Τρόποι που το κίνημα #metoo επέδρασε στις αντιλήψεις των ανδρών για τη σεξουαλική παρενόχληση

Το πρώτο υποθέμα αναφέρεται στον τρόπο/στους τρόπους, με τον οποίο/τους οποίους το κίνημα #metoo επέδρασε στις αντιλήψεις των συμμετεχόντων για τη σεξουαλική παρενόχληση. Στο συγκεκριμένο υποθέμα περιλαμβάνονται πέντε κωδικοί:

Κωδικός 1: Αναγνώρισαν νέες μορφές σεξουαλικής παρενόχλησης: Δύο συμμετέχοντες ανέφεραν ότι το κίνημα #metoo επέδρασε στις αντιλήψεις τους για τη σεξουαλική παρενόχληση, επειδή στάθηκε αφορμή για να αναγνωρίσουν νέες μορφές σεξουαλικής παρενόχλησης:

Επηρέασε την αντίληψή μου για...το διαδικτυακό κομμάτι... μέχρι στιγμής δεν μου είχε περάσει από το μυαλό ότι παρενόχληση μπορεί να γίνει και με αυτόν τον τρόπο... δεν το είχα καταλάβει μέχρι το #metoo ότι κάποιο άτομο μπορεί να παρενοχληθεί σεξουαλικά μέσω διαδικτύου. Για παράδειγμα, το να σου στείλει ο άλλος ένα βίντεο που να κάνει απρεπείς πράξεις ή το να σε βρίζει αισχρά σε ένα βίντεο, με βρισιές σεξουαλικού περιεχομένου, είναι μορφές σεξουαλικής παρενόχλησης... (Γιάννης, συν. 1)

Κωδικός 2: Πλέον νιώθει περισσότερη ενσυναίσθηση για τα θύματα: Ένας συμμετέχων δήλωσε ότι, μετά την εξάπλωση του κινήματος, αισθάνεται μεγαλύτερη ενσυναίσθηση για όσους δέχονται σεξουαλική παρενόχληση και αντιλαμβάνεται επαρκέστερα το φαινόμενο:

Με έχει επηρεάσει θετικά στο ότι μέσα από τις ιστορίες και όλες τις πληροφορίες που αναδύονται μπορώ να μπαίνω πιο εύκολα στη θέση του θύματος και να αντιλαμβάνομαι τα πράγματα καλύτερα...το #metoo με έχει βοηθήσει εκεί, νιώθω περισσότερη ενσυναίσθηση για τα θύματα... (Μένιος, συν. 5)

Κωδικός 3: Έμαθε νέες πληροφορίες για τη σεξουαλική παρενόχληση: Ένας συμμετέχων μίλησε για τις νέες πληροφορίες που έμαθε για το φαινόμενο, ως απόρροια του κινήματος #metoo, οι οποίες επέδρασαν στις αντιλήψεις του:

Το #metoo λειτούργησε ευεργετικά γιατί μου πρόσθεσε κάποιες πληροφορίες για το φαινόμενο, τις οποίες δεν είχα...δεν τα γνωρίζουμε όλα οι άνθρωποι για αυτό ευτυχώς που έχουμε την ενημέρωση...αυτές οι πληροφορίες, σε συνδυασμό με όσες είχα ήδη, διαμόρφωσαν επαρκέστερα τις αντιλήψεις μου... (Μιλτιάδης, συν. 11)

Κωδικός 4: Ισχυροποιήθηκαν οι αντιλήψεις του για τη σεξουαλική παρενόχληση: Ακόμη ένας συνεντευξιαζόμενος ανέφερε ότι, εξαιτίας της εξάπλωσης του κινήματος #metoo, έγιναν πιο ισχυρές οι αντιλήψεις του για το φαινόμενο: «...επέδρασε στις απόψεις μου...αλλά κάπως ανεπαίσθητα... δεν νομίζω ότι άλλαξε τις πεποιθήσεις μου, απλά ίσως τις ισχυροποίησε, ως προς το ότι, για παράδειγμα, η σεξουαλική παρενόχληση είναι κάτι ανάρμοστο τελικά...» (Βάιος, συν. 7).

Κωδικός 5: Κατανόησε τις αιτίες πίσω από το φαινόμενο: Τέλος, ένας συμμετέχων δήλωσε ότι, εξαιτίας του κινήματος #metoo, κατανόησε τι μπορεί να προκαλεί μια σεξουαλική παρενόχληση, κάτι που επέδρασε στις αντιλήψεις του: «...το #metoo μου έδωσε μια καλύτερη ιδέα από τι μπορεί να προκαλεί μια σεξουαλική παρενόχληση...αυτό άλλαξε τον τρόπο που βλέπω τα πράγματα» (Θωμάς, συν. 8).

Υποθέμα 2^ο: Λόγοι που το κίνημα #metoo δεν επέδρασε στις αντιλήψεις των ανδρών για τη σεξουαλική παρενόχληση

Το δεύτερο υποθέμα αναφέρεται στους λόγους που το κίνημα #metoo δεν επέδρασε στις αντιλήψεις των συμμετεχόντων για τη σεξουαλική παρενόχληση. Στο συγκεκριμένο υποθέμα περιλαμβάνονται δύο κωδικοί:

Κωδικός 1: Είχαν διαμορφώσει τις αντιλήψεις τους πριν το #metoo: Τρεις συνεντευξιαζόμενοι δήλωσαν ότι το κίνημα #metoo δεν επέδρασε στις αντιλήψεις τους για την σεξουαλική παρενόχληση, επειδή αυτές είχαν διαμορφωθεί πριν την εξάπλωση του:

Δεν νομίζω.. εμμ.. δεν νομίζω ότι επηρέασε τις αντιλήψεις μου... ήταν από πριν διαμορφωμένες, ήταν παρόμοιες με αυτές που έχω τώρα. Οπότε δεν το είδα και είπα ότι έχουν δίκιο οι γυναίκες... και πριν από αυτό το ίδιο υποστήριζα. Αλλά προφανώς καλά έκαναν και δημιούργησαν αυτό το κίνημα. Προσωπικά δεν με επηρέασε, αλλά επηρέασε την κοινωνία στο σύνολό της (Μάκης, συν. 6)

Κωδικός 2: Δεν πιστεύει ότι τον αφορά: Ένας συμμετέχων ανέφερε ότι δεν δέχθηκε επίδραση στις αντιλήψεις του από το κίνημα #metoo, διότι δεν πιστεύει ότι τον αφορά:

Το θέμα δεν είναι αν και πως επηρέασε εμένα και τις αντιλήψεις μου, αλλά πως επηρέασε εκείνα τα κορίτσια που βγήκαν και μίλησαν. Εμένα προσωπικά δεν με επηρέασε και δεν με αφορά... κανονικά δεν θα έπρεπε να συμβαίνει, αλλά δυστυχώς συμβαίνει. Δυστυχώς εγώ δεν μπορώ άμεσα να κάνω κάτι... (Αριστείδης, συν. 9)

Θέμα 4ο: Εμπειρίες των συμμετεχόντων που έχουν θυματοποιηθεί

Το τέταρτο θέμα που προέκυψε από την ανάλυση των δεδομένων της έρευνάς αφορά τις εμπειρίες των συμμετεχόντων που έχουν θυματοποιηθεί. Από τους 11 συμμετέχοντες που έλαβαν μέρος στην έρευνα, οι τέσσερις δήλωσαν ότι έχουν θυματοποιηθεί. Πιο συγκεκριμένα, από την ανάλυση προέκυψαν τέσσερα υποθέματα, τα οποία αφορούν: α) τις αντιδράσεις των συμμετεχόντων στην εμπειρία θυματοποίησης, β) τα συναισθήματα που προέκυψαν από την εμπειρία θυματοποίησης, γ) τις επιπτώσεις της εμπειρίας θυματοποίησης και δ) τους τρόπους αντιμετώπισης της εμπειρίας θυματοποίησης

Υποθέμα 1^ο: Αντιδράσεις των συμμετεχόντων στην εμπειρία θυματοποίησης

Το πρώτο υποθέμα αναφέρεται στις αντιδράσεις των συμμετεχόντων στην θυματοποίηση τους. Σε αυτό το υποθέμα περιλαμβάνονται έξι κωδικοί:

Κωδικός 1: Προσπαθούσε να μειώσει τη σημαντικότητα του περιστατικού: Ένας από τους τέσσερις συμμετέχοντες που δήλωσαν ότι έχουν θυματοποιηθεί, ανέφερε ότι προσπαθούσε να μειώσει τη σημαντικότητα του περιστατικού:

Θυμάμαι έλεγα.. μα καλά.. εντάξει... δεν έκανε κάτι... γιατί αντέδρασες έτσι;... έπαιζα τη σκηνή μες το κεφάλι μου και λέω μήπως κοιμήθηκε και έγινε η πράξη, κατά λάθος, όπως γύρισε πλευρό; Μήπως κατά λάθος πήγε το χέρι του έτσι;... σκεφτόμουν μήπως ήμουν υπερβολικό... μήπως το παρατραβάω, ένα χούφτωμα ήταν...(Γιάννης, συν. 1)

Κωδικός 2: Προσπαθούσε να δικαιολογήσει το θύτη: Παράλληλα, ίδιος συμμετέχων προσπαθούσε να δικαιολογήσει το θύτη, θεωρώντας ότι τον προκάλεσε με κάποιο τρόπο: «...μήπως, επειδή κάποιοι από την παρέα είχαν κοιμηθεί στον καναπέ και κάποιοι στο κρεβάτι και εγώ διάλεξα να πάω στο κρεβάτι.. τι πιο λογικό.. εφόσον ήταν άνετο, το παρεξήγησε; μήπως το θεώρησε πρόκληση;...» (Γιάννης, συν. 1).

Κωδικός 3: Κατηγορούσε τον εαυτό του για την παρενόχληση: Ακόμη, ένας συμμετέχων από εκείνους που υποστήριξαν ότι έχουν υπάρξει θύματα, ανέφερε ότι κατηγορούσε τον εαυτό του για την σεξουαλική παρενόχληση που δέχθηκε: «...ένιωθα ότι εγώ φταίω που κλαίω, ότι.. εσύ γιατί κλαις, γιατί το κάνεις αυτό, εσύ φταις και όχι αυτός...πραγματικά ένιωθα τη ντροπή ότι εγώ φταίω που.. δεν φταίει αυτός.. πραγματικά το πίστευα...» (Μιλτιάδης, συν. 11).

Κωδικός 4: Προσπαθούσε να «καθαρίσει» τον εαυτό του: Εκτός από την παραπάνω αντίδραση, ο ίδιος συμμετέχων, αφού θυματοποιήθηκε, προσπαθούσε να «καθαρίσει» τον εαυτό του από τη «βρόμα» του θύτη:

Θυμάμαι ότι είχα πάρει ένα σίδερο, ένα πράγμα σαν σύρμα και έτριβα τα χείλη μου για να φύγει αυτή η βρόμα από πάνω, αλλά δεν έφευγε με τίποτα.. Όσο μπάνιο και να έκανα, όσο και αν έτριβα τα χείλη μου, το σώμα μου, η βρόμα αυτού του ανθρώπου δεν έφυγε ποτέ... (Μιλτιάδης, συν. 11)

Κωδικός 5: Μιλούσε με ευγενικό τρόπο στο θύτη για να μειώσει τα σχόλια: Επίσης, ένας συμμετέχων από εκείνους που δήλωσαν ότι έχουν θυματοποιηθεί, είτε πως μιλούσε με ευγενικό τρόπο στο θύτη, προσπαθώντας να μειώσει τα σχόλια:

Μου έχει τύχει να με παρενοχλεί μέσω μηνυμάτων γνωστό άτομο, όνομα δεν θα πω, το οποίο μου έστειλε προσβλητικά σεξουαλικά μηνύματα για καιρό, αρχικά προσπάθησα με ευγενικό τρόπο να μειώσω τα σχόλια, του μίλησα, αλλά εν τέλει τον μπλόκαρα (Δημήτρης, συν. 3)

Κωδικός 6: Φυγή: Τέλος, ένας συνεντευξιαζόμενος από εκείνους που υποστήριξαν ότι έχουν υπάρξει θύματα, δήλωσε πως έφυγε τρέχοντας από το σημείο της παρενόχλησης: «πως να αντιδράσω...αποφευκτικά, έφυγα τρέχοντας...» (Βάιος, συν. 7).

Υποθέμα 2^ο: Συναισθήματα που προέκυψαν από την εμπειρία θυματοποίησης

Το δεύτερο υποθέμα που αναδύθηκε εστιάζει στα συναισθήματα των συμμετεχόντων, τα οποία προέκυψαν από την εμπειρία θυματοποίησης. Σε αυτό το υποθέμα περιλαμβάνονται πέντε κωδικοί:

Κωδικός 1: Δυσарέσκεια: Δύο συμμετέχοντες, από αυτούς που δήλωσαν ότι έχουν θυματοποιηθεί, ένιωθαν δυσарέσκεια: «Α, δεν το ανέφερα πριν αυτό με τη δυσарέσκεια, που το ένιωθα...αλλά κάπως είναι λογικό ότι αφού δεν υπάρχει συναίνεση, θα υπάρξει δυσарέσκεια» (Βάιος, συν. 7).

Κωδικός 2: Ντροπή: Δύο συνεντευξιαζόμενοι, από αυτούς που ανέφεραν ότι έχουν θυματοποιηθεί, υποστήριξαν ότι αισθάνονταν ντροπή: «...ένιωθα ντροπή...πραγματικά ένιωθα ντροπή για αυτό» (Μιλτιάδης, συν. 11).

Κωδικός 3: Αγωνία: Ένας συνεντευξιαζόμενος μίλησε για την αγωνία που ένιωθε εξαιτίας της θυματοποίησης του: «είχα πολύ αγωνία.. ένιωθα τα χέρια και τα πόδια μου να έχουν

σπασμούς, είχα ταχυκαρδία... και αυτό.. δεν ξέρω, δεν... δεν έβλεπα τίποτα άλλο εκτός από την ώρα.. έλεγα αχ πότε θα ξημερώσει να φύγω από εκεί μέσα...» (Γιάννης, συν. 1).

Κωδικός 4: Ενοχή: Εκτός από τα παραπάνω, ένας ακόμη συμμετέχων δήλωσε ότι μετά τη θυματοποίηση του αισθανόταν ενοχή: «ένιωθα ότι εγώ φταίω...όταν πρωτοσυνέβη ένιωθα πάρα πολύ ένοχος και ότι εγώ φταίω» (Μιλτιάδης, συν. 11).

Κωδικός 5: Αηδία: Τέλος, ένας άλλος συνεντευξιαζόμενος ανέφερε ότι, εξαιτίας της θυματοποίησης του, ένιωθε αηδία:

Αηδία θα πω... συναισθήματα αηδίας είχα όταν συνέβαινε αυτό.. γιατί πραγματικά δεν ξέρω... αυτοί οι άνθρωποι που μιλάνε χυδαία ή ας πούμε... συγγνώμη που θα το πω έτσι αλλά το μόνο που τους νοιάζει είναι το σεξ... δεν ξέρω... εγώ προσπαθώ να είμαι όσο πιο μακριά γίνεται από τέτοιο κόσμο... (Δημήτρης, συν. 3)

Υποθέμα 3^ο: Επιπτώσεις της εμπειρίας θυματοποίησης

Το τρίτο αυτό υποθέμα που αναδύθηκε από την ανάλυση των δεδομένων της έρευνάς μας αφορά στις επιπτώσεις της εμπειρίας θυματοποίησης στη ζωή των συμμετεχόντων. Πιο συγκεκριμένα, στο εν λόγω υποθέμα εντάσσονται οι εξής τέσσερις κωδικοί:

Κωδικός 1: Φόβος επαναθυματοποίησης: Τρεις συνεντευξιαζόμενοι, από αυτούς που ανέφεραν ότι έχουν θυματοποιηθεί, υποστήριξαν πως μετά τη θυματοποίηση τους, φοβούνται ότι θα υποστούν ξανά σεξουαλική παρενόχληση: «όλο αυτό το κομμάτι...δεν με αφήνει να ζώ...ζώ πάντοτε με το φόβο μήπως ξανασυμβεί» (Μιλτιάδης, συν. 11).

Κωδικός 2: Αρνητικός αντίκτυπος στο φλερτ: Ακόμη, υπήρξαν δύο συμμετέχοντες που μίλησαν για τον αρνητικό αντίκτυπο της θυματοποίησης στο φλερτ που δέχονται από άλλα άτομα: «έχω μια αρνητική προδιάθεση σε φλερτ που μου κάνουν άλλες γυναίκες που δεν τις επιθυμώ...ακόμα και αν δεν με παρενοχλήσουν, πάντα σκέφτομαι ότι μπορεί να γίνει πιο έντονο και κάνω αρνητικές σκέψεις» (Βάιος, συν. 7).

Κωδικός 3: Εμφάνιση αυτοτιμωρητικών συμπεριφορών: Ένας συμμετέχων δήλωσε ότι, εξαιτίας της θυματοποίησης και των ενοχών που αισθανόταν, εμφάνισε αυτοτιμωρητικές συμπεριφορές στο κομμάτι της πρόσληψης τροφής:

Από παιδί είχα κάποια προβλήματα με το φαγητό και όπως ανέφερα πριν όταν μου πρωτοσυνέβη αυτό ένιωθα πάρα πολύ ένοχος και ότι εγώ φταίω.. Τότε άρχισα να έχω πολύ αυτοτιμωρητικές συμπεριφορές και απλά θυμάμαι ότι την επόμενη μέρα με

ρωτούσαν οι άλλοι αν θα φάω και έλεγα όχι.. δεν ήθελα να φάω διότι ήτανε μια αυτοτιμωρητική συμπεριφορά για να δείξω ότι όντως εγώ έφταιγα.. και έτσι προσπαθούσα με οποιονδήποτε τρόπο να τιμωρήσω τον εαυτό μου. Αυτό δυστυχώς κατέληξε πάρα πολύ άσχημα, μετά από δύο μήνες διαγνώστηκα με νευρική ανορεξία... (Μιλτιάδης, συν. 11)

Κωδικός 4: Φόβος για το ανδρικό φύλο: Τέλος, ο ίδιος συνεντευξιαζόμενος τόνισε πως, εξαιτίας της θυματοποίησης, απέκτησε φόβο για τους άνδρες, γεγονός που είχε συνέπειες στις σχέσεις με τους άνδρες της οικογένειάς του:

Ο φόβος μου απέναντι στο ανδρικό φύλο, σε οποιονδήποτε άνδρα, σε οποιαδήποτε ηλικία, αναπτύχθηκε από αυτό... Κάτι που μου έμεινε ριζωμένο είναι ότι όποιον άνδρα και να βλέπω, αρχίζει να χτυπάει δυνατά η καρδιά μου, παθαίνω κάτι, αγχώνομαι χωρίς λόγο... για αυτό το λόγο για μια περίοδο είχαν διαλυθεί οι σχέσεις με τον αδερφό μου και τον πατέρα μου, όχι επειδή είχε συμβεί κάτι, είναι άνθρωποι που υπεραγαπώ.. αλλά επειδή ήταν άνδρες...(Μιλτιάδης, συν. 11)

Υποθέμα 4^ο: Τρόποι Αντιμετώπισης της εμπειρίας θυματοποίησης

Τέλος, το τέταρτο υποθέμα που αναδύθηκε από την ανάλυση των δεδομένων της έρευνάς μας αφορά στους τρόπους αντιμετώπισης της εμπειρίας θυματοποίησης. Στο εν λόγω υποθέμα εντάσσεται ο εξής κωδικός:

Κωδικός 1: Ψυχοθεραπεία: Τρεις συνεντευξιαζόμενοι, από αυτούς που ανέφεραν ότι έχουν θυματοποιηθεί, υποστήριξαν ότι, μέσω της ψυχοθεραπείας, κατάφεραν να αντιμετωπίσουν την εμπειρία θυματοποίησης τους:

Πολύ βασικό ρόλο έπαιξε η ψυχοθεραπεία...αυτό που μου έμαθε η ψυχοθεραπεία είναι το ότι πρέπει να θέτω όρια και να καταλάβω τι είναι πρόπον και τι όχι...ακόμη και αυτή η σκέψη που κάνω το ότι ήμουν υπερβολικός, εκεί κατάλαβα ότι είναι λάθος (Γιάννης, συν. 1)

Θέμα 5ο: Εμπειρίες των συμμετεχόντων που έχουν εμπλακεί ως θύτες σε περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης

Το πέμπτο θέμα που προέκυψε από την ανάλυση των δεδομένων της έρευνάς μας αφορά τις εμπειρίες των συμμετεχόντων που έχουν εμπλακεί ως θύτες σε περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης. Από τους 11 συμμετέχοντες που έλαβαν μέρος στην έρευνα, ένας συμμετέχων ανέφερε ότι έχει προβεί σε σεξουαλική παρενόχληση στο παρελθόν.

Κωδικός 1: Παράγοντες που συνέβαλαν στη διάπραξη παρενόχλησης: Ένας συμμετέχων υποστήριξε πως, ενώ βρισκόταν σε συναινετική σεξουαλική πράξη με τη σύντροφό του, θεώρησε λανθασμένα ότι μπορεί να προβεί σε μια συγκεκριμένη κίνηση, χωρίς εκ νέου συναίνεση από την κοπέλα του, κάτι που έγινε αντιληπτό από εκείνη ως παρενόχληση:

...Κατά τη διάρκεια της σεξουαλικής πράξης με την κοπέλα μου, πήγα να κάνω κάτι για το οποίο δεν είχε προηγηθεί συναίνεση, που εγώ εκείνη την ώρα θεώρησα δεδομένο ότι συναινεί η σύντροφός μου, αλλά...δεν ήθελε...και μου το παρουσίασε ως παραβίαση των ορίων της... (Μένιος, συν. 5)

Κωδικός 2: Αναγνώριση της συμπεριφοράς ως παρενόχληση: Επίσης, ο συγκεκριμένος συνεντευξιαζόμενος τόνισε ότι αναγνώρισε τη συμπεριφορά του ως παρενόχληση, μετά από συζήτηση με την κοπέλα του: «...μου παρουσίασε ως παραβίαση των ορίων της τη συγκεκριμένη συμπεριφορά και εγώ το συνειδητοποίησα, εκ των υστέρων, μετά από συζήτηση που ακολούθησε» (Μένιος, συν. 5)

Κωδικός 3: Αναστοχασμός σχετικά με τη διάπραξη παρενόχλησης: Τέλος, ο ίδιος συμμετέχων ανέφερε ότι, παρόλο που προέβη σε σεξουαλική παρενόχληση, χωρίς να το καταλάβει, το αναγνωρίζει και προσπαθεί να το βελτιώσει: «Οπότε ασυναίσθητα το έχω κάνει κ' εγώ. Μπορεί να το έχω κάνει, όμως το ακούω και το βελτιώνω» (Μένιος, συν. 5).

Θέμα 6ο: Εμπειρίες των συμμετεχόντων που έχουν υπάρξει παρατηρητές σε περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης

Το έκτο θέμα που προέκυψε από την ανάλυση των δεδομένων της έρευνάς μας αφορά τις εμπειρίες των συμμετεχόντων που έχουν υπάρξει παρατηρητές σε περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης. Από τους 11 συμμετέχοντες που έλαβαν μέρος στην έρευνα, οι έξι έχουν παρατηρήσει ανάλογα περιστατικά. Στο συγκεκριμένο θέμα εντάσσονται τέσσερα υποθέματα: α) οι αντιδράσεις των συμμετεχόντων όταν παρατήρησαν το/α περιστατικό/ά, β) τα συναισθήματα που αναδύθηκαν όταν παρατήρησαν το/α περιστατικό/ά και γ) οι παράγοντες που επηρέασαν την αντίδραση τους στο/α περιστατικό/ά

Υποθέμα 1^ο: Αντιδράσεις των συμμετεχόντων όταν παρατήρησαν το/α περιστατικό/ά

Το πρώτο υποθέμα αναφέρεται στις αντιδράσεις των συμμετεχόντων όταν παρατήρησαν το/α περιστατικό/ά. Σε αυτό το υποθέμα περιλαμβάνονται δύο κωδικοί:

Κωδικός 1: Παρενέβησαν άμεσα για να σταματήσει η σεξουαλική παρενόχληση: Τρεις από τους έξι συμμετέχοντες που υποστήριξαν ότι έχουν παρατηρήσει κάποιο/α περιστατικό/ά, ανέφεραν πως παρενέβησαν άμεσα για να σταματήσει η σεξουαλική παρενόχληση:

Σε κλαμπ είχα δει κάποια κοπέλα που έχει μεθύσει και έχει γίνει ένα περιστατικό...ξέρεις... η κοπέλα είχε μεθύσει και πήγαινε ο άλλος και της την έμπαινε... είχε τύχει όντως να μιλήσω στο θύτη και να του πω ότι η κοπέλα είναι μεθυσμένη, πρέπει να την αφήσεις...συγκεκριμένα του είπα ότι πάει να εκμεταλλευτεί, πάει να την μπει σε μεθυσμένο άνθρωπο. Μετά αυτός έφυγε...δεν μπορούσα να το δεχτώ αυτό που συνέβαινε (Όμηρος, συν. 4)

Κωδικός 2: Παρενέβην έμμεσα: Ένας συνεντευξιαζόμενος από εκείνους που ανέφεραν ότι έχουν υπάρξει παρατηρητές, δήλωσε πως, όταν είχε βρεθεί αντιμέτωπος μ' ένα περιστατικό σεξουαλικής παρενόχλησης σε νυχτερινό μαγαζί, παρενέβην έμμεσα με την παρέα του σε μια προσπάθεια να χωριστεί ο χώρος ανάμεσα στο θύτη και στο θύμα:

Είχε τύχει σε ένα μαγαζί κάποιος από μια άλλη παρέα να χουφτώνει μια κοπέλα... επειδή ήμασταν μεγάλη παρέα...απλά μπήκαμε στη μέση και συνεχίσαμε να περνάμε καλά, χωρίζοντας όμως το θύτη από το θύμα, δημιουργώντας ένα φράγμα, ανάμεσα σε εμάς και σε αυτούς.. συζητήσαμε και με τις κοπέλες της άλλης παρέας αλλά και με την κοπέλα που συνέβη αυτό... αν είναι εντάξει, αν χρειάζεται κάτι...τελικά αυτή πήγε από την άλλη μεριά του τραπέζιού που ήταν στη δικιά μας γωνία... και απλά πήγαμε με τα αγόρια και σταθήκαμε πιο κλειστά για να χωριστούν οι δύο χώροι... (Αλέξανδρος, συν. 2)

Υποθέμα 2^ο: Συναισθήματα που αναδύθηκαν όταν παρατήρησαν το/α περιστατικό/ά

Το δεύτερο υποθέμα αναφέρεται στα συναισθήματα που αναδύθηκαν στους συμμετέχοντες όταν παρατήρησαν το/α περιστατικό/ά. Σε αυτό το υποθέμα περιλαμβάνονται τέσσερις κωδικοί:

Κωδικός 1: Θυμός: Τέσσερις συνεντευξιαζόμενοι από εκείνους που ανέφεραν ότι έχουν υπάρξει παρατηρητές, δήλωσαν ότι ένιωθαν θυμό όταν παρατήρησαν το/α περιστατικό/ά: «αισθάνθηκα θυμό... γιατί μπορώ να καταλάβω πόση δυσφορία προκαλεί σε κοπέλες και σε άνδρες αυτό...» (Βάιος, συν. 7).

Κωδικός 2: Οργή: Επίσης, ένας συμμετέχων τόνισε ότι αισθάνονταν οργή όταν παρατήρησε το/α περιστατικό/ά: «εκείνη τη στιγμή με έπιασε οργή, σκεφτόμουν γιατί να έρχεται ένας άνθρωπος σε τέτοια θέση;...» (Θωμάς, συν. 8).

Κωδικός 3: Απάθεια: Ένας συνεντευξιαζόμενος μίλησε για την απάθεια που τον κυριεύσε όταν έγινε παρατηρητής σε περιστατικό σεξουαλικής παρενόχλησης: «στην αρχή ένιωθα απάθεια και αυτό κυρίως γιατί δεν ήξερα τι μπορεί να γίνει» (Όμηρος, συν. 4).

Κωδικός 4: Ένωθε τα ίδια συναισθήματα που αισθάνθηκε όταν είχε δεχθεί ο ίδιος σεξουαλική παρενόχληση: Τέλος, ένας συμμετέχων τόνισε πως, όταν έγινε παρατηρητής σε περιστατικό σεξουαλικής παρενόχλησης, ένιωθε τα ίδια συναισθήματα που αισθάνθηκε όταν είχε δεχθεί ο ίδιος σεξουαλική παρενόχληση:

Εεε... τα συναισθήματα μου ήταν κυρίως τα ίδια με αυτά που είχα όταν βίωσα και εγώ το δικό μου περιστατικό. Είναι σαν να μου το θυμίζει και σαν να το βλέπω να γίνεται ξανά.. Δημιουργούνται ξανά συναισθήματα όπως αυτή η ντροπή, όχι ντροπή, η αηδία γι' αυτό το φύλο, για αυτόν τον άνθρωπο... (Μιλτιάδης, συν. 11)

Υποθέμα 3^ο: Παράγοντες που επηρέασαν την αντίδραση των συμμετεχόντων στο/α περιστατικό/ά

Το τρίτο και τελευταίο υποθέμα αναφέρεται στους παράγοντες που επηρέασαν την αντίδραση των συμμετεχόντων όταν παρατήρησαν το/α περιστατικό/ά. Σε αυτό το υποθέμα περιλαμβάνονται δύο κωδικοί:

Κωδικός 1: Σοβαρότητα του περιστατικού: Δύο συμμετέχοντες από εκείνους που έχουν υπάρξει παρατηρητές, υποστήριζαν ότι η αντίδραση τους εξαρτήθηκε από την σοβαρότητα του περιστατικού:

Εκεί που θα προσπαθήσω να επέμβω είναι... που δεν έχει χρειαστεί μέχρι στιγμής...είναι αν έβλεπα ότι ο άλλος θα προκαλούσε παραπάνω και ότι δεν θα του αρκούσε το όχι ή η δυσαρέσκεια του θύματος, ή το οτιδήποτε και...αν έβλεπα ότι η πράξη προχωρούσε και γινόταν αρκετά έντονη, εκεί ίσως να έλεγα κάτι... (Μένιος, συν. 5)

Κωδικός 2: Φόβος για πιθανή στοχοποίηση από το θύτη: Δύο συμμετέχοντες είπαν πως ο φόβος για πιθανή στοχοποίηση από το θύτη επηρέασε τον τρόπο αντίδρασης τους στο περιστατικό:

Το ότι αποφασίσαμε να παρέμβουμε έμμεσα χωρίζοντας το χώρο ήταν η καλύτερη αντίδραση τη δεδομένη στιγμή, γιατί σ' ένα μαγαζί που είναι πολύς κόσμος άμα ξεσπάσει καβγάς κινδυνεύεις, γιατί δεν ξέρεις τι είναι ο θύτης και αν θα στοχοποιήσει εσένα... (Αλέξανδρος, συν. 2)

Θέμα 7ο: Στρατηγικές αντιμετώπισης της σεξουαλικής παρενόχλησης

Το έβδομο θέμα που αναδύθηκε από την ανάλυση των δεδομένων της έρευνάς εστιάζει στις στρατηγικές αντιμετώπισης της σεξουαλικής παρενόχλησης. Σ' αυτό εντάσσονται δύο υποθέματα: α) οι αποτελεσματικές στρατηγικές αντιμετώπισης της σεξουαλικής παρενόχλησης και β) οι μη αποτελεσματικές στρατηγικές αντιμετώπισης της σεξουαλικής παρενόχλησης

Υποθέμα 1ο: Αποτελεσματικές στρατηγικές αντιμετώπισης της σεξουαλικής παρενόχλησης

Το πρώτο υποθέμα αναφέρεται στις στρατηγικές αντιμετώπισης της σεξουαλικής παρενόχλησης, που θεωρούνται αποτελεσματικές από τους συμμετέχοντες. Σε αυτό το υποθέμα περιλαμβάνονται οχτώ κωδικοί:

Κωδικός 1: Καταγγελία στην Άμεση Δράση: Η πρώτη στρατηγική αντιμετώπισης, που χαρακτηρίστηκε από επτά συνεντευξιαζόμενους ως αποτελεσματική, είναι η καταγγελία στην Άμεση Δράση:

Κανονικά, άμεσα, θα έπρεπε ένα θύμα να καλέσει την Άμεση Δράση, κανονικά... να το πει αμέσως, για να αναλάβουν την κατάσταση οι αρμόδιοι... Το να καλέσει ένα θύμα την αστυνομία μπορεί να είναι αποτελεσματικό, πρέπει να γίνει αυτή η κλήση, για να καταγραφεί και να είναι καλυμμένο το θύμα και να του προσφερθεί μια καλύτερη βοήθεια, γιατί μόνο του... δεν μπορεί να κάνει κάτι... (Αριστείδης, συν. 9)

Κωδικός 2: Αναζήτηση βοήθειας από ειδικούς ψυχικής υγείας: Η δεύτερη στρατηγική αντιμετώπισης, που αναφέρθηκε από πέντε συμμετέχοντες ως αποτελεσματική, είναι η αναζήτηση βοήθειας από ειδικούς ψυχικής υγείας:

Η μόνη στρατηγική για να βοηθήσεις αποτελεσματικά τον εαυτό σου είναι να μιλήσεις...άμα δεν έχεις...άμεσα κάποιον, πρέπει να λάβεις κάποιου είδους Συμβουλευτική ή Ψυχολογική στήριξη, γενικά από κάποιον ειδικό ψυχικής υγείας.. το να ζητήσεις βοήθεια είναι σημαντικό γιατί δεν μπορείς εκείνη τη στιγμή μόνος σου να βοηθήσεις τον εαυτό σου... και ευτυχώς για όποιον δεν έχει την οικονομική δυνατότητα, ευτυχώς ζούμε σε μια κοινωνία που υπάρχουν τα τηλέφωνα, οι μεγάλες οργανώσεις οι οποίες παίρνεις τηλέφωνο αναφέρεις το γεγονός και υπάρχουν κοινωνικοί λειτουργοί ή ψυχολόγοι να σε ακούσουν... όλα αυτά τα λέω για να πω ότι τα θύματα πρέπει να αναζητήσουν όποιον τρόπο μπορούν για να πάρουν βοήθεια... (Μιλτιάδης, συν. 11)

Κωδικός 3: Αναζήτηση βοήθειας τη στιγμή της παρενόχλησης: Επιπλέον, τρεις συμμετέχοντες δήλωσαν ότι η αναζήτηση βοήθειας, εκ μέρους του θύματος, τη στιγμή που πραγματοποιείται η σεξουαλική παρενόχληση, μπορεί να είναι μια αποτελεσματική στρατηγική αντιμετώπισης:

Άμα μια κοπέλα παρενοχλείται και είναι με άλλο κόσμο γύρω της, υποθέτω ότι θα φωνάζει, θα ζητήσει βοήθεια...αν υπάρξει κάποια φωνή, κάποια αντίδραση, κάποιο.. κάτι τέλος πάντων, θα πάρει υποστήριξη. Ο κόσμος στην ηλικία μας είναι ευαίσθητοποιημένος και θα αντιδράσει σε κάτι τέτοιο...τουλάχιστον αν συμβεί κάτι τέτοιο σε δημόσιο χώρο... (Θωμάς, συν. 8)

Κωδικός 4: Φυγή: Ακόμη, δύο συνεντευξιαζόμενοι χαρακτήρισαν τη φυγή από το σημείο της σεξουαλικής παρενόχλησης ως αποτελεσματική στρατηγική αντιμετώπισης:

Θέλω να πιστεύω ότι τα θύματα προσπαθούν με κάποιον τρόπο να ξεφύγουν...να φύγουν από το σημείο της παρενόχλησης... τώρα το θεωρώ λίγο δύσκολο να θέλει κάποιος να κάτσει στον ίδιο χώρο με τον παρενοχλητή όταν συμβαίνει κάτι τέτοιο... το οποίο είναι αποτελεσματικό θεωρώ, γιατί μπορεί ο θύτης, αν έχει εγκέφαλο, να καταλάβει ότι κάνει κάτι άσχημο... θεωρώ ότι είναι αποτελεσματικό, αν και σίγουρα θα υπάρχουν ανεγκέφαλοι που θα επιμένουν... (Δημήτρης, συν. 3)

Κωδικός 5: Αναζήτηση βοήθειας στην οικογένεια: Επίσης, δύο συμμετέχοντες είπαν ότι η αναζήτηση βοήθειας σε οικογενειακά πρόσωπα είναι μια αποτελεσματική στρατηγική αντιμετώπισης της σεξουαλικής παρενόχλησης: «είναι σημαντικό το θύμα να μιλήσει σε κάποιον δικό του...στην οικογένεια... για βοήθεια... γιατί δεν θα καταφέρει μόνο του να αντιμετωπίσει αυτό που έχει συμβεί» (Λεωνίδα, συν. 10).

Κωδικός 6: Αναζήτηση βοήθειας από κάποιο γνωστό τη στιγμή της παρενόχλησης: Επιπρόσθετα, ένας συνεντευξιαζόμενος δήλωσε ότι η αναζήτηση βοήθειας από κάποιο γνωστό πρόσωπο, τη στιγμή της παρενόχλησης, είναι μια αποτελεσματική στρατηγική αντιμετώπισης:

Σίγουρα το να μιλήσει ένα θύμα σε κάποιον γνωστό που είναι εκείνη τη στιγμή κοντά...ο γνωστός μπορεί να δώσει μια λύση στο θέμα, εννοώ στο να μπει ανάμεσα, χωρίς να το μπλέξει παραπάνω... οπότε είναι καλύτερα να μιλήσει σε κάποιον που ξέρει ότι θα το υποστηρίξει...(Αλέξανδρος, συν. 2)

Κωδικός 7: Δημοσιοποίηση του περιστατικού: Εκτός από τα παραπάνω, ένας συμμετέχων χαρακτήρισε ως αποτελεσματική στρατηγική αντιμετώπισης την δημοσιοποίηση του περιστατικού:

Σίγουρα η δημοσιοποίηση σε συνέντευξη, σε άρθρο, στον τύπο, στην τηλεόραση, σε ανάρτηση στο Facebook, κάτι τέτοιο.. Γιατί θα μαθευτεί και θα έχει μεγαλύτερη απήχηση στον κόσμο. Αυτό που συμβαίνει σε μια γυναίκα ή σε ένα θύμα, όταν δημοσιευτεί μπορεί να βρει άλλους πέντε, δέκα ανθρώπους να ταυτίζονται. Μπορεί δηλαδή να το διαβάσουν, να καταλάβουν ότι το έχουν πάθει και οι ίδιοι ή να πάρουν δύναμη και να το καταγγείλουν... (Ομηρος, συν. 4)

Κωδικός 8: Ένταξη σε ομάδες υποστήριξης: Τέλος, ένας συμμετέχων αναφέρθηκε στην ένταξη του θύματος σε ομάδες υποστήριξης, οι οποίες συγκροτούνται από ανθρώπους που έχουν υπάρξει θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης, ως αποτελεσματική στρατηγική αντιμετώπισης:

Θεωρώ ότι πρέπει να ενταχθεί το θύμα σε ομάδες, που να αποτελούνται από ανθρώπους που έχουν περάσει το ίδιο...όπως είναι οι Ανώνυμοι Αλκοολικοί, οι Ανώνυμοι Нарκομανείς, κάπως έτσι.. να υπάρξει υποστήριξη...με αυτόν τον τρόπο θα ακούσει πολλά, θα προστατευτεί από πολλά... (Γιάννης, συν. 1)

Υποθέμα 2ο: Μη αποτελεσματικές στρατηγικές αντιμετώπισης της σεξουαλικής παρενόχλησης

Το δεύτερο υποθέμα επικεντρώνεται στις στρατηγικές αντιμετώπισης της σεξουαλικής παρενόχλησης, που θεωρούνται μη αποτελεσματικές από τους συμμετέχοντες. Σε αυτό το υποθέμα περιλαμβάνονται οχτώ κωδικοί:

Κωδικός 1: Να μην μιλάνε τα θύματα για το περιστατικό: Η πρώτη στρατηγική αντιμετώπισης, που χαρακτηρίστηκε από τέσσερις συνεντευξιαζόμενους ως μη αποτελεσματική, είναι το να μην μιλάνε τα θύματα για το περιστατικό, δηλαδή να το «κρατάνε» μέσα τους:

Να το «κρατάνε» μέσα τους είναι μη αποτελεσματικό, είτε επειδή ντρέπονται, είτε επειδή φοβούνται τι θα πει ο κόσμος, είτε επειδή αδιαφορούν, γενικά το να μην μιλάνε σε κανέναν...με αυτή την αντίδραση ούτε θα γίνει κάτι για τον θύτη, ούτε θα το ξεπεράσει εύκολα το θύμα, μπορεί να μην το ξεπεράσει και ποτέ... (Λεωνίδα, συν. 10)

Κωδικός 2: Άμεση αντιμετώπιση του θύτη την ώρα της παρενόχλησης: Η δεύτερη στρατηγική αντιμετώπισης, που αναφέρθηκε από δύο συμμετέχοντες ως μη αποτελεσματική, είναι η άμεση αντιμετώπιση του θύτη την ώρα της παρενόχλησης: «...είναι μη αποτελεσματικό το να προσπαθούν εκείνη την ώρα να συγκρουστούν με τους θύτες, γιατί ο άλλος δεν καταλαβαίνει και αν δεν θέλει να αλλάξει, δεν θα αλλάξει...» (Βάιος, συν. 7).

Κωδικός 3: Το να μεταθέτουν τα θύματα την ευθύνη στον εαυτό τους: Μια ακόμη στρατηγική που χαρακτηρίστηκε από έναν συνεντευξιαζόμενο ως αναποτελεσματική, είναι το να μεταθέτουν τα θύματα την ευθύνη στον εαυτό τους για την σεξουαλική παρενόχληση που υπέστησαν:

Το να μεταθέτουν την ευθύνη στον εαυτό τους, η οποία θα έπρεπε να μετατίθεται σε ένα άλλο άτομο, το οποίο τους έκανε να νιώσουν δυσφορία, αυτό είναι μια δυσλειτουργική τακτική αντιμετώπισης... σ' αυτή την περίπτωση, οι συνέπειες της σεξουαλικής παρενόχλησης θα είναι πιο έντονες... (Βάιος, συν. 7)

Κωδικός 4: Χρήση αιχμηρού αντικειμένου: Επίσης, ένας συμμετέχων δήλωσε ότι μια μη αποτελεσματική στρατηγική είναι η χρήση αιχμηρού αντικειμένου από την πλευρά του θύματος:

Το να χρησιμοποιήσει το θύμα ένα αιχμηρό αντικείμενο μπορεί να μην είναι αποτελεσματικό, γιατί για να πετύχει αυτή η στρατηγική επιβάλλεται, εκείνη τη στιγμή, η κοπέλα που παρενοχλείται να έχει το απαραίτητο σθένος να κάνει αυτή την κίνηση με το αντικείμενο, να φωνάξει και να χτυπήσει τον άλλον... που προφανώς το να έχεις αυτή την ψυχική δύναμη δεν μπορούμε να το ζητάμε από μια κοπέλα που εκείνη τη στιγμή έχει στριμωχτεί από κάποιον και έχει απέναντί της έναν άνδρα που είναι 30-40 κιλά πιο βαρύτερος από εκείνη... (Θωμάς, συν. 8)

Κωδικός 5: Συζήτηση του συμβάντος με την οικογένεια: Ακόμη, ένας συνεντευξιαζόμενος ανέφερε ότι η συζήτηση για το συμβάν της σεξουαλικής παρενόχλησης, με άτομα του οικογενειακού περιβάλλοντος, είναι μια μη αποτελεσματική στρατηγική αντιμετώπισης της σεξουαλικής παρενόχλησης:

Είναι αναποτελεσματική η συζήτηση με τους δικούς σου, γιατί μπορεί οι δικοί σου να είναι κολλημένα μυαλά... αν ένας δικός σου δεν έχει γνώση του θέματος, πώς θα σε βοηθήσει;... μπορεί να μην σε καταλαβαίνει, να λέει «ναι», «ναι», «ναι», το μονότονο «ναι...» (Όμηρος, συν. 4)

Κωδικός 6: Αναζήτηση βοήθειας από κάποιον άγνωστο τη στιγμή της παρενόχλησης: Επιπλέον, ένας συνεντευξιαζόμενος δήλωσε ότι η αναζήτηση βοήθειας από κάποιο άγνωστο πρόσωπο, τη στιγμή της παρενόχλησης, είναι μια μη αποτελεσματική στρατηγική αντιμετώπισης της σεξουαλικής παρενόχλησης:

Άμα πάω στο δρόμο και πω σ' έναν άγνωστο γεια σου, αυτός εδώ με παρενόχλησε σεξουαλικά, δεν ξέρω αν αυτός θα αντιδράσει ή θα μου πει «άσε ρε φίλε» και θα φύγει... και όταν θα φύγει, τότε θα είμαι μόνος μου με το θύτη, ο οποίος θα έχει νευριάσει περισσότερο...για αυτό δεν είναι αποτελεσματικό αυτό... (Αλέξανδρος, συν. 2)

Κωδικός 7: Αναζήτηση βοήθειας από διάσημα πρόσωπα: Εκτός από τα παραπάνω, ένας συνεντευξιαζόμενος μίλησε για την αναζήτηση βοήθειας από διάσημα πρόσωπα, ως μια στρατηγική που χαρακτηρίζεται από εκείνον ως μη αποτελεσματική:

Θεωρώ ότι η αναζήτηση βοήθειας σε δήθεν διάσημους, προοδευτικούς, δήθεν influencers, δήθεν ακτιβιστές που θέλουν μόνο να κερδίσουν δημοσιότητα και να φτιάξουν όνομα, χρησιμοποιώντας τα θύματα, είναι μη αποτελεσματική στρατηγική. Αυτό κάνει κακό... κανένα διάσημο πρόσωπο δεν μπορεί να αντικαταστήσει το νόμο ή τους φορείς ψυχικής υγείας... Αρχικά, σημαντικό για το θύμα είναι να βρει έναν δικηγόρο, να τον συμβουλευτεί και σε επόμενο χρόνο να πάνε στην αστυνομία να υποβάλουν μήνυση. Δεν καταλαβαίνω γιατί να στείλουν μήνυμα σε ένα διάσημο πρόσωπο, πως μπορεί αυτό να βοηθήσει.. Το διάσημο πρόσωπο θα πληρώσει το δικηγόρο ή θα βρει τον ψυχολόγο;... (Γιάννης, συν. 1)

Κωδικός 8: Δημοσιοποίηση της καταγγελίας: Τέλος, ένας συνεντευξιαζόμενος ανέφερε πως μια μη αποτελεσματική στρατηγική αντιμετώπισης της σεξουαλικής παρενόχλησης είναι η δημοσιοποίηση της καταγγελίας: «δεν θεωρώ ότι είναι αποτελεσματικό σαν κίνηση το να δημοσιοποιήσεις την καταγγελία, να πεις δηλαδή ο Χ, ο Ψ, ο Ω μου έκανε αυτό, γιατί θα φας μήνυση για συκοφαντική δυσφήμιση και μετά δεν θα μπορείς να αποδείξεις τίποτα...» (Γιάννης, συν. 1).

Συζήτηση

Συμπεράσματα-Σύνδεση με τη Βιβλιογραφία

Τα αποτελέσματα της θεματικής ανάλυσης ανέδειξαν επτά θέματα, τα οποία σχετίζονται με τον τρόπο που κατανοούν οι συμμετέχοντες την σεξουαλική παρενόχληση, τον τρόπο/τους τρόπους που έχουν διαμορφωθεί οι αντιλήψεις τους γι' αυτήν, την επίδραση του κινήματος #metoo σ' αυτές, τις εμπειρίες των συμμετεχόντων που έχουν θυματοποιηθεί, έχουν εμπλακεί ως θύτες ή έχουν υπάρξει παρατηρητές περιστατικών σεξουαλικής παρενόχλησης, καθώς επίσης και τις στρατηγικές αντιμετώπισης της σεξουαλικής παρενόχλησης.

Πιο συγκεκριμένα, το δεύτερο θέμα, το τρίτο, το τέταρτο, το πέμπτο και το έκτο θέμα, που προέκυψαν από τη θεματική ανάλυση, σχετίζονται περισσότερο με τα ερευνητικά ερωτήματα της έρευνας, δηλαδή με το πώς διαμορφώνονται οι αντιλήψεις των συμμετεχόντων για τη σεξουαλική παρενόχληση, με το πώς επέδρασε το #metoo τις αντιλήψεις τους γι' αυτήν και τέλος με τον τρόπο που βιώνουν/έχουν βιώσει οι συνεντευξιαζόμενοι περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης. Γι' αυτό το λόγο το παρόν κεφάλαιο θα εστιάσει στα συγκεκριμένα θέματα.

Ένα πρώτο σημαντικό εύρημα που προέκυψε από την ανάλυση των δεδομένων της παρούσας έρευνας αναφορικά με τους τρόπους διαμόρφωσης των αντιλήψεων των ανδρών για τη σεξουαλική παρενόχληση σχετίζεται με την επιρροή που έχουν δεχθεί από τη μητέρα τους και από άλλες γυναικείες φιγούρες. Πιο συγκεκριμένα, υπήρξαν συνεντευξιαζόμενοι που δήλωσαν ότι, λόγω της επιρροής που δέχθηκαν από τη μητέρα τους, ευαισθητοποιήθηκαν και απέκτησαν αξίες, που τους τοποθετούν ενάντια στο φαινόμενο και τους αποτρέπουν από την εμπλοκή σε ανάλογα περιστατικά. Παράλληλα, το ίδιο ανέφεραν και άλλοι συμμετέχοντες, οι οποίοι εξαιτίας της συναναστροφής τους με άλλες γυναικείες φιγούρες (π.χ. κάποιος επηρεάστηκε από την αδερφή τους, άλλοι από μια ερωτική σύντροφο, κ.α.), δέχθηκαν επιδράσεις στις αντιλήψεις τους για τη σεξουαλική παρενόχληση. Τα παραπάνω ευρήματα έχουν υποστηριχθεί από προγενέστερες έρευνες. Αρχικά, στην μελέτη των Babcock et al., (2018), καθώς και σε εκείνη των Flood et al., (2009), έχει βρεθεί ότι η μητρική φιγούρα καθορίζει τη στάση των νέων ανδρών απέναντι σε ζητήματα σεξουαλικής βίας. Αντίστοιχα στην έρευνα του Reinicke (2022), οι συμμετέχοντες, που έδειχναν περισσότερη κατανόηση και ενσυναίσθηση για τα θύματα, είχαν στενές φίλες γυναίκες, οι οποίες τους είχαν μιλήσει για τη σεξουαλική παρενόχληση, τα είδη της και τη δυσκολία τους να την αντιμετωπίσουν.

Ένα δεύτερο σημαντικό εύρημα που προέκυψε από την ανάλυση των δεδομένων της παρούσας έρευνας αναφορικά με τους τρόπους διαμόρφωσης των αντιλήψεων των ανδρών για τη σεξουαλική παρενόχληση σχετίζεται με τις προηγούμενες προσωπικές εμπειρίες των συμμετεχόντων από ανάλογα περιστατικά. Ειδικότερα, ορισμένοι ανέφεραν ότι, λόγω των δικών τους εμπειριών από συμβάντα σεξουαλικής παρενόχλησης, διαμόρφωσαν επαρκέστερα την αντίληψη τους για την σεξουαλική παρενόχληση, ενώ πλέον δηλώνουν ότι έχουν την ικανότητα να περιγράψουν πλήρως την φύση του φαινομένου και να τοποθετηθούν απέναντι σ' αυτό. Το συγκεκριμένο εύρημα έχει υποστηριχθεί και από προγενέστερες έρευνες (Blackely et al., 1995· Powell, 1983· Tharumiya & Manicka, 2022). Εντούτοις, έρχεται σε αντίθεση με τα πορίσματα της έρευνας των Mazer & Percival (1989), στην οποία είχε βρεθεί ότι οι συμμετέχοντες, που είχαν προσωπικές εμπειρίες από περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης, ούτε αντιλαμβάνονταν επαρκέστερα το φαινόμενο, ούτε το αξιολογούσαν ως πιο σοβαρό όταν το συνέκριναν με άλλες μορφές σεξουαλικής βίας, σε σχέση με συμμετέχοντες που δεν είχαν προσωπικές εμπειρίες από αντίστοιχα περιστατικά.

Ένα τρίτο σημαντικό εύρημα που προέκυψε από την ανάλυση των δεδομένων της παρούσας έρευνας σχετίζεται με το πως έχει επιδράσει το κίνημα #metoo στις αντιλήψεις των συμμετεχόντων για τη σεξουαλική παρενόχληση. Από την ανάλυση βρέθηκε ότι οι συνεντευξιαζόμενοι, εξαιτίας του κινήματος #metoo δέχθηκαν μια σειρά επιδράσεων, με θετικό υπόβαθρο, στις αντιλήψεις τους, όπως η αναγνώριση νέων μορφών σεξουαλικής παρενόχλησης, η ενίσχυση της ενσυναίσθησης για τα θύματα, η εκμάθηση νέων πληροφοριών για τη σεξουαλική παρενόχληση, η ισχυροποίηση των ήδη υπάρχουσών αντιλήψεων και η κατανόηση των αιτιών πίσω από το φαινόμενο. Το εύρημα αυτό έρχεται σε αντίθεση με άλλες έρευνες, στις οποίες φαίνεται ότι το #metoo δεν έχει επιδράσει μόνο με θετικό, αλλά και με αρνητικό τρόπο στις αντιλήψεις των συμμετεχόντων για τη σεξουαλική παρενόχληση (Williamson et al., 2020· Coelho, 2023). Ενδεχομένως, η έλλειψη αναφορών των συμμετεχόντων της συγκεκριμένης έρευνας σε πιθανές επιδράσεις, με αρνητικό υπόβαθρο, στις αντιλήψεις τους για τη σεξουαλική παρενόχληση, να σχετίζεται με την επιβολή της πολιτικής ορθότητας στις απαντήσεις τους, κάτι που έχει βρεθεί ότι, μετά το ξέσπασμα του κινήματος #metoo, εμποδίζει την ελεύθερη έκφραση των ανδρών σε συζητήσεις για ανάλογα θέματα (Maricourt & Burrell, 2022). Τέλος, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι το παραπάνω εύρημα είναι πρωτότυπο, διότι, μέχρι στιγμής, δεν υπάρχει

κάποια άλλη έρευνα στην ελληνική βιβλιογραφία σε σχέση με το πως έχει επιδράσει το κίνημα #metoo στις αντιλήψεις των ανδρών για τη σεξουαλική παρενόχληση.

Ένα τέταρτο σημαντικό εύρημα που προέκυψε από την ανάλυση των δεδομένων της παρούσας έρευνάς αναφορικά με τον τρόπο που βιώνουν/έχουν βιώσει οι συνεντευξιαζόμενοι περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης σχετίζεται με τις αντιδράσεις που είχαν ορισμένοι συνεντευξιαζόμενοι όταν έπεσαν θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης. Ανάμεσα στις αντιδράσεις που αναφέρθηκαν είναι η προσπάθεια μείωσης της σημαντικότητας του περιστατικού, η προσπάθεια δικαιολόγησης του θύτη καθώς και η επίρριψη ευθυνών/κατηγοριών στον εαυτό για την παρενόχληση. Τα παραπάνω ευρήματα έχουν υποστηριχθεί από προγενέστερες έρευνες. Αρχικά, στην μελέτη του Warfield (2021), αναφέρεται ότι η προσπάθεια μείωσης της σημαντικότητας του περιστατικού, ως αντίδραση, από την πλευρά των θυμάτων, μπορεί να ερμηνευτεί ως αμυντικός μηχανισμός, που τα προστατεύει από την αναγνώριση/συνειδητοποίηση του συμβάντος και κατ' επέκτασιν από τα συναισθήματα ντροπής και ενοχής, που ενδεχομένως θα αισθανθούν. Ακόμη, η προσπάθεια δικαιολόγησης του θύτη, ως αντίδραση, έχει επίσης υποστηριχθεί από προηγούμενη έρευνα και έχει συνδεθεί με την τάση πολλών θυμάτων να κατηγορούν τον εαυτό τους για αυτό που τους συνέβη (Bonner-Thompson et al., 2023). Επιπλέον, η επίρριψη ευθυνών στον εαυτό για την παρενόχληση έχει αναγνωριστεί ως αντίδραση των θυμάτων σεξουαλικής βίας και σε παλαιότερες έρευνες και έχει συσχετιστεί με την τάση των θυμάτων να εσωτερικεύουν τις κοινωνικές στάσεις για την θυματοποίηση, όπως για παράδειγμα την επίρριψη ευθυνών σε ένα θύμα επειδή δεν έπραξε τα δέοντα για να αποφύγει την θυματοποίηση του (Ullman et al., 2014· Kennedy & Prock, 2018). Κλείνοντας, είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί ότι, οι προαναφερθείσες αντιδράσεις των συμμετεχόντων της έρευνας, παρουσιάζονται αντίστοιχα σε γυναίκες που έχουν θυματοποιηθεί (Weiss, 2010· Harsey et al., 2017· Roskin-Fraze, 2023).

Ένα πέμπτο σημαντικό εύρημα που προέκυψε από την ανάλυση των δεδομένων της παρούσας έρευνάς αναφορικά με τον τρόπο που βιώνουν/έχουν βιώσει οι συνεντευξιαζόμενοι περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης σχετίζεται με τα συναισθήματα των συμμετεχόντων που έχουν θυματοποιηθεί. Ορισμένα από τα συναισθήματα που ανέφεραν οι συνεντευξιαζόμενοι ότι ένιωθαν, όπως η ντροπή και η ενοχή, έχουν βρεθεί και σε προγενέστερες έρευνες ότι είναι κοινά ανάμεσα σε άνδρες που έχουν θυματοποιηθεί και σχετίζονται με την δυσκολία συνειδητοποίησης της κατάστασης της θυματοποίησης, την επίρριψη των ευθυνών στον εαυτό, κ.α. (Berry-Cabán et al., 2020· Farmer et al., 2024). Είναι

σημαντικό να αναφερθεί ότι, ανάλογα συναισθήματα μ' αυτά που είχαν οι συμμετέχοντες της έρευνας, εμφανίζονται αντίστοιχα στις γυναίκες που έχουν πέσει θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης. Ειδικότερα, η ντροπή και η ενοχή εμφανίζονται αντίστοιχα σε γυναίκες που έχουν θυματοποιηθεί, ως απόρροια της τάσης τους να επιρρίπτουν την ευθύνη στον εαυτό τους για ότι τους συνέβη (Ehlers & Clark, 2000· Latcheva, 2017).

Ένα έκτο σημαντικό εύρημα που προέκυψε από την ανάλυση των δεδομένων της παρούσας έρευνας αναφορικά με τον τρόπο που βιώνουν/έχουν βιώσει οι συνεντευξιζόμενοι περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης σχετίζεται με τις επιπτώσεις της σεξουαλικής παρενόχλησης στους συμμετέχοντες που έχουν θυματοποιηθεί. Πιο συγκεκριμένα, οι συμμετέχοντες μίλησαν για τις επιπτώσεις της θυματοποίησης, η οποία τους προκάλεσε τον φόβο επαναθυματοποίησης, είχε αρνητικό αντίκτυπο στο φλερτ που δέχονται από άλλα άτομα, πυροδότησε την εμφάνιση αυτοτιμωρητικών συμπεριφορών (στο κομμάτι της πρόσληψης τροφής) και δημιούργησε ένα αίσθημα φόβου για το ανδρικό φύλο. Τα αποτελέσματα, σε σχέση με τις επιπτώσεις της σεξουαλικής παρενόχλησης στους συμμετέχοντες της παρούσας έρευνας, αφενός συμφωνούν με τα πορίσματα προηγούμενων ερευνών, όπως εκείνες που έχουν διεξαχθεί από τους Vogt et al., (2005) και Papantoniou, (2021), που έχουν βρει ότι οι άνδρες που έχουν πέσει θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην σωματική και ψυχική υγεία τους καθώς και σε άλλους τομείς της ζωής τους, αφετέρου έρχονται σε αντίθεση με ευρήματα άλλων ερευνών, όπως της Bates (2014) και των Kessler et al., (2020), στις οποίες υποστηρίζεται ότι οι άνδρες, που πέφτουν θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης, δεν έχουν τόσο σοβαρές συνέπειες στη ζωή τους επειδή δεν αντιλαμβάνονται τις συγκεκριμένες εμπειρίες ως δυσάρεστες ή ενοχλητικές. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι, παρόμοιες επιπτώσεις μ' αυτές που είχαν οι συμμετέχοντες της έρευνας, εμφανίζονται αντίστοιχα στις γυναίκες που έχουν πέσει θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης. Σύμφωνα με το FRA/ European Union Agency for Fundamental Rights, (2015), οι γυναίκες, που πέφτουν θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης, αναπτύσσουν έντονο φόβο επαναθυματοποίησης, γίνονται καχύποπτες απέναντι στο ανδρικό φύλο, διαταράσσονται οι διαπροσωπικές τους σχέσεις με ανδρικά πρόσωπα, ενώ ενδέχεται να εμφανίσουν αυτοτιμωρητικές συμπεριφορές (π.χ. διαταραχές πρόσληψης τροφής, αυξημένη χρήση ουσιών, αυξημένη χρήση αλκοόλ/ηρεμιστικών χαπιών κ.α.).

Ένα έβδομο σημαντικό εύρημα που προέκυψε από την ανάλυση των δεδομένων της παρούσας έρευνας αναφορικά με τον τρόπο που βιώνουν/έχουν βιώσει οι συνεντευξιζόμενοι περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης σχετίζεται με τους τρόπους που

εκείνοι αντιμετώπισαν την εμπειρία θυματοποίησης. Πιο συγκεκριμένα, οι συμμετέχοντες της παρούσας έρευνας ανέφεραν ότι αντιμετώπισαν την εμπειρία θυματοποίησης με ψυχοθεραπεία. Από όσο γνωρίζουμε, το παραπάνω εύρημα είναι καινοφανές, διότι δεν συναντάται στην ήδη υπάρχουσα ελληνική ή ξένη βιβλιογραφία. Παρόλα αυτά, αξίζει να γίνει αναφορά στην έρευνα των McDonald & Tijerino, (2013), σε άνδρες που έχουν υπάρξει θύματα σεξουαλικής κακοποίησης, στην οποία βρέθηκε ότι οι συμμετέχοντες αντιμετώπισαν τα αρνητικά συμπτώματα με ατομική/ ομαδική συμβουλευτική ή ψυχοθεραπεία. Αντίστοιχη έρευνα των Kim & Kim (2020), σε γυναίκες που έχουν υπάρξει θύματα σεξουαλικής κακοποίησης, επιβεβαιώνει την παραπάνω παραδοχή. Με αφορμή το παρόν εύρημα προτείνεται η διεξαγωγή μελλοντικών ερευνών, ώστε να δοθεί περισσότερο φως στους τρόπους που οι άνδρες- θύματα αντιμετωπίζουν την εμπειρία της σεξουαλικής παρενόχλησης.

Ένα όγδοο σημαντικό εύρημα που προέκυψε από την ανάλυση των δεδομένων της παρούσας έρευνας αναφορικά με τον τρόπο που βιώνουν/έχουν βιώσει οι συνεντευξιαζόμενοι περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης σχετίζεται με τους παράγοντες που τους ώθησαν στη διάπραξη σεξουαλικής παρενόχλησης. Πιο συγκεκριμένα, ένας συμμετέχων, ο οποίος ανέφερε ότι είχε προβεί σε σεξουαλική παρενόχληση στο παρελθόν, δήλωσε ότι, κατά τη διάρκεια συναινετικής σεξουαλικής επαφής με την κοπέλα του, θεώρησε λανθασμένα ότι μπορεί να κάνει μια συγκεκριμένη κίνηση, χωρίς εκ νέου συναίνεση από εκείνη, κάτι που η ίδια ερμήνευσε ως παρενόχληση. Το συγκεκριμένο εύρημα έχει υποστηριχθεί και από την έρευνα του Reinicke (2022), στην οποία οι συμμετέχοντες τόνισαν ότι η συμπεριφορά τους, κατά τη διάρκεια του σεξ, ενδέχεται να έχει παραβιάσει τα σεξουαλικά όρια των συντρόφων τους, σε σημείο που να έχουν διαπράξει παρενόχληση, αφενός διότι δεν έλαβαν υπόψιν ότι τα σεξουαλικά όρια των συντρόφων τους μπορεί να διαφοροποιούνται ανάλογα με τον χρόνο και το πλαίσιο, αφετέρου επειδή δεν θεώρησαν απαραίτητο να ζητήσουν εκ νέου συναίνεση, κατά τη διάρκεια του σεξ, για τις κινήσεις που ήθελαν να κάνουν.

Ένα ένατο σημαντικό εύρημα που προέκυψε από την ανάλυση των δεδομένων της παρούσας έρευνας αναφορικά με τον τρόπο που βιώνουν/έχουν βιώσει οι συνεντευξιαζόμενοι περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης σχετίζεται με τον αναστοχασμό των συμμετεχόντων, που έχουν προβεί στο παρελθόν σε σεξουαλική παρενόχληση, αναφορικά με την ίδια τη συμπεριφορά τους. Ειδικότερα, ο συνεντευξιαζόμενος, ο οποίος υποστήριξε ότι είχε προβεί σε ανάλογη συμπεριφορά στο παρελθόν, ανέφερε πως παρόλο

που έχει γίνει και ο ίδιος θύτης, χωρίς να το καταλάβει, το δουλεύει και προσπαθεί να το βελτιώσει. Το παραπάνω εύρημα υποστηρίζεται επίσης από την έρευνα του Reinicke (2022), όπου οι συμμετέχοντες, που είχαν υπάρξει θύτες σεξουαλικής παρενόχλησης στο παρελθόν, αναφέραν ότι, στο πλαίσιο αναστοχασμού, αναγνωρίζουν προηγούμενες συμπεριφορές τους ως παρενοχλητικές, προσπαθούν να κατανοήσουν τα αίτια τους και τοποθετούνται κριτικά απέναντι τους, έχοντας ως σκοπό να μην τις επαναλάβουν στο μέλλον.

Ένα δέκατο σημαντικό εύρημα που προέκυψε από την ανάλυση των δεδομένων της παρούσας έρευνάς αναφορικά με τον τρόπο που βιώνουν/έχουν βιώσει οι συμμετέχοντες περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης σχετίζεται με τα συναισθήματα που αναδύθηκαν στους συμμετέχοντες όταν έγιναν παρατηρητές κάποιου/ων περιστατικού/ών σεξουαλικής παρενόχλησης και συγκεκριμένα με την αναβίωση παρόμοιων συναισθημάτων με εκείνα που ένιωσαν όταν είχαν θυματοποιηθεί οι ίδιοι. Ειδικότερα, ένας συνεντευξιαζόμενος δήλωσε ότι, όταν έγινε παρατηρητής σε περιστατικό σεξουαλικής παρενόχλησης, αισθάνθηκε ότι αναβιώνει ξανά τη δική του παρενόχληση, νιώθοντας τα ίδια συναισθήματα (ντροπή, αηδία, κ.λπ.). Το εύρημα αυτό υποστηρίζεται και από την έρευνα του Low (2007), στην οποία είχε βρεθεί ότι οι παρατηρητές, οι οποίοι έχουν υπάρξει θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης, τραυματίζονται «διπλά», βιώνοντας, εκ νέου, τα ίδια αρνητικά συναισθήματα που αισθάνονταν όταν θυματοποιήθηκαν και έχοντας επιπτώσεις στην σωματική υγεία, στην ψυχολογία και στην εργασία τους.

Ένα τελευταίο σημαντικό εύρημα που προέκυψε από την ανάλυση των δεδομένων της παρούσας έρευνας αναφορικά με τον τρόπο που βιώνουν/έχουν βιώσει οι συνεντευξιαζόμενοι περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης σχετίζεται με τους παράγοντες που επηρέασαν την αντίδραση των συμμετεχόντων όταν έγιναν παρατηρητές κάποιου/ων περιστατικού/ών σεξουαλικής παρενόχλησης. Κάποιοι από τους παράγοντες που αναφέρθηκαν είναι ο φόβος για πιθανή στοχοποίηση από το θύτη και η σοβαρότητα του περιστατικού. Στην περίπτωση του φόβου για πιθανή στοχοποίηση από το θύτη έχει βρεθεί και σε προγενέστερες έρευνες ότι επηρεάζει την αντίδραση των παρατηρητών σε ανάλογα περιστατικά, κάτι που συνδέεται με την πεποίθηση ότι, εάν υπάρξει αντίδραση/παρέμβαση σε κάποιες περιπτώσεις από τον παρατηρητή, θα υπάρξουν αντίποινα από το θύτη (Lamb & Attwell, 2019· Flood, 2022). Αντίστοιχα, η σοβαρότητα του περιστατικού ως παράγοντας που επηρεάζει την αντίδραση των παρατηρητών σε ανάλογα περιστατικά έχει υποστηριχθεί ως εύρημα και από άλλες μελέτες, οι οποίες το συνδέουν με την τάση των ατόμων να

αντιδρούν πιο άμεσα σε μια κατάσταση όταν κρίνουν ότι πρέπει να επέμβουν για να βοηθήσουν κάποιο άλλο άτομο (Bennett et al., 2017· Jacobson & Eaton, 2018).

Περιορισμοί-Προτάσεις για μελλοντική έρευνα

Ένας βασικός περιορισμός της παρούσας έρευνας αποτελεί το γεγονός ότι εστίασε σε μια ομάδα ανδρών (άνδρες φοιτητές, 18 έως 30 ετών), κάτι που δεν επιτρέπει την γενίκευση των αποτελεσμάτων, ούτε τη διεξαγωγή συμπερασμάτων για άλλες ομάδες ανδρών με διαφορετικά δημογραφικά χαρακτηριστικά, αφού τα ευρήματα της έρευνας αφορούν μια συγκεκριμένη πληθυσμιακή και ηλικιακή ομάδα ανδρών, σε ορισμένο χώρο και χρόνο.

Ένας άλλος περιορισμός της έρευνας αφορά την πιθανή επιβολή της πολιτικής ορθότητας στις απαντήσεις των συμμετεχόντων, ειδικότερα στο κομμάτι της έρευνας που αφορά τις επιδράσεις που δέχθηκαν από το #metoo στις αντιλήψεις τους για τη σεξουαλική παρενόχληση. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, σύμφωνα με τους Maricourt & Burrell, (2022), μετά το ξέσπασμα του κινήματος #metoo, εξαιτίας της πολιτικής ορθότητας, οι άνδρες «φιλτράρουν» το λόγο τους, όταν εκφράζονται δημόσια για ανάλογα θέματα. Επομένως, ενδέχεται η ύπαρξη μόνο θετικών και η έλλειψη αρνητικών επιδράσεων από το #metoo στις αντιλήψεις τους για τη σεξουαλική παρενόχληση να σχετίζεται με το προαναφερθέν «φιλτράρισμα» που δύναται να πραγματοποιήθηκε από τους συμμετέχοντες στις απαντήσεις τους.

Τέλος, ένας ακόμη περιορισμός της έρευνας αφορά την πιθανή επίδραση της μεροληψίας της κοινωνικής επιθυμητότητας (social desirability bias) στις απαντήσεις των συμμετεχόντων που σχετίζονται με τις εμπειρίες τους από περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης (είτε ως θύματα, είτε ως θύτες, είτε ως παρατηρητές). Σύμφωνα με τον Junior-Bishop (2022), η μεροληψία της κοινωνικής επιθυμητότητας δύναται να οδηγήσει τους συμμετέχοντες σε μια ποιοτική έρευνα στην απόκρυψη πληροφοριών, αναφορικά με τις εμπειρίες τους από περιστατικά σεξουαλικής βίας, λόγω του φόβου αρνητικής κριτικής ή στιγματισμού. Η προαναφερθείσα μεροληψία ενδέχεται να επηρέασε τις απαντήσεις των συμμετεχόντων της παρούσας έρευνας, εάν λάβουμε υπόψιν ότι οι περισσότεροι συνεντευξιαζόμενοι έχουν θυματοποιηθεί ή έχουν υπάρξει παρατηρητές, ενώ βρέθηκε μόνο ένας συνεντευξιαζόμενος, ο οποίος δήλωσε ότι έχει προβεί σε σεξουαλική παρενόχληση στο παρελθόν. Άρα, είναι πιθανόν να υπήρχαν και άλλοι συμμετέχοντες, οι οποίοι δεν αποκάλυψαν εμπειρίες θυματοποίησης ή παρατήρησης περιστατικών σεξουαλικής παρενόχλησης, εξαιτίας του φόβου στιγματισμού και άλλοι, οι οποίοι δεν μίλησαν για τυχόν εμπλοκή τους ως θύτες σε περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης, λόγω του φόβου αρνητικής κριτικής. Οι τελευταίοι ενδέχεται επίσης να πήραν αυτή την απόφαση, διότι η σεξουαλική παρενόχληση είναι μια πράξη ποινικά κολάσιμη, γεγονός που αποθαρρύνει τους

ανθρώπους που έχουν υπάρξει θύτες να μιλήσουν «ανοιχτά» για την εμπειρία τους (Tinkler, 2018).

Αφού αναφέρθηκαν οι περιορισμοί, είναι σημαντικό να γίνουν ορισμένες προτάσεις για τη διεξαγωγή μελλοντικών ερευνών.

Αρχικά, εφόσον η έρευνα εστίασε σε μια συγκεκριμένη ομάδα ανδρών (άνδρες φοιτητές, 18 έως 30 ετών), θα μπορούσαν να διεξαχθούν άλλες ποιοτικές έρευνες, με το ίδιο θέμα, σε άλλες ομάδες ανδρών (π.χ. άνδρες με διαφορετικό σεξουαλικό προσανατολισμό, άνδρες μέσης ηλικίας, κ.λπ.).

Επίσης, επειδή στην παρούσα έρευνα δεν βρέθηκαν επιδράσεις του κινήματος #metoo, με αρνητικό υπόβαθρο, στις αντιλήψεις των συμμετεχόντων για τη σεξουαλική παρενόχληση, στοιχείο που απ' την μια πλευρά έρχεται σε αντίθεση με άλλες έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί στο εξωτερικό και απ' την άλλη πλευρά δεν μπορεί να λειτουργήσει ως αρωγός για εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων, αφού δεν υπάρχει, έως τώρα, κάποια άλλη έρευνα στην ελληνική βιβλιογραφία που να υποστηρίζει ή να αντικρούει το παραπάνω εύρημα θα μπορούσε να διεξαχθεί, εκ νέου, μια ποιοτική έρευνα σε δείγμα Ελλήνων ανδρών για να μελετήσει εστιασμένα τις επιδράσεις του κινήματος #metoo στις αντιλήψεις των ανδρών για τη σεξουαλική παρενόχληση. Σ' αυτό το σημείο είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι θα είχε ενδιαφέρον η διενέργεια μιας Ομάδας Εστίασης, με Έλληνες άνδρες, που θα δύνανται να προέρχονται από την ίδια ομάδα ανδρών με αυτή της παρούσας έρευνας ή από κάποια άλλη της επιλογής του ερευνητή, και θα επικεντρώνονταν στη διερεύνηση της επίδρασης του κινήματος #metoo στις αντιλήψεις των ανδρών για τη σεξουαλική παρενόχληση.

Επιπλέον, εφόσον η παρούσα έρευνα ανέδειξε, έως ένα βαθμό, τις εμπειρίες των ανδρών που έχουν πέσει θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης, εστιάζοντας στον τρόπο που αντιδρούν σε ανάλογα περιστατικά, στα συναισθήματά τους, στις επιπτώσεις των συμβάντων αυτών στη ζωή τους και στον τρόπο που τα αντιμετωπίζουν, θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί μια ποιοτική έρευνα, της οποίας τα δεδομένα θα προσεγγιστούν με διαφορετική μέθοδο ανάλυσης (π.χ. Ερμηνευτική Φαινομενολογική Ανάλυση) ώστε να αναλυθούν διεξοδικά οι ατομικές εμπειρίες των ανδρών, που έχουν πέσει θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης και να γίνει κατανοητός ο τρόπος που γίνεται αντιληπτό το φαινόμενο και η εμπειρία από το κάθε άτομο ξεχωριστά. Παρόμοιου τύπου έρευνα θα

μπορούσε να διεξαχθεί, έχοντας ως θέμα τις εμπειρίες των ανδρών που έχουν υπάρξει παρατηρητές περιστατικών σεξουαλικής παρενόχλησης.

Επιπρόσθετα, θα είχε ενδιαφέρον η διεξαγωγή ποιοτικών ερευνών με παρόμοια θεματολογία σε άτομα προερχόμενα από άλλα κοινωνικά φύλα (πέρα απ' το ανδρικό και το γυναικείο), ώστε να αναδυθούν στοιχεία για τον τρόπο που διαμορφώνουν τις αντιλήψεις τους για τη σεξουαλική παρενόχληση, τις επιδράσεις του κινήματος #metoo σ' αυτές και τέλος τον τρόπο που βιώνουν/έχουν βιώσει ανάλογα συμβάντα.

Τέλος, θα μπορούσε να διεξαχθεί μια συγκριτική μελέτη με δείγμα ανδρών που έχουν παρενοχληθεί σεξουαλικά και δείγμα ανδρών που έχουν κακοποιηθεί σεξουαλικά, ώστε να αναλυθούν εκτενώς οι συνέπειες που προκύπτουν από τις δύο συνθήκες και οι τρόποι που οι άνδρες τις αντιμετωπίζουν, δίνοντας έμφαση σε τι βαθμό αποκλίνουν και σε τι βαθμό συγκλίνουν.

Αξία Αποτελεσμάτων Συμβουλευτικής

Τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας δύνανται αφενός να αποτελέσουν πηγή ενημέρωσης και να ευαισθητοποιήσουν τους ειδικούς που παρέχουν υπηρεσίες Συμβουλευτικής και Ψυχοθεραπείας, είτε σε ατομικό, είτε σε ομαδικό επίπεδο, αφετέρου να εμπνεύσουν την επιστημονική κοινότητα ώστε να δημιουργηθούν εστιασμένα προγράμματα πρόληψης και παρέμβασης για το ευρύ κοινό καθώς και εκπαίδευσης για τους επαγγελματίες.

Από την μια πλευρά, όπως προαναφέρθηκε, τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης έρευνας, μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως άτυπος ενημερωτικός οδηγός από ειδικούς, που παρέχουν υπηρεσίες Συμβουλευτικής και Ψυχοθεραπείας με σκοπό να λάβουν την κατάλληλη βοήθεια θεραπευόμενοι, οι οποίοι πραγματεύονται ζητήματα που σχετίζονται με το θέμα της παρούσας εργασίας. Για παράδειγμα, ένας Συμβουλευτικός Ψυχολόγος, ο οποίος έχει απέναντι του έναν θεραπευόμενο, που έχει πέσει θύμα σεξουαλικής παρενόχλησης, θα μπορούσε να ανατρέξει στην παρούσα εργασία, να διαβάσει για τις αντιδράσεις, τα συναισθήματα, τις επιπτώσεις και τους τρόπους αντιμετώπισης της σεξουαλικής παρενόχλησης από την πλευρά των ανδρών που έχουν θυματοποιηθεί και κατ' επέκτασιν να σχεδιάσει επαρκέστερα την θεραπευτική του παρέμβαση.

Από την άλλη πλευρά, όπως σχολιάστηκε παραπάνω, τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης έρευνας μπορούν να εμπνεύσουν την επιστημονική κοινότητα ώστε να δημιουργηθούν εστιασμένα προγράμματα πρόληψης και παρέμβασης για το ευρύ κοινό καθώς και εκπαίδευσης για τους επαγγελματίες. Αρχικά, ένα σημαντικό εύρημα της συγκεκριμένης έρευνας, σε σχέση με τους τρόπους διαμόρφωσης των αντιλήψεων των ανδρών για τη σεξουαλική παρενόχληση, αφορά την επιρροή που αυτές δέχονται από εκπαιδευτικά περιβάλλοντα. Με αφετηρία το συγκεκριμένο εύρημα, μπορεί να προταθεί η δημιουργία προγραμμάτων πρόληψης και παρέμβασης σε σχολεία, πανεπιστήμια και άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα, ώστε να προωθηθεί η σωστή ενημέρωση και εκπαίδευση για τέτοια ζητήματα και να διαμορφωθούν με ορθό τρόπο οι αντιλήψεις των εκκολλητόμενων νέων ανδρών για τη σεξουαλική παρενόχληση και να περιοριστεί η επίδραση ιδεολογιών ή προτύπων (όπως η πατριαρχία) που έχει βρεθεί ότι επηρεάζουν τις αντιλήψεις των ανδρών και συνδέονται με την αυξημένη προδιάθεση για διάπραξη σεξουαλικής παρενόχλησης, την έλλειψη αντιδράσεων σε περίπτωση παρατήρησης ανάλογων περιστατικών, κ.α. (Sakallı-Uğurlu, 2010· Herrera et al., 2014). Έπειτα, εφόσον στην παρούσα έρευνα βρέθηκε ότι το κίνημα #metoo έχει θετικές επιδράσεις στις αντιλήψεις των ανδρών για τη σεξουαλική παρενόχληση, θα μπορούσαν να σχεδιαστούν και να εφαρμοστούν προγράμματα πρόληψης

και παρέμβασης στο ευρύ κοινό, στα οποία το κίνημα #metoo και οι αξίες, που αυτό προσβεί, να διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο, με στόχο την πυροδότηση του αναστοχασμού των ανδρών για τις αντιλήψεις τους για το φαινόμενο και κατ' επέκτασιν την κινητοποίηση τους ώστε να καταπολεμηθεί αποτελεσματικά. Τέλος, τα ευρήματα που σχετίζονται με τις εμπειρίες των ανδρών από περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης μπορούν να αποτελέσουν έμπνευση για την έναρξη εκστρατειών και τον σχεδιασμό/ την εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης και παρέμβασης στο ευρύ κοινό, τα οποία έχει βρεθεί ότι φωτίζουν με θετικό τρόπο τις εμπειρίες θυματοποίησης των ανδρών και θέτουν υπό αμφισβήτηση τις ξεπερασμένες αντιλήψεις για αυτήν (Watson & Corrigan, 2005· Evans et al., 2010). Αντίστοιχες εκστρατείες και προγράμματα, βασισμένα στα συγκεκριμένα αποτελέσματα, θα μπορούσαν να διενεργηθούν έχοντας ως στόχο την εκπαίδευση των ανδρών για το πως πρέπει να αντιδρούν όταν παρατηρούν περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης, εφόσον σε προηγούμενες έρευνες έχει βρεθεί ότι πολλές φορές αδρανούν επειδή δεν γνωρίζουν τον ενδεδειγμένο τρόπο αντίδρασης σ' αυτά (Farkas et al., 2020). Κλείνοντας, τα ευρήματα της έρευνας μπορούν να αποτελέσουν αρωγό για τη δημιουργία εκπαιδεύσεων για τους επαγγελματίες ψυχικής υγείας, οι οποίοι οφείλουν να ενημερωθούν και να ενσωματώσουν στην θεραπευτική τους πρακτική τα νεότερα δεδομένα για τις εμπειρίες σεξουαλικής παρενόχλησης υπό το πρίσμα της ανδρικής οπτικής.

Προσωπικός Αναστοχασμός

Το παρόν υποκεφάλαιο συμπεριλαμβάνει τον προσωπικό μου αναστοχασμό για το πώς τοποθετήθηκα σαν ερευνήτρια καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας.

Αρχικά, είναι αναγκαίο να καταγραφεί ότι η επιλογή του θέματος της διπλωματικής μου εργασίας δεν ήταν τυχαία. Πάντα αναλογιζόμουν τι αντιλήψεις έχουν οι νεαροί άνδρες για τη σεξουαλική παρενόχληση, πώς διαμορφώνονται, πώς έχουν επηρεαστεί από το #metoo καθώς και τέλος αν και πώς βιώνουν ανάλογα περιστατικά. Επηρεασμένη από τον κοινωνικό μου κύκλο, πίστευα ότι οι Έλληνες άνδρες δεν ασχολούνται και δεν γνωρίζουν εις βάθος ανάλογα θέματα, δεν είναι θετικά διακείμενοι απέναντι στο #metoo, δεν έχουν δεχθεί θετικές επιδράσεις στις αντιλήψεις τους από το συγκεκριμένο κίνημα και ότι εάν και βιώνουν ανάλογα περιστατικά δεν τους δίνουν ιδιαίτερη σημασία.

Κατά τη διάρκεια της συγγραφής της ερευνητικής πρότασης, μελετώντας τη σχετική βιβλιογραφία, οι προαναφερθείσες πεποιθήσεις μου άρχισαν να τροποποιούνται, διότι ήρθα πολλές φορές σε επαφή με ευρήματα ερευνών, που ήταν αντικρουόμενα, σε σχέση με εκείνα που εγώ πίστευα μέχρι τη δεδομένη χρονική στιγμή. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι, πριν την ενασχόλησή μου με το συγκεκριμένο θέμα, με αφορμή τη διπλωματική μου εργασία, δεν γνώριζα όλα αυτά, τα οποία κατέληξα να γνωρίζω, μετά την περάτωση της. Τόσο η μελέτη της βιβλιογραφίας, όσο και η ίδια η ερευνητική διαδικασία, διεύρυναν τους γνωστικούς μου ορίζοντες και με ευαισθητοποίησαν περισσότερο απέναντι στο φαινόμενο.

Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας διεξαγωγής των συνεντεύξεων, είναι απαραίτητο να υπογραμμιστεί ότι, ενώ αρχικά είχα συγκεκριμένες αναμονές για την φύση της διαδικασίας και το περιεχόμενο των συνεντεύξεων (τις αντιλήψεις/εμπειρίες των συνεντευξιζόμενων), τελικά η ερευνητική πραγματικότητα με εξέπληξε και με διέπνευσε. Πριν την έναρξη των συνεντεύξεων, ανέμενα ότι οι συμμετέχοντες θα απέκρυπταν ή θα ωραιοποιούσαν τις απαντήσεις τους και δεν θα μοιράζονταν μαζί μου τις εμπειρίες τους από ανάλογα περιστατικά. Αυτή η αναμονή συνδεόταν με δικές μου σκέψεις ότι οι συμμετέχοντες δεν θα με εμπιστεύονταν, επειδή είμαι μια γυναίκα ερευνήτρια που τους κάλεσε να μιλήσουν για ένα ευαίσθητο θέμα, για το οποίο οι άνδρες πολλές φορές αποφεύγουν να τοποθετηθούν δημόσια και που ενδέχεται να συζητούσαν πιο εύκολα, εάν ο ερευνητής ήταν άνδρας. Εντούτοις, κατά τη διάρκεια διεξαγωγής των συνεντεύξεων, οι συμμετέχοντες φάνηκε ότι εξέφρασαν τις αντιλήψεις τους με ειλικρίνεια, ενώ η πλειοψηφία από αυτούς μίλησε ανοιχτά και χωρίς ιδιαίτερη δυσκολία για προσωπικές τους εμπειρίες από

συμβάντα σεξουαλικής παρενόχλησης. Επιπλέον, πριν την έναρξη των συνεντεύξεων περίμενα, επηρεασμένη από συζητήσεις με μέλη της οικογένειάς μου, φίλους και συναδέλφους, ότι οι συνεντευξιαζόμενοι δεν θα γνωρίζουν τι είναι η σεξουαλική παρενόχληση, θα την συγχέουν με άλλες μορφές σεξουαλικής βίας (π.χ. κακοποίηση) και δεν θα έχουν να αφηγηθούν δικές τους εμπειρίες από περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια διεξαγωγής των συνεντεύξεων, οι συνεντευξιαζόμενοι φάνηκε ότι κατανοούσαν επαρκώς τι είναι η σεξουαλική παρενόχληση, δεν την σύγχεαν με άλλες μορφές σεξουαλικής βίας, ενώ παράλληλα μίλησαν για βιώματα που είχαν είτε ως θύματα, είτε ως παρατηρητές, τα οποία αναγνώρισαν, από τη στιγμή που τους συνέβησαν, ως περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης. Μάλιστα, στην περίπτωση των συμμετεχόντων που είχαν υπάρξει θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης, φάνηκε ότι οι εμπειρίες τους είχαν αντίκτυπο στη ζωή τους, κάτι που διέψευσε τις αρχικές μου πεποιθήσεις.

Ακόμη, είναι απαραίτητο να υπογραμμιστεί ότι κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων, προσπάθησα να ακούω με προσοχή τους συμμετέχοντες, δεν τους διέκοπτα, δεν έδειξα φόβο ή δυσφορία την στιγμή της περιγραφής των εμπειριών τους από περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης και, όταν χρειάστηκε, πρότεινα την διακοπή της συνέντευξης, για να μην υπάρξει περαιτέρω συναισθηματική δυσφορία στους συμμετέχοντες.

Εκτός από τα παραπάνω, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι, στο στάδιο διεξαγωγής συνεντεύξεων, μετά την πρώτη μου συνέντευξη με συμμετέχοντα, ο οποίος δήλωσε ότι είχε πέσει θύμα σεξουαλικής παρενόχλησης, σταμάτησα για ένα μήνα τη διεξαγωγή των συνεντεύξεων, καθώς δυσκολεύτηκα να διαχειριστώ τα συναισθήματα, που αναδύθηκαν κατά τη διάρκεια της συγκεκριμένης συνέντευξης (θυμός για το θύτη, θλίψη για τον συμμετέχοντα που παρενοχλήθηκε, άγχος για τις επόμενες συνεντεύξεις, κ.α.). Η απόφαση για την διακοπή των συνεντεύξεων, για ένα εύλογο χρονικό διάστημα, πάρθηκε από εμένα, ώστε να μπορέσω να διαχειριστώ τα αναδυόμενα συναισθήματα που προκλήθηκαν από την αφήγηση της θυματοποίησης του συμμετέχοντα, ώστε να μην παρεισφρήσουν στην ερευνητική διαδικασία και κατ' επέκτασιν την επηρεάσουν με κάποιον τρόπο. Στην αποτελεσματική διαχείριση των παραπάνω συναισθημάτων συνέβαλαν η υποστήριξη από την επιβλέπουσα μου, κ. Μαλικιώση-Λοϊζου, η θεραπευτική δουλειά με τον προσωπικό μου ψυχοθεραπευτή και η μελέτη ερευνητικών δεδομένων για την επίδραση των δεδομένων που

προκύπτουν από συνεντεύξεις, σε πλαίσιο ποιοτικών ερευνών, οι οποίες επηρεάζουν ποικιλοτρόπως τους/τις ερευνητές/τριες.¹¹

Κατά τη διάρκεια της θεματικής ανάλυσης, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι αρχικά προσπαθούσα να συμπεριλάβω στην ανάλυση όλες τις εμπειρίες, τις σκέψεις, τις αντιλήψεις, τα συναισθήματα των συμμετεχόντων για τη σεξουαλική παρενόχληση, επηρεασμένη από την ανάγκη μου να αναδειχθεί η φωνή τους, κάτι που ερχόταν σε αντίθεση με την ίδια τη διαδικασία της θεματικής ανάλυσης και κατ' επέκτασιν με το πρωτόκολλο συγγραφής αποτελεσμάτων της ποιοτικής έρευνας. Ομολογώ ότι δυσκολεύτηκα ιδιαίτερα να παραβλέψω την ανάγκη μου για ανάδειξη όλων των στοιχείων που περιείχαν οι συνεντεύξεις. Εντούτοις, μετά από διεξοδικές συζητήσεις με την επιβλέπουσα, κ. Μαλικιώση-Λοΐζου, κατάφερα να αφήσω πίσω τη συγκεκριμένη δυσκολία, να πραγματοποιήσω με σωστό τρόπο τη διαδικασία της θεματικής ανάλυσης και ακολουθήσω το πρωτόκολλο συγγραφής αποτελεσμάτων της ποιοτικής έρευνας. Επιπλέον, κατά τη διάρκεια διεξαγωγής της θεματικής ανάλυσης, οφείλω να παραδεχθώ ότι δυσκολεύτηκα να επεξεργαστώ, να κωδικοποιήσω και να εξάγω θέματα από τη συνέντευξη ενός συμμετέχοντα, ο οποίος έπεσε θύμα σεξουαλικής παρενόχλησης όντας ανήλικος και αντιμετώπισε βαρύτατες συνέπειες, εξαιτίας της θυματοποίησης του. Τις πρώτες φορές που ερχόμουν σε επαφή με το απομαγνητοφωνημένο κείμενο της συγκεκριμένης συνέντευξης κατακλυζόμουν από πληθώρα αρνητικών συναισθημάτων (οργή για το θύτη, απογοήτευση για την στάση των παρατηρητών και του ευρύτερου κύκλου του, κ.α.). Για αυτό το λόγο, κάθε φορά που διαπίστωνα ότι η επεξεργασία της συγκεκριμένης συνέντευξης μου δημιουργούσε δυσφορία, σταματούσα τη διαδικασία και την ξεκινούσα, εκ νέου, όταν αισθανόμουν ότι είχα την ικανότητα να είμαι συναισθηματικά αποστασιοποιημένη.

Κλείνοντας, κατά τη διάρκεια της συγγραφής του κειμένου της διπλωματικής και ειδικότερα κατά της συγγραφής του κεφαλαίου της Συζήτησης, προέκυψε ένα ζήτημα, το οποίο δυσκολεύτηκα να διαχειριστώ και είναι σημαντικό να καταγραφεί σ' αυτό το σημείο

¹¹ Σύμφωνα με το UK Statistics Authority's Centre for Applied Data Ethics (2022), κατά τη διάρκεια διεξαγωγής μιας ποιοτικής έρευνας υπάρχει πιθανότητα να προκύψει ψυχική δυσφορία ή τραυματισμός του/της ερευνητήτριας, ως αποτέλεσμα της περιγραφής τραυματικών εμπειριών της ζωής των συμμετεχόντων, που αναδύονται κατά τη διάρκεια της συνέντευξης. Αντίστοιχα, η έρευνα των Guthrie et al., (2017), έδειξε ότι οι ερευνητές/τριες που ασχολούνται με την ποιοτική έρευνα έχουν αυξημένες πιθανότητες να βιώσουν υψηλό στρες, άγχος και κατάθλιψη σε σχέση με το γενικό πληθυσμό. Η ίδια έρευνα έδειξε ότι ο κίνδυνος είναι αυξημένος για τις γυναίκες και τα άτομα που ασχολούνται ερευνητικά με κοινωνικές/ανθρωπιστικές επιστήμες.

της διπλωματικής. Ο λόγος γίνεται για το τρίτο εύρημα, που προέκυψε από την ανάλυση των δεδομένων της παρούσας έρευνας, το οποίο σχετίζεται με το πως έχει επιδράσει το κίνημα #metoo στις αντιλήψεις των συμμετεχόντων για τη σεξουαλική παρενόχληση. Στις συνεντεύξεις, που συμπεριλήφθηκαν στην ανάλυση, βρέθηκαν μόνο θετικές επιδράσεις στις αντιλήψεις των συνεντευξιαζόμενων από το κίνημα #metoo, ένα εύρημα το οποίο αφενός μπορεί να χαρακτηριστεί ως καινοφανές διότι δεν έχει ξαναεμφανιστεί στην ελληνική βιβλιογραφία, αφετέρου όμως έρχεται σε αντίθεση με άλλες διεθνείς έρευνες, στις οποίες εμφανίζονται όχι μόνο θετικές αλλά και αρνητικές επιδράσεις του #metoo στις αντιλήψεις των συμμετεχόντων για τη σεξουαλική παρενόχληση. Εγώ, ως ερευνήτρια, επέλεξα στο συγκεκριμένο κομμάτι της Συζήτησης να εστιάσω στο γιατί ενδεχομένως δεν βρέθηκαν αρνητικές επιδράσεις του #metoo στις αντιλήψεις των συμμετεχόντων της ερευνάς μου για τη σεξουαλική παρενόχληση και όχι στο γιατί οι συγκεκριμένοι συνεντευξιαζόμενοι έχουν δεχθεί μόνο θετικές επιδράσεις για δύο λόγους: α) Κατά τη διεξαγωγή πιλοτικών συνεντεύξεων υπήρξε συμμετέχων, ο οποίος δήλωσε ότι έχει δεχθεί αρνητικές επιδράσεις από το κίνημα #metoo στις αντιλήψεις του για τη σεξουαλική παρενόχληση.¹² Εάν αυτή η συνέντευξη δεν ήταν πιλοτική και συμπεριλαμβανόταν στην ανάλυση, τα παραπάνω αποτελέσματα θα διαφοροποιούνταν και αναλύονταν διαφορετικά και β) Προσωπικά πιστεύω ότι ίσως υπήρχαν και αρνητικές επιδράσεις στις αντιλήψεις των συμμετεχόντων της έρευνας μου από το #metoo, οι οποίες δεν εκφράστηκαν για διάφορους λόγους (αυτό αναλύεται διεξοδικά στη Συζήτηση). Σε οποιαδήποτε περίπτωση, προτείνεται η διεξαγωγή μελλοντικής έρευνας για να δοθεί περισσότερο φως για τις επιδράσεις του κινήματος #metoo στις αντιλήψεις των Ελλήνων ανδρών για τη σεξουαλική παρενόχληση.

¹² Τα δεδομένα από τις πιλοτικές συνεντεύξεις δεν έχουν συμπεριληφθεί στην ανάλυση

Βιβλιογραφία

- Adams, M., Scarduzio, J. A., Limperos, A. M., & Fletcher, J. (2021). Younger employees' sexual harassment experiences on Facebook's public feed versus direct messages: How the online setting impacts uncertainty and coping. *Sexuality & Culture*, 26(5), 1840-1857. <https://doi.org/10.1007/s12119-022-09974-6>
- Adikaram, A. & Weerakotuwa, S. (2022). Scorned by men and pursued by women: sexual harassment of heterosexual working men, *Gender in Management*, 37 (4), 549-565. <https://doi.org/10.1108/GM-08-2021-0242>
- Athanasiades, C., Stamovlasis, D., Touloupis, T., & Charalambous, H. (2023). University students' experiences of sexual harassment: the role of gender and psychological resilience. *Frontiers in psychology*, 14, 1202241. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1202241>
- Αντουλινάκη, Ι. (2022). *Η ματιά των γυναικών για την κουλτούρα του βιασμού* (Μεταπτυχιακή Εργασία). Ανακτήθηκε από: <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/frontend/el/browse/3237864#contents>
- Atwater, L. E., Sturm, R. E., Taylor, S. N., & Tringale, A. (2021). The era of# MeToo and what managers should do about it. *Business horizons*, 64(2), 307-318. <https://doi.org/10.1016/j.bushor.2020.12.006>
- Australian Human Rights Commission. (2011). *Report on the review into the treatment of women at the Australian defense force academy*. <https://defencereview.humanrightsgov.au/report-review-treatment-women-australian-defenceforce-academy>
- Babcock, L., Recalde, M. P., Vesterlund, L., & Weingart, L. (2017). Gender differences in accepting and receiving requests for tasks with low promotability. *American Economic Review*, 107(3), 714-747. <https://doi.org/10.1257/aer.20141734>
- Banet-Weiser, S. (2021). “Ruined” lives: Mediated white male victimhood. *European Journal of Cultural Studies* 24(1): 60-80. <https://doi.org/10.1177/1367549420985840>
- Barak, A. (2005). Sexual harassment on the Internet. *Social science computer review*, 23(1), 77-92. <https://doi.org/10.1177/0894439304271540>

- Βαρζακάκου, Μ. (2022). *Ο δημόσιος λόγος για το ελληνικό #MeToo - Οι ηθοποιοί μιλούν για την σεξουαλική κακοποίηση στον καλλιτεχνικό χώρο* (Μεταπτυχιακή Εργασία). Ανακτήθηκε από:
<https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/frontend/el/browse/2972480#contents>
- Barron, A. C., Thomas, E. F., & Woodyatt, L. (2024). # MeToo,# MenToo: how men's progressive and reactionary actions are shaped by defensiveness. *Frontiers in Social Psychology*, 2, 1356998. <https://doi.org/10.3389/frsps.2024.1356998>
- Bates, L. (2014). *Everyday sexism*. Simon & Schuster.
- Begeny, C. T., Arshad, H., Cuming, T., Dhariwal, D. K., Fisher, R. A., Franklin, M. D., Jackson, P. M., McLachlan, G. M., Searle, R. H., & Newlands, C. (2024). Sexual harassment, sexual assault and rape by colleagues in the surgical workforce, and how women and men are living different realities: observational study using NHS population-derived weights. *The British journal of surgery*, 110 (11), 1518–1526. <https://doi.org/10.1093/bjs/znad242>
- Benavides-Espinoza, C., & Cunningham, G. B. (2010). Bystanders' reactions to sexual harassment. *Sex roles*, 63, 201-213. <https://doi.org/10.1007/s11199-010-9781-7>
- Bennett, S., Banyard, V. L., & Edwards, K. M. (2017). The impact of the bystander's relationship with the victim and the perpetrator on intent to help in situations involving sexual violence. *Journal of interpersonal violence*, 32(5), 682-702. <https://doi.org/10.1177/0886260515586373>
- Berdahl, J. L. (2007). Harassment based on sex: Protecting social status in the context of gender hierarchy. *Academy of management review*, 32(2), 641-658. <https://doi.org/10.5465/amr.2007.24351879>
- Berdahl, J. L., Magley, V. J., & Waldo, C. R. (1996). The sexual harassment of men? Exploring the concept with theory and data. *Psychology of Women Quarterly*, 20(4), 527-547. <https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.1996.tb00320.x>
- Berry-Cabán, C. S., Orchowski, L. M., Wimsatt, M., Winstead, T. L., Klaric, J., Prisock, K., Metzger, E., & Kazemi, D. (2020). Perceived and collective norms associated with sexual violence among male soldiers. *Journal of Family Violence*, 35(4), 339–347. <https://doi.org/10.1007/s10896-019-00096-6>

- Blakely, G. L., Blakely, E. H., & Moorman, R. H. (1995). The relationship between gender, personal experience, and perceptions of sexual harassment in the workplace. *Employee Responsibilities and Rights Journal*, 8, 263-274.
<https://doi.org/10.1007/BF02623732>
- Bonner-Thompson, C., McGregor, K. & Preston, J. (2023). *Men's Unwanted Sexual Experiences: Barriers to timely and appropriate support in England- Research Report*. <https://malesurvivor.co.uk/wp-content/uploads/2023/05/MUSE-report-FINAL.pdf>
- Boyle, K., (2019). *#MeToo, Weinstein and feminism*. Palgrave Macmillan.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Βρεττού, Φ., Τσιμπουκλή, Α., Τσώλη, Κ., Λαζαράκου, Ε., & Αλεξόπουλος, Ν. (2023). Σεξουαλική Παρενόχληση στο χώρο εργασίας υπό το πρίσμα της θεωρίας Μετασχηματισμών:: μια πιλοτική μελέτη. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, 76, 25-41.
<https://doi.org/10.26266/jpevol76pp24-40>
- Brewer, G., Burnham, C., Drysdale, S., Katsouris, A., Mosey, E., & Lyons, M. (2024). Bystander barriers in sexual harassment-associations with the dark triad and social anxiety. *Personality and Individual Differences*, 217, 112446.
<https://doi.org/10.1016/j.paid.2023.112446>
- Bryman, A., (2012). *Social Research Methods (4th ed.)*. Oxford University Press.
- Buchanan, N., & Mahoney, A. (2022). Development of a scale measuring online sexual harassment: Examining gender differences and the emotional impact of sexual harassment victimization online. *Legal and Criminological Psychology*, 27(1), 63-81.
<https://doi.org/10.1111/lcrp.12197>
- Burn, S. M. (2019). The psychology of sexual harassment. *Teaching of Psychology*, 46(1), 96-103. <https://doi.org/10.1177/0098628318816183>
- Cat Call (n.d.). In *Cambridge Dictionary*. Retrieved September 30, 2024, from <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/catcall>

- Chroni, S., & Fasting, K. (2009). Prevalence of male sexual harassment among female sports participants in Greece. *Inquiries in Sport & Physical Education*, 7, 288-296.
http://old.pe.uth.gr/hape/images/stories/emag/vol7_3/hape364.pdf
- Chroni, S., Grigoriou, S., Hatzigeorgiadis, A., & Theodorakis, Y. (2013). Preliminary exploration of bystander intention to stand up for a female-peer targeted in sexual harassment in Greek academia. *Journal of International Women's Studies*, 14(1), 184-201. <https://vc.bridgew.edu/jiws/vol14/iss1/11>
- Chroni, S. A., & Kavoura, A. (2022). From silence to speaking up about sexual violence in Greece: Olympic journeys in a culture that neglects safety. *Frontiers in psychology*, 13, 862450. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.862450>
- Cobb S., & Horeck T. (2018). Post Weinstein: gendered power and harassment in the media industries. *Fem. Media Stud.* 18, 489–491.
<https://doi.org/10.1080/14680777.2018.1456155>
- Coelho, E. N. (2023). *The Role of Hegemonic Masculinity in Male University Students' Perspective of the# MeToo Movement* (Master thesis).
- Connell, R. W., & Messerschmidt, J. W. (2005). Hegemonic Masculinity: Rethinking the Concept. *Gender & Society*, 19(6), 829–859.
<https://doi.org/10.1177/0891243205278639>
- Cortina, L. M., & Berdahl, J. L. (2008). Sexual harassment in organizations: A decade of research in review. *Handbook of organizational behavior*, 1, 469-497.
<https://doi.org/10.4135/9781849200448.n26>
- Cuenca-Piqueras, C., Fernández-Prados, J. S., & González-Moreno, M. J. (2023). Approach to theoretical perspectives of "sexual harassment": review and bibliometric analysis from social sciences. *Frontiers in psychology*, 14, 1088469.
<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1088469>
- De Haas, S., Timmerman, G., & Höing, M. (2009). Sexual harassment and health among male and female police officers. *Journal of Occupational Health Psychology*, 14(4), 390. <https://doi.org/10.1037/a0017046>

- DeSouza, E., & Fansler, A. G. (2003). Contrapower sexual harassment: A survey of students and faculty members. *Sex roles*, 48, 529-542.
<https://doi.org/10.1023/A:1023527329364>
- Dill, K. E., Brown, B. P., & Collins, M. A. (2008). Effects of exposure to sex-stereotyped video game characters on tolerance of sexual harassment. *Journal of Experimental Social Psychology*, 44(5), 1402–1408. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2008.06.002>
- Duggan, M. (2017, July 11). *Online harassment 2017*. Retrieved from:
<http://www.pewinternet.org/2017/07/11/online-harassment-2017>
- Ehlers, A., & Clark, D. M. (2000). A cognitive model of posttraumatic stress disorder. *Behaviour Research and Therapy*, 38, 319–345. [https://doi.org/10.1016/S0005-7967\(99\)00123-0](https://doi.org/10.1016/S0005-7967(99)00123-0).
- Ekore, J. O. (2012). Gender differences in perception of sexual harassment among university students. *Gender and Behaviour*, 10(1), 4358-4369.
<https://hdl.handle.net/10520/EJC121844>
- Ellis, E.G. (2018, 27 November). How #HimToo became the anti #MeToo of the Kavanaugh hearings. *Wired*. <https://www.wired.com/story/brett-kavanaugh-hearings-himtoo-metoo-christine-blasey-ford>
- Erentzen, C., Salerno-Ferraro, A.C. & Schuller, R.A. (2022). What guy wouldn't want it? Male victimization experiences with female-perpetrated stranger sexual harassment. *Journal of Social Issues*, 79(3). <https://doi.org/10.1111/josi.12559>
- Espelage, D. L., Hong, J. S., Rinehart, S., & Doshi, N. (2016). Understanding types, locations, & perpetrators of peer-to-peer sexual harassment in US middle schools: A focus on sex, racial, and grade differences. *Children and Youth Services review*, 71, 174–183. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2016.11.010>
- Essig, T. (2018). Examples of Straight Men Grappling with the #MeToo Movement. *Contemporary Psychoanalysis*, 54(4), 677–687.
<https://doi.org/10.1080/00107530.2018.1528855>
- Ethical considerations associated with Qualitative Research methods*. (2022). UK Statistics Authority's Centre for Applied Data Ethics.

<https://uksa.statisticsauthority.gov.uk/publication/ethical-considerations-associated-with-qualitative-research-methods/pages/4/#pid-researcher-distress-protocols>

- Evans, S., London, J., Little, K., Henderson, C., & Thornicroft, G. (2010). Evaluation of a brief anti-stigma campaign in Cambridge: Do short-term campaigns work? *BMC Public Health*, *10*, 339. <https://doi.org/10.1186/14712458-10-339>
- Farkas, A. H., Scholcoff, C., Machen, J. L., Kay, C., Nickoloff, S., Fletcher, K. E., & Jackson, J. L. (2020). The experience of male physicians with sexual and gender-based harassment: a qualitative study. *Journal of General Internal Medicine*, *35*, 2383-2388. <https://doi.org/10.1007/s11606-020-05695-4>
- Farley, L. (1978). *Sexual Shakedown: The Sexual Harassment of Women on the Job*. McGraw-Hill.
- Farmer, H. F., Byrne, J. E., & Mussap, A. J. (2024). The role of gender and sexuality in the experience, internalization, and mental health correlates of sexual victimization stigma. *Journal of interpersonal violence*, *0* (0). <https://doi.org/10.1177/08862605241246798>
- Ferguson, T., Berlin, J., Noles, E., Johnson, J., Reed, W., & Spicer, C. V. (2005). Variation in the application of the “promiscuous female” stereotype and the nature of the application domain: Influences on sexual harassment judgments after exposure to the Jerry Springer Show. *Sex Roles*, *52*, 477-487. <https://doi.org/10.1007/s11199-005-3713-y>
- Fineran, S. (2002). Sexual harassment between same-sex peers: Intersection of mental health, homophobia, and sexual violence in schools. *Social work*, *47*(1), 65-74. <https://doi.org/10.1093/sw/47.1.65>
- Fitzgerald, L. F., & Hesson-McInnis, M. (1989). The dimensions of sexual harassment: A structural analysis. *Journal of Vocational Behavior*, *35*(3), 309–326. [https://doi.org/10.1016/0001-8791\(89\)90032-8](https://doi.org/10.1016/0001-8791(89)90032-8)
- Fitzgerald, L. F., & Shullman, S. L. (1993). Sexual harassment: A research analysis and agenda for the 1990s. *Journal of Vocational Behavior*, *42*(1), 5–27. <https://doi.org/10.1006/jvbe.1993.1002>

- Fitzgerald, L. F., Drasgow, F., Hulin, C. L., Gelfand, M. J., & Magley, V. J. (1997). Antecedents and consequences of sexual harassment in organizations: A test of an integrated model. *Journal of Applied Psychology*, 82(4), 578–589.
<https://doi.org/10.1037/0021-9010.82.4.578>
- Flood, M., Fergus, L., & Heenan, M. (2009). *Respectful relationships education: Violence prevention and respectful relationships education in Victorian secondary schools*.
<https://eprints.qut.edu.au/103414/>
- Flood, M. (2019). Men and #MeToo: Mapping Men’s responses to anti-violence advocacy. In *#MeToo and the politics of social change* (pp. 285–300). Palgrave Macmillan.
- Flood, M. (2022). *Men's positive roles in ending sexual harassment: Overcoming barriers and taking action*. Precedent (Australian Lawyers Alliance).
<https://classic.austlii.edu.au/au/journals/PrecedentAULA/2022/33.html>
- FRA/ European Union Agency for Fundamental Rights (2015). Violence against Women: An EU-wide Survey-Main Results. *Publications Office of the European Union*.
https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-vawsurvey-main-results-apr14_en.pdf
- Franke, K. M. (1997). What's wrong with sexual harassment. *Stan. L. Rev.*, 49, 691.
https://scholarship.law.columbia.edu/faculty_scholarship/716
- Galdi, S., Maass, A., & Cadinu, M. (2014). Objectifying media: Their effect on gender role norms and sexual harassment of women. *Psychology of Women Quarterly*, 38(3), 398-413. <https://doi.org/10.1177/0361684313515185>
- Ghadery, F. (2019). # MeToo—Has the ‘sisterhood’ finally become global or just another product of neoliberal feminism? *Transnational Legal Theory*, 10(2), 252–274.
<https://doi.org/10.1080/20414005.2019.1630169>
- Gramazio, S., Cadinu, M., Pagliaro, S., & Pacilli, M. G. (2021). Sexualization of Sexual Harassment Victims Reduces Bystanders’ Help: The Mediating Role of Attribution of Immorality and Blame. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(13-14), 6073-6097.
<https://doi.org/10.1177/0886260518816326>
- Greene, M. (2018). *The little #MeToo book for men*. Think play partners.

- Gruber, J., & Fineran, S. (2016). Sexual harassment, bullying, and school outcomes for high school girls and boys. *Violence Against Women*, 22, 112–133.
<https://doi.org/10.1177/1077801215599079>
- Guthrie, S., Lichten, C. A., Van Belle, J., Ball, S., Knack, A., & Hofman, J. (2018). Understanding mental health in the research environment: A rapid evidence assessment. *Rand health quarterly*, 7(3).
- Harsey, S. J., Zurbriggen, E. L., & Freyd, J. J. (2017). Perpetrator Responses to Victim Confrontation: DARVO and Victim Self-Blame. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 26(6), 644–663. <https://doi.org/10.1080/10926771.2017.1320777>
- Haskell, S. (2021) *Cancel Culture: A Qualitative Analysis of the Social Media Practice of Canceling* (Master Thesis). Retrieved from:
<https://scholarworks.boisestate.edu/td/1851/>
- Hehman, J. A., Salmon, C. A., Pulford, A., Ramirez, E., & Jonason, P. K. (2022). Who perceives sexual harassment? Sex differences and the impact of mate value, sex of perpetrator, and sex of target. *Personality and Individual Differences*, 185, 111288.
<https://doi.org/10.1016/j.paid.2021.111288>
- Hennink, M., Hutter, I., Camp; Bailey, A. (2020). *Qualitative research methods (2nd ed.)*. Sage.
- Herrera, M. C., Herrera, A., & Expósito, F. (2014). Stop Harassment! Men's reactions to victims' confrontation. *The European Journal of Psychology Applied to Legal Context*, 6(2), 45-52. <https://doi.org/10.1016/j.ejpal.2014.06.006>
- Hill, C., & Kearl, H. (2011). *Crossing the line: Sexual harassment at school*.
<https://www.aauw.org/app/uploads/2020/03/Crossing-the-Line-Sexual-Harassment-at-School.pdf>
- Hillstrom, L. C. (2018). *The# metoo movement*. Bloomsbury Publishing USA.
- Hoel, H., & Vartia, M. (2018). *Bullying and sexual harassment at the workplace, in public spaces, and in political life in the EU*. Think Tank. European Parliament.
[https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_STU\(2018\)604949](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_STU(2018)604949)
- Holland, J., Ramazanoglou, C., Sharpe, S. & Thomson, R. (1994). Achieving Masculine Sexuality: young men's strategies for managing vulnerability, in: L. Doyal et al. (Eds)

- AIDS: setting a feminist agenda* (pp.122-148). Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9781315041049-9>
- Holland, K. J., Rabelo, V. C., Gustafson, A. M., Seabrook, R. C., & Cortina, L. M. (2016). Sexual harassment against men: Examining the roles of feminist activism, sexuality, and organizational context. *Psychology of Men & Masculinity*, 17(1), 17.
<https://doi.org/10.1037/a0039151>
- Ίσαρη, Φ., & Πουρκός, Μ. (2015). *Ποιοτική μεθοδολογία έρευνας* [Προπτυχιακό εγχειρίδιο]. Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. <https://dx.doi.org/10.57713/kallipos-473>
- Jacobson, R. K., & Eaton, A. A. (2018). How organizational policies influence bystander likelihood of reporting moderate and severe sexual harassment at work. *Employee Responsibilities and Rights Journal*, 30, 37-62. <https://doi.org/10.1007/s10672-017-9309-1>
- Jaffe, S. (2018). The Collective Power of #MeToo. *Dissent* 65(2), 80-87.
<https://dx.doi.org/10.1353/dss.2018.0031>
- Júnior-Bispo, J. P. (2022). Social desirability bias in qualitative health research. *Revista de saude publica*, 56, 101. <https://doi.org/10.11606/s1518-8787.2022056004164>
- Κανταρτζή, Α., Κορδέλας, Μ., Γκιάπρα-Παπουτσάκης, Μ., & Πολίτης, Θ. Μ. (2022). *Οι απόψεις των νέων για το κίνημα #metoo* (πτυχιακή εργασία). Ανακτήθηκε από:
https://apothesis.lib.hmu.gr/bitstream/handle/20.500.12688/10554/GkiapraPapoutsaki_sMochamet_KantartziAthina_KordelasMarios_PolitisThrasyvoulosDimitrios2022.pdf?sequence=5&isAllowed=y
- Karagianni, Niki, & Panagiotou, Giannis. (2021). The Greek #MeToo: Criminal, Labor and Social Dimensions. *ENTHA*, 15, 17-21.
- Karami, A., Spinel, M. Y., White, C. N., Ford, K., & Swan, S. (2021). A systematic literature review of sexual harassment studies with text mining. *Sustainability*, 13(12), 6589.
<https://doi.org/10.3390/su13126589>
- Kearl, H. (2018). *The facts behind the #metoo movement: A national study on sexual harassment and assault*. Stop Street Harassment.
<https://www.stopstreetharassment.org/wp-content/uploads/2018/01/Full-Report-2018-National-Study-on-Sexual-Harassment-and-Assault.pdf>

- Kennedy, A. C., & Prock, K. A. (2018). “I still feel like I am not normal”: A review of the role of stigma and stigmatization among female survivors of child sexual abuse, sexual assault, and intimate partner violence. *Trauma, Violence, & Abuse, 19*(5), 512–527. <https://doi.org/10.1177/1524838016673601>
- Kessler, A. M., Kennair, L. E. O., Grøntvedt, T. V., Bjørkheim, I., Drejer, I., & Bendixen, M. (2020). The effect of prototypical #MeToo features on the perception of social-sexual behavior as sexual harassment. *Sexuality & Culture, 24* (5), 1271–1291. <https://doi.org/10.1007/s12119-019-09675-7>
- Κεφαλληνού, Ν. (2022, 8 Μαρτίου). *Τι μας δίδαξε το ελληνικό #metoo; - Παγκόσμια Μέρα Γυναίκας* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=0UexPMUM-PE&list=PLoleInpfRN1-A920he8JQT-wjUQYd6Y3V&t=1635s&ab_channel=Public
- Kim, G. U., & Kim, M. Y. (2020). The effectiveness of psychological interventions for women traumatized by sexual abuse: A systematic review and meta-analysis. *Issues in mental health nursing, 41*(5), 385-394. <https://doi.org/10.1080/01612840.2019.1677830>
- Lamb S., & Attwell L. (2019). Bystanders in ‘sketchy’ sexual situations: Their constructions of the ‘girl,’ the ‘guy,’ and themselves. *Feminism & Psychology, 29*(3), 391–408. <https://doi.org/10.1177/0959353518821150>
- Latcheva, R. (2017). Sexual harassment in the European Union: A pervasive but still hidden form of gender-based violence. *Journal of interpersonal violence, 32*(12), 1821-1852. <https://doi.org/10.1177/0886260517698948>
- Lee, D. (2000). Hegemonic masculinity and male feminisation: The sexual harassment of men at work. *Journal of Gender Studies, 9*(2), 141-155. <https://doi.org/10.1080/713677986>
- Lengnick-Hall, M. L. (1995). Sexual harassment research: A methodological critique. *Personnel Psychology, 48*(4), 841–864. <https://doi.org/10.1111/j.1744-6570.1995.tb01783.x>
- Leskinen, E. A., & Cortina, L. M. (2014). Dimensions of disrespect: Mapping and measuring gender harassment in organizations. *Psychology of Women Quarterly, 38*(1), 107-123. <https://doi.org/10.1177/0361684313496549>

- Lonsway, K. A., Cortina, L. M., & Magley, V. J. (2008). Sexual harassment mythology: Definition, conceptualization, and measurement. *Sex roles*, 58, 599-615.
<https://doi.org/10.1007/s11199-007-9367-1>
- Low, K. D., Radhakrishnan, P., Schneider, K. T., & Rounds, J. (2007). The experiences of bystanders of workplace ethnic harassment. *Journal of Applied Social Psychology*, 37(10), 2261-2297. <https://doi.org/10.1111/j.1559-1816.2007.00258.x>
- MacKinnon, C.A. (1979). *Sexual harassment of working women: A case of sex discrimination*. Yale University Press.
- Mahon, C., Dooley, B., O'Reilly, A., & Fitzgerald, A. (2024). Socioecological risk and protective factors for sexual victimization in post-secondary students in Ireland: a brief report. *Journal of interpersonal violence*.
<https://doi.org/10.1177/088626052412356>
- Maier, S. L. (2024). Men Too? Victim Advocates' Perceptions of the Inclusion of Survivors who Identify as Men in the #MeToo Movement. *The Journal of Men's Studies*, 32(1), 88-108. <https://doi.org/10.1177/10608265231170498>
- Män. (2018). *Men, Masculinity and #MeToo*.
https://mfj.se/assets/documents/men-masculinity-and-metoo-web-v4.pdf?gl=1*vngjxw*up*MQ.*ga*MTYxODU1OTcyNi4xNzI3Njg4MTky*ga2ZQN0KYn2C*MTcyNzY4ODE5MS4xLjAuMTcyNzY4ODE5MS4wLjAuMA
- Manne, K. (2020). *Entitled: How Male Privilege Hurts Women*. Penguin.
- Maricourt, C. de, & Burrell, S. R. (2022). #MeToo or #MenToo? Expressions of Backlash and Masculinity Politics in the #MeToo Era. *The Journal of Men's Studies*, 30(1), 49-69. <https://doi.org/10.1177/10608265211035794>
- Mazer, D. B., & Percival, E. F. (1989). Ideology or experience? The relationships among perceptions, attitudes, and experiences of sexual harassment in university students. *Sex Roles: A Journal of Research*, 20(3-4), 135-147. <https://doi.org/10.1007/BF00287987>
- Μαυρομμάτη- Λαγάνη, Α. (2022). *Safe At Work-Ερευνα «Απόψεις και στάσεις των ανδρών απέναντι στην σεξουαλική παρενόχληση στην εργασία»*. Actionaid.gr.
https://actionaid.gr/sites/default/files/ActionAidHellas_SafeAtWork_Report_2022.pdf

- Μαυρομμάτη – Λαγάνη, Α., & Τουρή, Ε. (2023). *Safe at work- Λόγοι υποαναφοράς και μη προσφυγής στη δικαιοσύνη σε περιπτώσεις σεξουαλικής παρενόχλησης. Διερεύνηση στο Πεδίο*. Actionaid.gr.
<https://actionaid.gr/sites/default/files/202403/%CE%88%CF%81%CE%B5%CF>
- McDonald, P. (2012). Workplace sexual harassment 30 years on: A review of the literature. *International Journal of Management Reviews*, 14(1), 1-17.
<https://doi.org/10.1111/j.1468-2370.2011.00300.x>
- McDonald, S., & Tijerino, A. (2013). *Male survivors of sexual abuse and assault: Their experiences*. Department of Justice, Canada.
<https://www.publicsafety.gc.ca/lbrr/archives/cnmcs-plcng/cn000042138981-eng.pdf>
- Miner-Rubino, K., & Cortina, L. M. (2007). Beyond targets: Consequences of vicarious exposure to misogyny at work. *Journal of Applied psychology*, 92(5), 1254.
<https://doi.org/10.1037/0021-9010.92.5.1254>
- Μπελίτση, Μ. Ε. (2022). *Μελέτη της Πρωτοβουλίας #metoogreece με στόχο την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση ανδρών και γυναικών για τη σεξουαλική παρενόχληση (Μεταπτυχιακή Εργασία)*. Ανακτήθηκε από:
<https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/frontend/el/browse/3198020#contents>
- Nilsson, B., & Lundgren, A. S. (2021). The# MeToo movement: Men and masculinity in Swedish news media. *The Journal of Men's Studies*, 29(1), 8-25.
<https://doi.org/10.1177/1060826520913613>
- Nyarko Adu, I., Duoduaa Nyarko-Tetteh, A., & Kyei-Frimpong, M. (2024). Uncovering the untold story: exploring gender disparities in sexual harassment experiences and coping strategies among Ghanaian higher education students. *Journal of Applied Research in Higher Education*, 16(3), 862-874.
- O'Donohue, W., Downs, K., & Yeater, E. A. (1998). Sexual harassment: A review of the literature. *Aggression and Violent Behavior*, 3(2), 111-128.
[https://doi.org/10.1016/S1359-1789\(97\)00011-6](https://doi.org/10.1016/S1359-1789(97)00011-6)
- O'Neil, L. (2018, October 9). #HimToo: how an attempt to criticise #MeToo went delight fully wrong. *The Guardian*.

<https://www.theguardian.com/technology/2018/oct/09/himtoo-metoo-tweet-pieter-hanson-mothers-attack-on-feminism-movement-goes-wrong>

- Papantoniou, P. (2021). Are male nurses sexually harassed? A cross-sectional study in the Greek Health System. *BMC nursing*, 20(1), 137. <https://doi.org/10.1186/s12912-021-00656-6>
- Perkins, H. (2003). *The social norms approach to preventing school and college age substance abuse: A handbook for educators, counselors, and clinicians*. Jossey Bass.
- Pina, A., Gannon, T. A., & Saunders, B. (2009). An overview of the literature on sexual harassment: Perpetrator, theory, and treatment issues. *Aggression and Violent Behavior*, 14(2), 126–138. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2009.01.002>
- Powell, G. N. (1983). Definition of sexual harassment and sexual attention experienced. *The Journal of Psychology*, 113(1), 113–117. <https://doi.org/10.1080/00223980.1983.9923564>
- Prata, A. (2021). Caught in the wave: Sexual harassment, sexual violence, and the #MeToo movement in Portugal. *Kvinder, Køn & Forskning*, 1, Article 1. <https://doi.org/10.7146/kkf.v29i2.12489>
- Pryor, J. B. (1995). The phenomenology of sexual harassment: Why does sexual behavior bother people in the workplace? *Consulting Psychology Journal: Practice and Research*, 47(3), 160–168. <https://doi.org/10.1037/1061-4087.47.3.160>
- Pryor, J. B., Gied J. L., & Williams, K. B. (1995). A social psychological model for predicting sexual harassment. *Journal of Social Issues*, 51(1), 69–84. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.1995.tb01309.x>
- Quick, J. C., & McFadyen, M. (2017). Sexual harassment: Have we made any progress? *Journal of Occupational Health Psychology*, 22(3), 286–298. <https://doi.org/10.1037/ocp0000054>
- Quinn, B. A. (2002). Sexual harassment and masculinity: The power and meaning of "girl watching." *Gender & Society*, 16(3), 386–402. <https://doi.org/10.1177/0891243202016003007>

- Raj, A., Johns, N., & Jose, R. (2021). Racial/ethnic disparities in sexual harassment in the United States, 2018. *Journal of interpersonal violence, 36*(15-16), <https://doi.org/10.1177/0886260519842171>
- Reinicke, K. (2022). *Men After #MeToo: Being an Ally in the Fight Against Sexual Harassment*. Palgrave Macmillan Cham. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-96911-0>
- Roskin-Fraze, A. (2023). “Terrifying and Exhausting”: Secondary Victimization in Title IX Proceedings at U.S. Higher Education Institutions. *Feminist Criminology, 18*(2), 114-132. <https://doi.org/10.1177/15570851221105853>
- Rothgerber, H., Kaufling, K., Incorvati, C., Andrew, C. B., & Farmer, A. (2021). Is a reasonable woman different from a reasonable person? Gender differences in perceived sexual harassment. *Sex Roles, 84*, 208-220. <https://doi.org/10.1007/s11199-020-01156-8>
- Rottenberg, C. (2019). # MeToo and the prospects of political change. *Soundings, 71*(71), 40–49. <https://doi.org/10.3898/SOUN.71.03.2019>
- Saguy, A. C., & Rees, M. E. (2021). Gender, power, and harassment: Sociology in the #MeToo era. *Annual Review of Sociology, 47*, 417–435. <https://doi.org/10.1146/annurev-soc-090320-031147>
- Sakallı-Uğurlu, N., Salman, S., & Turgut, S. (2010). Predictors of Turkish women’s and men’s attitudes toward sexual harassment: Ambivalent sexism, and ambivalence toward men. *Sex Roles, 63*, 871-881. <https://doi.org/10.1007/s11199-010-9847-6>
- Saunders, B., Sim, J., Kingstone, T., Baker, S., Waterfield, J., Bartlam, B., ... & Jinks, C. (2018). Saturation in qualitative research: exploring its conceptualization and operationalization. *Quality & quantity, 52*, 1893-1907. <https://doi.org/10.1007/s11135-017-0574-8>
- Scarduzio, J. A., Carlyle, K. E., Harris, K. L., & Savage, M. W. (2017). "Maybe She Was Provoked": Exploring Gender Stereotypes About Male and Female Perpetrators of Intimate Partner Violence. *Violence against women, 23*(1), 89–113. <https://doi.org/10.1177/1077801216636240>
- Σεξισμός. (2025, 12 Ιανουαρίου). Στο Λεξικό της Αμερικανικής Ψυχολογικής Εταιρείας (APA). <https://dictionary.apa.org/sexism>

- Stalking (n.d.). *In APA Dictionary*. Retrieved September 30, 2024, from <https://dictionary.apa.org/stalking>
- Stockdale, M. S. (1998). The direct and moderating influences of sexual-harassment pervasiveness, coping strategies, and gender on work-related outcomes. *Psychology of Women Quarterly*, 22(4), 521-535. <https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.1998.tb00175.x>
- Street, A. E., Gradus, J. L., Stafford, J., & Kelly, K. (2007). Gender differences in experiences of sexual harassment: data from a male-dominated environment. *Journal of consulting and clinical psychology*, 75(3), 464. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.75.3.464>
- Sweeney, B. N. (2014). Masculine status, sexual performance, and the sexual stigmatization of women. *Symbolic Interaction*, 37(3), 369–390. <https://doi.org/10.1002/symb.113>
- Tharumiya, A. K., & Manicka, M. M. (2022). Gender as a Predictor in the Perception of Sexual Harassment Definition. *ECS Transactions*, 107(1), 16391. <https://doi.org/10.1149/10701.16391ecst>
- Thompson, E. H., & Cracco, E. J. (2008). Sexual Aggression in Bars: What College Men Can Normalize. *The Journal of Men's Studies*, 16(1), 82-96. <https://doi.org/10.3149/jms.1601.82>
- Tinkler, J. E. (2018). Resisting the Enforcement of Sexual Harassment Law. *Cambridge University Press*, 37(1), 1-24. <https://doi.org/10.1111/j.1747-4469.2011.01279.x>
- Ullman, S. E., Peter-Hagene, L. C., & Relyea, M. (2014). Coping, emotion regulation, and self-blame as mediators of sexual abuse and psychological symptoms in adult sexual assault. *Journal of Child Sexual Abuse*, 23(1), 74–93. <https://doi.org/10.1080/10538712.2014.864747>
- Vogt, D., Bruce, T. A., Street, A. E., & Stafford, J. (2007). Attitudes toward women and tolerance for sexual harassment among reservists. *Violence against women*, 13(9), 879-900. <https://doi.org/10.1177/1077801207305217>
- Waldo, C. R., Berdahl, J. L., & Fitzgerald, L. F. (1998). Are men sexually harassed? If so, by whom?. *Law and human behavior*, 22, 59-79. <https://doi.org/10.1023/A:1025776705629>

- Walfield, S.M. (2021). "Men Cannot Be Raped": Correlates of Male Rape Myth Acceptance. *J Interpers Violence, 36* (13-14), 6391-6417.
<https://doi.org/10.1177/0886260518817777>
- Watson, A. C., & Corrigan, P. W. (2005). Challenging public stigma: A targeted approach. In P. W. Corrigan (Ed.), *On the stigma of mental illness: Practical strategies for research and social change* (pp. 281–295). American Psychological Association.
<https://doi.org/10.1037/10887-013>
- Weiss, K. G. (2010). Too ashamed to report: Deconstructing the shame of sexual victimization. *Feminist Criminology, 5*(3), 286-310.
<https://doi.org/10.1177/1557085110376343>
- Williams, B.J., Singh, L., & Mezey, N. (2019). *#MeToo as Catalyst: A Glimpse into 21st Century Activism*. University of Chicago- Legal Forum (19)
<https://chicagounbound.uchicago.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1658&context=uclf>
- Williamson, L.E., Bayly, M., Poncelet, E., & Lawson, K.L. (2020). “It’s just one step in the right direction”: A qualitative exploration of undergraduate student perceptions of #MeToo. *The Canadian Journal of Human Sexuality, 29* (1).
<https://doi.org/10.3138/cjhs.2019-0036>
- Χρηστίδη, Ο., Παπαγιαννάκη, Ε., & Παρασκευοπούλου, Ι. (2022). *Η επιρροή του κινήματος #metoo στην ευαισθητοποίηση και ενδυνάμωση των γυναικών, αναφορικά με φαινόμενα κακοποίησης και έμφυλης βίας (πτυχιακή εργασία)*. Ανακτήθηκε από:
https://apothesis.lib.hmu.gr/bitstream/handle/20.500.12688/10584/PapagiannakiEleftheria_ParaskevopoulouIoanna_ChristidiOlga2022.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Παράρτημα Α

Οδηγός Συνέντευξης

1. Πως ορίζετε την σεξουαλική παρενόχληση;
2. Ποιες πράξεις θεωρείτε ότι μπορούν να χαρακτηριστούν ως σεξουαλική παρενόχληση;
3. Ποια είναι η αντίληψή σας για την σεξουαλική παρενόχληση; Με ποιόν τρόπο/τρόπους έχει διαμορφωθεί;
4. Διαφοροποιείται η αντίληψή σας για την σεξουαλική παρενόχληση από εκείνη των άλλων ανδρών; Αν ναι, τι είναι αυτό που την διαφοροποιεί;
5. Πως έχει εξελιχθεί η αντίληψή σας για τη σεξουαλική παρενόχληση με το πέρασμα του χρόνου;
6. Η εξάπλωση του κινήματος #metoo έχει επηρεάσει τις αντιλήψεις σας για την σεξουαλική παρενόχληση;
7. Αν ναι, με ποιόν τρόπο/με ποιους τρόπους πιστεύετε ότι έχει συμβεί αυτό;
8. Αν όχι, για ποιους λόγους θεωρείτε ότι το κίνημα δεν έχει επηρεάσει τις αντιλήψεις σας για τη σεξουαλική παρενόχληση;
9. Έχετε κάποια προσωπική εμπειρία από περιστατικό/ά σεξουαλικής παρενόχλησης; Αν ναι, με ποιόν τρόπο το έχετε βιώσει (ως θύμα, θύτης, παρατηρητής);
10. Αν έχετε κάποια προσωπική εμπειρία θα θέλατε να μου μιλήσετε για το βίωμά σας;

Σε αυτό το σημείο οι ερωτήσεις θα διαφοροποιηθούν ανάλογα με τις απαντήσεις των συνεντευξιαζόμενων

Αν το άτομο έχει υπάρξει θύμα:

- 10α. Με ποιόν τρόπο αντιδράσατε στο περιστατικό; Τι συναισθήματα σας δημιουργήθηκαν;
- 10β. Ποιες ήταν οι επιπτώσεις στη ζωή σας;
- 10γ. Πως καταφέρατε να το αντιμετωπίσετε;

Αν το άτομο έχει υπάρξει θύτης:

- 10δ. Ποιες ήταν οι πρώτες σκέψεις σας όταν συνέβη το περιστατικό; Τι σας οδήγησε σε αυτό;

10ε. Εκείνη τη στιγμή αντιληφθήκατε ότι παρενόχλησατε σεξουαλικά ένα άλλο άτομο;

Αν το άτομο έχει υπάρξει παρατηρητής:

10στ'. Πως αντιδράσατε όταν συνέβη το περιστατικό;

10ζ. Τι συναισθήματα είχατε/νιώσατε τη στιγμή που συνέβη το περιστατικό;

10η. Ποιοι παράγοντες θεωρείται ότι επηρέασαν την αντίδρασή σας;

11. Ποιες στρατηγικές χρησιμοποιούν τα θύματα για να αντιμετωπίσουν τη σεξουαλική παρενόχληση;

12. Ποιες θεωρείτε ότι είναι αποτελεσματικές και τι είναι αυτό που τις καθιστά αποτελεσματικές;

13. Ποιες θεωρείτε ότι είναι αναποτελεσματικές και τι είναι αυτό που τις καθιστά αναποτελεσματικές;

14. Θεωρείται ότι οι γυναίκες και οι άνδρες έχουν διαφορετικές στρατηγικές αντιμετώπισης σε περιπτώσεις σεξουαλικής παρενόχλησης;

15. Έχετε γνώση κάποιων δομών/ οργανισμών που θα μπορούσε να απευθυνθεί κάποιος αν επιθυμεί να μιλήσει για θέματα σεξουαλικής παρενόχλησης; Αν ναι, έχετε κάποια προσωπική εμπειρία από αυτά;

Παράρτημα Β

Έντυπο Συγκατάθεσης Συμμετοχής σε Έρευνα κατόπιν Ενημέρωσης

Τίτλος έρευνας: Η οπτική των ανδρών φοιτητών (18-30 ετών) για τη σεξουαλική παρενόχληση: Μια ποιοτική διερεύνηση

Υπεύθυνη έρευνας: Σοφία Λαμπροπούλου

Ιδιότητα: Ψυχολόγος-Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια στο Δ.Π.Μ.Σ. Συμβουλευτική (κατεύθυνση: Συμβουλευτική Ψυχολογία)

Email: Sofialamproulou012@gmail.com

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Μαρία Μαλικιώση - Λοΐζου

Email επιβλέπουσας καθηγήτριας: mmalik@ecd.uoa.gr

Σας προσκαλώ να λάβετε συμμετοχή στην έρευνα:

«Η οπτική των ανδρών φοιτητών (18-30 ετών) για τη σεξουαλική παρενόχληση: Μια ποιοτική διερεύνηση»

Παρακαλώ να διαβάσετε το παρόν:

Έντυπο Συγκατάθεσης Κατόπιν Ενημέρωσης και να υπογράψετε στο τέλος εάν συμφωνείτε με τη συμμετοχή σας στην έρευνα

ΣΚΟΠΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Σκοπός της έρευνας είναι η κατανόηση της οπτικής των ανδρών για τη σεξουαλική παρενόχληση, η καταγραφή των εμπειριών τους και η διερεύνηση της επίδρασης του κινήματος #MeToo στις αντιλήψεις τους για την σεξουαλική παρενόχληση. Η συλλογή δεδομένων θα πραγματοποιηθεί μέσω ημι-δομημένων συνεντεύξεων, οι οποίες αποτελούνται από μια σειρά ερωτήσεων, στις οποίες οι συμμετέχοντες καλούνται να απαντήσουν με όποιο τρόπο επιθυμούν.

ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η παρούσα έρευνα πραγματοποιείται προς ενημέρωση και ευαισθητοποίηση όλων των μελών της κοινωνίας, αλλά κυρίως των ειδικών που παρέχουν υπηρεσίες συμβουλευτικής και

ψυχοθεραπείας. Τα αποτελέσματα ενδέχεται να χρησιμοποιηθούν ώστε να σχεδιαστούν προγράμματα πρόληψης ή παρέμβασης στην κοινότητα, με σκοπό την αντιμετώπιση του φαινομένου της σεξουαλικής παρενόχλησης.

ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟΤΗΤΑ

Όλες οι πληροφορίες που αντλούμε μέσω της έρευνας είναι **ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΕΣ**. Οποιοσδήποτε πληροφορίες αποκτηθούν μέσω της παρούσας έρευνας και οι οποίες θα μπορούσαν να σας ταυτοποιήσουν προσωπικά, θα παραμείνουν απόρρητες και θα αποκαλυφθούν μόνο με την άδειά σας.

Σε περίπτωση που τα αποτελέσματα της έρευνας δημοσιευτούν ή παρουσιαστούν σε συνέδρια ή σε αντίστοιχα επιστημονικά πλαίσια δεν θα συμπεριληφθούν πληροφορίες που θα αποκαλύπτουν την ταυτότητα των συμμετεχόντων/ουσών, ενώ θα ζητηθεί, εκ νέου, η συγκατάθεσή τους.

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΚΑΙ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗ

Η συμμετοχή στην έρευνα είναι **ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ**.

Μπορείτε να αρνηθείτε να απαντήσετε σε τυχόν ερωτήσεις που δεν επιθυμείτε να απαντήσετε. Μπορείτε να αποσύρετε τη συγκατάθεσή σας για συμμετοχή στην έρευνα οποιαδήποτε στιγμή πριν την ολοκλήρωσή της ή τη δημοσίευση των αποτελεσμάτων της.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΠΑΡΑΠΟΝΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ

Για οποιαδήποτε παράπονα ή καταγγελίες σχετικά με την διεξαγωγή της έρευνας μπορείτε να προσφύγετε στην Επιτροπή Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας του ΕΚΠΑ (resethic.uoa.gr), καθώς και στην ίδια την ερευνήτρια (sofialampropoulou012@gmail.com).

Για οποιαδήποτε καταγγελία σχετικά με την διαχείριση των προσωπικών σας δεδομένων, μπορείτε να απευθύνεστε στον/στην υπεύθυνο/η επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (dpo@uoa.gr) και σε κάθε περίπτωση στην Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (complaints@dpa.gr).

Η παρούσα έρευνα έχει εγκριθεί από την Επιτροπή Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Εάν έχετε οποιοσδήποτε ερωτήσεις ή ανησυχίες σε σχέση με την έρευνα, παρακάτω μη διστάσετε να επικοινωνήσετε με την ερευνήτρια

Διάβασα τα παραπάνω και αποδέχομαι τη συμμετοχή μου στην έρευνα «Η οπτική των ανδρών φοιτητών (18-30 ετών) για τη σεξουαλική παρενόχληση: Μια ποιοτική διερεύνηση»

Όνομα

Ημερομηνία

Υπογραφή

Παράρτημα Γ

Απόφαση Επιτροπής Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας (ΕΗΔΕ)

Τίτλος μελέτης για την οποία ζητήθηκε έγκριση
«Η οπτική των ανδρών φοιτητών (18-30) για την σεξουαλική παρενόχληση: μια ποιοτική διερεύνηση.»
Διπλωματική εργασία της κ. Σοφίας Λαμπροπούλου
Επιστημονικός Υπεύθυνος της μελέτης
Μαρία Μαλικιώση-Λοΐζου, Ομ. Καθηγήτρια του Τμήματος Εκπαίδευσης Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία (ΤΕΑΠΗ) της Σχολής Επιστημών της Αγωγής του ΕΚΠΑ (Επιβλέπουσα)
Είδος προτεινομένης μελέτης
Ποιοτική έρευνα χρήση ημιδομημένων ατομικών συνεντεύξεων.
Αριθμός Πρωτοκόλλου Επιτροπής Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας (Ε.Η.Δ.Ε.)
46809/21.5.2024
Αριθμός & Ημερομηνία Απόφασης Επιτροπής Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας (Ε.Η.Δ.Ε.)
172/6.6.2024
Απόφαση Επιτροπής Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας (Ε.Η.Δ.Ε.) (με ηλεκτρονικά μέσα)
Εγκρίνεται

Μέλη της Επιτροπής που έλαβαν μέρος στην Απόφαση
Παπαδοπούλου Δήμητρα, Αντωνίου Αλέξανδρος-Σταμάτης, Κορναράκης Κωνσταντίνος, Ανάγνου Νικόλαος, Τσίτογλου Ησαΐας.
Σχόλια από την Επιτροπή Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας (Ε.Η.Δ.Ε.) με βάση τα οποία λήφθηκε η απόφαση για την αίτηση που υποβλήθηκε
Μελετώντας το ερευνητικό πρωτόκολλο και όλα τα σχετικά δικαιολογητικά/πρόσθετες εγκρίσεις, όπως κατατέθηκαν στην Επιτροπή Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας (Ε.Η.Δ.Ε.) και λαμβάνοντας υπόψη τους σκοπούς και τα αναμενόμενα οφέλη, τη μεθοδολογία της έρευνας, την απουσία ταπεινών κινήτρων συμμετοχής, την έλλειψη σύγκρουσης συμφερόντων από τους ερευνητές και την έλλειψη πιθανών κινδύνων για τα υποκείμενα της έρευνας, η Ε.Η.Δ.Ε. ομόφωνα αποφασίζει, σύμφωνα με άρθρ. 23 παρ.1.α του Ν.4521, σχετικά με την υποβληθείσα αίτηση υπ. αριθμ. 46809/21.5.2024, ότι, εγκρίνει την εκτέλεση του υπό εξέταση ερευνητικού έργου, καθώς προκύπτει ότι τηρούνται οι παραδεδεγμένοι κανόνες ηθικής και δεοντολογίας και ερευνητικής ακεραιότητας ως προς το περιεχόμενο και ως προς τον τρόπο διεξαγωγής του εν λόγω ερευνητικού έργου, καθώς και οι εκ του νόμου προβλεπόμενες προϋποθέσεις. Ο Επιστημονικός Υπεύθυνος δεσμεύεται ότι θα ενημερώσει την Επιτροπή για τυχόν αλλαγές που προέκυψαν σε οποιοδήποτε σημείο του ερευνητικού πρωτοκόλλου μετά την έγκριση.

Η παρούσα απόφαση της ΕΗΔΕ σε καμία περίπτωση ΔΕΝ υποκαθιστά την απαιτούμενη από άλλη αρμόδια δημόσια υπηρεσία, διοικητικό όργανο ή ανεξάρτητη διοικητική Αρχή, έγκριση ή αδειοδότηση του παρόντος ερευνητικού έργου/ μελέτης που δύναται επιπλέον να απαιτείται εκ του νόμου.

Ημερομηνία έκδοσης απόφασης
Έτος: 2024 Μήνας: 6 Ημέρα: 6

Υπογράφει ο/η Πρόεδρος της Επιτροπής			
Θέση	Όνομα	Επίθετο	Υπογραφή
Πρόεδρος-Καθηγήτρια	ΔΗΜΗΤΡΑ	ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ	*

* Η υπογραφή του παρόντος εγγράφου έχει τεθεί στο πρωτότυπο, το οποίο παραμένει στο αρχείο της Γραμματείας της Ε.Η.Δ.Ε. και η διεκπεραίωσή του έγινε ηλεκτρονικά.